

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 17ης Οκτωβρίου 1991 *

Περίληψη

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία	II-788
Αιτήματα των διαδίκων	II-794
Οι πράξεις που καταλογίστηκαν από την ΑΔΑ	II-795
Το ιστορικό της διαχείρισεως των τραπεζικών λογαριασμών στη Midland Bank του Λονδίνου	II-796
Επί της ουσίας	II-799
A — Λόγοι ακυρώσεως σχετικοί με την τυπική νομιμότητα	II-800
Συνοπτική έκθεση των λόγων ακυρώσεως	II-800
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στη μη τήρηση της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 7, εδάφιο 3, του παραρτήματος	II-801
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην εκπόνη της προθεσμίας παραγραφής	II-805
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στη χορήγηση απαλλαγής για το οικονομικό έτος 1981	II-808
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας	II-814
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του κανόνα « non bis in idem »	II-814
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται σε τυπικές πλημμέλειες της πειθαρχικής διαδικασίας	II-816
— Ως προς την έλλειψη υπογραφής και ημερομηνίας της εκθέσεως που απηύθυνε η ΑΔΑ στο πειθαρχικό συμβούλιο	II-816
— Ως προς την έγκριση των πρακτικών της συνεδριάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1987, μετά την έκδοση της αιτιολογημένης γνώμης	II-817
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας	II-819

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— Ως προς τη μη κοινοποίηση ορισμένων εγγράφων	II-819
— Ως προς τη μη εμπρόθεσμη κοινοποίηση των πρακτικών της 26ης Νοεμβρίου 1987	II-822
— Ως προς τη μη έγκριση από τον προσφεύγοντα του τεχνικού ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε στην υπηρεσία « Ταμείο και Λογιστήριο » του Κοινοβουλίου	II-823
— Ως προς το έγγραφο που απηύθυνε ο προσφεύγων, στις 5 Ιουνίου 1981, στον διευθυντή οικονομικών και πληροφορικής	II-824
— Ως προς την αναλογική εγγραφή της 25ης Αυγούστου 1982 ποσού ύψους 4 136 125 βελγικών φράγκων	II-825
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην προσβολή της ανεξαρτησίας του πειθαρχικού συμβουλίου και της ελευθερίας της άμυνας	II-827
B — Λόγοι σχετικοί με την ουσιαστική νομιμότητα	II-828
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως (ΚΥΚ) και των άρθρων 70 και 72 του δημοσιονομικού κανονισμού καθώς και στην παραβίαση της αρχής του δικαίου κατά την οποία κάθε διοικητική πράξη πρέπει να στηρίζεται σε αιτιολογίες νομικώς παραδεκτές, μη αντιφατικές και μη πεπλανημένες νομικώς ή/και ουσιαστικώς	II-828
— Ως προς το άνοιγμα τοκοφόρου λογαριασμού στη Midland Bank	II-829
— Ως προς την κατηγορία περί παραβάσεως της υποχρέωσης χρηστής διαχείρισεως των πιστώσεων πληρωμής	II-836
— Ως προς την παράβαση της υποχρέωσης πραγματοποιήσεως των δαπανών μόνο επί επιδείξει κανονικών δικαιολογητικών εγγράφων και της φροντίδας διαφυλάξεώς τους	II-840
Επικουρικώς, ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως και των άρθρων 70, παράγραφος 1, και 71 του δημοσιονομικού κανονισμού και στην παράβαση των αρχών της ισότητας, της δικαιοσύνης και της διανεμητικής δικαιοσύνης καθώς και σε κατάχρηση εξουσίας	II-847
Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας	II-850
Ως προς τα αιτήματα με τα οποία ζητείται ο διορισμός ομάδας ειδικών	II-852
Ως προς τα δικαστικά έξοδα	II-854

Στην υπόθεση T-26/89,

Henri de Compte, υπάλληλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κάτοικος Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενος από τον E. Lebrun, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του L. Schiltz, 83, boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

προσφεύγων,

κατά

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον Jorge Campinos, νομικό σύμβουλο, και τον P. Kyst, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τον D. Waelbroeck, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη Γενική Γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Kirchberg,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασεως της 18ης Ιανουαρίου 1988, με την οποία ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου επέβαλε στον de Compte την πειθαρχική ποινή του υποβιβασμού από τον βαθμό A 3, κλιμάκιο 8, στον βαθμό A 7, κλιμάκιο 6,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Χρ. Γεραρή, Πρόεδρο, A. Saggio και B. Vesterdorf, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 19ης Μαρτίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

- 1 Από τον Ιούλιο του 1981, το Ελεγκτικό Συνέδριο ανέλαβε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 206α, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ, τον έλεγχο του ταμείου των αντιπροσώπων (βουλευτών) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (στο εξής: Κοινοβούλιο). Τα πρώτα του συμπεράσματα, που κοινοποιήθηκαν στο Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο του 1981 και τον Απρίλιο του 1982, ήταν πολύ επικριτικά.
- 2 Στις 30 Απριλίου 1982, εφαρμόστηκε κατά του de Compte, τότε υπαλλήλου βαθμού Α 3 που ασκούσε καθήκοντα υπολόγου του Κοινοβουλίου, το μέτρο της μεταθέσεως.
- 3 Στις 6 Ιουλίου 1982, το Ελεγκτικό Συνέδριο συνέταξε ειδική έκθεση σχετική με το ταμείο των βουλευτών του Κοινοβουλίου (ΕΕ C 202, σ. 1), στην οποία διαπίστωσε σοβαρές παραβάσεις του δημοσιονομικού κανονισμού της 21ης Δεκεμβρίου 1977, εφαρμοζομένου επί του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 77, στο εξής: δημοσιονομικός κανονισμός), και κάλεσε το Κοινοβούλιο να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διαλευκανθούν οι πλημμελείς λογιστικές πράξεις, να ανακτηθούν τα οφειλόμενα ποσά και να αποδειχθούν οι ενδεχόμενες ευθύνες του υπολόγου, του διαχειριστή παγίων προκαταβολών και του δημοσιονομικού ελεγκτή.
- 4 Οι ανωμαλίες που διαπίστωσε το Ελεγκτικό Συνέδριο επιβεβαιώθηκαν από έκθεση που συνέταξε, κατόπιν αιτήσεως του Κοινοβουλίου, ανεξάρτητο γραφείο πραγματογνωμόνων ελεγκτών.
- 5 Με έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, που απηύθυνε στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, υπό την ιδιότητά του ως αρμόδια για τους διορισμούς αρχής (στο εξής: ΑΔΑ) του γνωστοποίησε ότι είχε αποφασίσει να κινήσει πειθαρχική διαδικασία, δυνάμει του άρθρου 87, εδάφιο 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ) και του άρθρου 71 του δημοσιονομικού κανονισμού, κατά του de Compte.

- 6 Δεδομένου ότι ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι δεν είχε προηγουμένως ακουστεί, σύμφωνα με το άρθρο 87, εδάφιο 2, του ΚΥΚ, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου του ανακοίνωσε με έγγραφο της 14ης Ιανουαρίου 1983 την απόφασή του να ακυρώσει τη διαδικασία αυτή. Με το ίδιο έγγραφο τον πληροφόρησε επίσης για την ύπαρξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών απτομένων της διαχείρισης του ταμείου των βουλευτών και ικανών να κινήσουν εναντίον του πειθαρχική διαδικασία.
- 7 Στις 28 Ιανουαρίου 1983, έλαβε χώρα η προκαταρκτική ακρόαση του ενδιαφερομένου σύμφωνα με το άρθρο 87, εδάφιο 2, του ΚΥΚ, από τον γενικό διευθυντή διοικήσεως, προσωπικού και οικονομικών του Κοινοβουλίου.
- 8 Στις 13 Απριλίου 1983, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απευθύνθηκε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 87 του ΚΥΚ και του άρθρου 1 του παραρτήματός του ΙΧ (στο εξής: παράρτημα), στο πειθαρχικό συμβούλιο εκθέτοντας τις προσαπτόμενες στον προσφεύγοντα πράξεις. Το πειθαρχικό συμβούλιο συνεδρίασε κατ' επανάληψη κατά την περίοδο από 2 Ιουνίου 1983 έως 10 Φεβρουαρίου 1984.
- 9 Κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, το πειθαρχικό συμβούλιο πρότεινε, με αιτιολογημένη γνώμη, με τρεις ψήφους υπέρ και δύο κατά, να επιβληθεί στον de Compte η πειθαρχική ποινή της επιπλήξεως, ενώ τα δύο μέλη του συμβουλίου που διαφώνησαν για την ποινή αυτή πρότειναν την απαλλαγή του διωκομένου υπαλλήλου.
- 10 Στο μεταξύ, με απόφαση της 18ης Μαΐου 1983, το Κοινοβούλιο χορήγησε απαλλαγή στον Πρόεδρό του για το οικονομικό έτος 1981, αναβάλλοντας ωστόσο την απαλλαγή του υπολόγου, για να επιτρέψει στην Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού να πραγματοποιήσει ορισμένες εργασίες (ΕΕ C 161, σελ. 98).
- 11 Στις 16 Μαρτίου 1984, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου αποφάσισε να επιβάλει στον προσφεύγοντα την ποινή της παύσεως χωρίς μείωση ούτε έκπτωση του δικαιώματος συντάξεως· η απόφαση αυτή καταλόγισε πολλές αιτιάσεις στον προσφεύγοντα οι οποίες συνίσταντο σε διάφορες πλημμέλειες που αυτός διέπραξε στο πλαίσιο της διαχειρίσεώς του ως υπόλογος.

- 12 Στις 21 Μαρτίου 1984, ο προσφεύγων υπέβαλε ένσταση στην ΑΔΑ, σύμφωνα με το άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, κατά της αποφάσεως ανακλήσεως της 16ης Μαρτίου 1984. Η ένσταση αυτή συμπληρώθηκε με πρόσθετη ένσταση της 11ης Απριλίου 1984, ερειδομένη ουσιαστικά στο γεγονός ότι το Κοινοβούλιο του είχε εν τω μεταξύ χορηγήσει απαλλαγή για το οικονομικό έτος 1981, δηλαδή για το έτος στη διάρκεια του οποίου τελέστηκαν οι προσαπτόμενες σ' αυτόν πράξεις.
- 13 Με απόφαση της 10ης Απριλίου 1984, το Κοινοβούλιο απάλλαξε πράγματι τον υπόλογο του οργάνου για το οικονομικό έτος 1981. Ωστόσο, αφού αναφέρθηκε, στα στοιχεία Ε, ΣΤ και Ζ, στην ειδική έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου περί του ταμείου των βουλευτών, στην απόφαση του Κοινοβουλίου της 18ης Μαΐου 1983 που χορήγησε απαλλαγή στον Πρόεδρό του και ανέβαλε την απαλλαγή του υπολόγου καθώς και στο έγγραφο του Προέδρου του Κοινοβουλίου, της 6ης Ιουνίου 1983, που εξέθετε τους λόγους που τον οδήγησαν να ζητήσει την αναβολή της αποφάσεως απαλλαγής για το έτος 1981, η εν λόγω απόφαση της 10ης Απριλίου 1984 διευκρίνιζε στην όγδοη αιτιολογική σκέψη ότι, « στο πλαίσιο της διαδικασίας για τη χορήγηση απαλλαγής για το οικονομικό έτος 1982, θα ληφθούν υπόψη όλα τα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της επιστολής της 6ης Ιουνίου 1983 » (ΕΕ 1984, C 127, σ. 43).
- 14 Στις 24 Μαΐου 1984, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, απαντώντας στην ένσταση και στην πρόσθετη ένσταση που του είχαν υποβληθεί, αποφάσισε να μετατρέψει την ποινή της παύσεως στην ποινή του υποβιβασμού στον βαθμό Α 7, κλιμάκιο 6. Ως αιτιολογία της αποφάσεως αυτής αναφέρεται η αιτιολογία στην οποία είχε στηριχτεί η αρχική ποινή της παύσεως.
- 15 Στις 4 Ιουνίου 1984, ο de Compte άσκησε συγχρόνως:
- ένσταση ενώπιον του Προέδρου του Κοινοβουλίου κατά της νέας αυτής αποφάσεως της 24ης Μαΐου 1984·
  - προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου με την οποία ζήτησε την ακύρωση της προαναφερθείσας αποφάσεως της 24ης Μαΐου 1984, περί υποβιβασμού·
  - αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων με αίτημα την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως αυτής μέχρις ότου εκδοθεί η επί της ουσίας απόφαση του Δικαστηρίου επί της προσφυγής.

- 16 Με Διάταξη της 3ης Ιουλίου 1984, 141/84 R (Συλλογή 1984, σ. 2574), ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Δικαστηρίου διέταξε την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως της 24ης Μαΐου 1984 μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του Δικαστηρίου επί της ουσίας.
- 17 Με απόφαση της 4ης Ιουλίου 1984, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απέρριψε την ένσταση που υπέβαλε ο προσφεύγων στις 4 Ιουνίου 1984.
- 18 Με απόφαση της 20ής Ιουνίου 1985, 141/84 (Συλλογή 1985, σ. 1951), το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η διαδικασία που ακολούθησε το πειθαρχικό συμβούλιο έφερε το στίγμα ουσιώδους πλημμελείας (εξέταση μαρτύρων απόντος του διωκομένου ή του παραστάτη του) και ακύρωσε κατά συνέπεια την απόφαση της ΑΔΑ της 24ης Μαΐου 1984.
- 19 Με έγγραφο της 24ης Ιουλίου 1985, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου διαβίβασε στο Ελεγκτικό Συνέδριο αίτηση της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού του Κοινοβουλίου που ζητούσε νέα γνωμοδότηση ως προς τον καταλληλότερο τρόπο εκκαθαρίσεως του ελλείμματος που διαπιστώθηκε στο ταμείο των βουλευτών για το οικονομικό έτος 1982.
- 20 Στις 7 Νοεμβρίου 1985, το Ελεγκτικό Συνέδριο εξέδωσε τη γνωμοδότησή του καταλήγοντας στον καταλογισμό ευθύνης του υπολόγου και του διαχειριστή παγίων προκαταβολών ενόψει του άρθρου 70 του δημοσιονομικού κανονισμού.
- 21 Με απόφαση της 11ης Ιουλίου 1986, το Κοινοβούλιο χορήγησε απαλλαγή στον Πρόεδρό του για το οικονομικό έτος 1982 και του ανέθεσε να δώσει απαλλαγή στους υπολόγους του για το ίδιο οικονομικό έτος « εξαιρέσει του ποσού των 91 263 ECU και των περαιτέρω σχετικών ζητημάτων που περιγράφονται στην επιστολή του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985 και στη συνοδευτική γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου ». Ζήτησε επιπλέον από τον Πρόεδρό του να λάβει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την επίλυση των εκκρεμών προβλημάτων (ΕΕ 1986, C 227, σ. 154).

- 22 Με έγγραφο της 9ης Δεκεμβρίου 1986, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου ανακοίνωσε στον προσφεύγοντα ότι σκόπευε να κινήσει εκ νέου την πειθαρχική διαδικασία εναντίον του και τον κάλεσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις του ως προς την έκθεση που περιελάμβανε τις προσαπτόμενες πράξεις, με την οποία ο τότε Πρόεδρος είχε απευθυνθεί στο πειθαρχικό συμβούλιο στις 13 Απριλίου 1983, ως προς τη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985 και ως προς την απόφαση του Κοινοβουλίου της 11ης Ιουλίου 1986.
- 23 Στις 12 Ιανουαρίου και στις 23 Φεβρουαρίου 1987 έλαβε χώρα ακρόαση του de Compte ο οποίος υπέβαλε τις γραπτές παρατηρήσεις του στις 30 Ιανουαρίου και στις 11 Φεβρουαρίου 1987, σύμφωνα με το άρθρο 87, εδάφιο 2, του ΚΥΚ.
- 24 Με έγγραφο της 24ης Ιουνίου 1987 που απηύθυνε στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου τον οποίο διόρισε το όργανο, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου κίνησε εκ νέου την πειθαρχική διαδικασία που είχε κινηθεί προηγουμένως εναντίον του de Compte βάσει της εκθέσεως με την οποία είχε απευθυνθεί στις 13 Απριλίου 1983 στο προηγούμενο πειθαρχικό συμβούλιο.
- 25 Το πειθαρχικό συμβούλιο συνεδρίασε κατ' επανάληψη κατά την περίοδο από 9 Ιουλίου 1987 έως 27 Νοεμβρίου 1987. Κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία εισηγήθηκε ομόφωνα στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου να επιβάλει στον de Compte, λαμβανομένης υπόψη της βαρύτητας των πράξεων που του καταλογίστηκαν και εν όψει των ελαφρυντικών περιστάσεων, την πειθαρχική ποινή του υποβιβασμού.
- 26 Σύμφωνα με το άρθρο 7, εδάφιο 3, του παραρτήματος, έλαβε χώρα ακρόαση του προσφεύγοντος στις 16 Δεκεμβρίου 1987, ο οποίος με έγγραφο της 7ης Δεκεμβρίου 1987 υπέβαλε τις τελικές του παρατηρήσεις.
- 27 Με απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 1988, που κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα με έγγραφο της ίδιας ημέρας και επρόκειτο να αρχίσει να ισχύει από την 1η Φεβρουαρίου 1988, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου επέβαλε στον προσφεύγοντα την πειθαρχική ποινή του υποβιβασμού από τον βαθμό Α 3, κλιμάκιο 8, στον βαθμό Α 7, κλιμάκιο 6.

- 28 Υπό τις συνθήκες αυτές, στις 10 Φεβρουαρίου 1988, ο de Compte προσέβαλε την απόφαση του Προέδρου του Κοινοβουλίου ασκώντας συγχρόνως:
- ένσταση στην ΑΔΑ, υπό την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ·
  - την παρούσα προσφυγή ακυρώσεως·
  - αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με αίτημα την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως μέχρι την έκδοση της αποφάσεως επί της ουσίας.
- 29 Με Διάταξη της 16ης Μαρτίου 1988, 44/88 R (Συλλογή 1988, σ. 1669), ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος του Δικαστηρίου απέρριψε την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, διότι ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να αποδείξει το επείγον που απαιτεί το άρθρο 83, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
- 30 Με απόφαση της 27ης Μαΐου 1988, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απέρριψε την ένσταση που υπέβαλε ο προσφεύγων στις 10 Φεβρουαρίου.
- 31 Η έγγραφη διαδικασία, που διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου, εξελίχθη κανονικώς.
- 32 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 33 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και συγχρόνως να καλέσει το Κοινοβούλιο να προσκομίσει ορισμένες διευκρινίσεις τις οποίες θεωρούσε αναγκαίες για τη διαδικασία.

- 34 Το Κοινοβούλιο κατέθεσε στις 15 Φεβρουαρίου 1991 τα ζητηθέντα έγγραφα καθώς και την απάντησή του στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.
- 35 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 19 Μαρτίου 1991. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

Αιτήματα των διαδίκων

- 36 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κηρύξει την προσφυγή παραδεκτή και βάσιμη·
- να ακυρώσει την απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 1988, με την οποία ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου του επέβαλε την ποινή του υποβιβασμού από τον βαθμό A 3, κλιμάκιο 8, στον βαθμό A 7, κλιμάκιο 6, και
- να καταδικάσει το Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

Με το υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων υπέβαλε, επικουρικός, τα ακόλουθα συμπληρωματικά αιτήματα:

- να ορίσει μια ομάδα τριών εμπειρογνομόνων που θα έχουν ως αποστολή να δώσουν αιτιολογημένη γνώμη ως προς τις καταλογισθείσες στον προσφεύγοντα πράξεις και να απαντήσουν σε όλες τις συναφείς ερωτήσεις που θα τους θέσουν οι διάδικοι·
- στην περίπτωση αυτή, να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Το καθού ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή του προσφεύγοντος·
- να τον καταδικάσει στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το άρθρο 70 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Οι πράξεις που καταλογίστηκαν από την ΑΔΑ

- 37 Από την πειθαρχική απόφαση που έλαβε η ΑΔΑ και από την αιτιολογημένη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου προκύπτει ότι το σύνολο των καταλογισθεισών στον προσφεύγοντα πράξεων μπορούν να καταταγούν σε τρεις κατηγορίες:
- α) άνοιγμα τοκοφόρου λογαριασμού όψεως στη Midland Bank του Λονδίνου στις 21 Ιουλίου 1980, ποσού 400 000 λιρών στερλινών (UK.£), με ετήσιο επιτόκιο 16 %, χωρίς προηγούμενη εξουσιοδότηση, χωρίς καμιά εγγραφή αντίστοιχη προς τις ενέργειες αυτές και χωρίς εγγραφή των τόκων στα βιβλία του Κοινοβουλίου το 1980 και το 1981. Οι πράξεις αυτές συνιστούν παράβαση των άρθρων 20 και 70, παράγραφος 1, εδάφιο 3, του δημοσιονομικού κανονισμού όσον αφορά το άνοιγμα του λογαριασμού καθώς και των άρθρων 63 του δημοσιονομικού κανονισμού και 50, 51 του κανονισμού (ΕΚΑΕ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ) της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1975, περί των λεπτομερειών εκτέλεσης ορισμένων διατάξεων του δημοσιονομικού κανονισμού της 25ης Απριλίου 1973 (JO L 170, σ. 1· στο εξής: λεπτομέρειες εκτέλεσης), όσον αφορά την έλλειψη λογιστικής καταχωρίσεως (σκέψεις 127 έως 156 της αιτιολογημένης γνώμης και σ. 3 της αποφάσεως της ΑΔΑ)·
  - β) είσπραξη, χωρίς ακριβή και έγκυρη δικαιολογία, δύο επιταγών στις 4 Σεπτεμβρίου 1981 και στις 11 Νοεμβρίου 1981, που εκδόθηκαν επί της Midland Bank και ανέρχονται αντιστοίχως σε 17 189,15 UK.£ και 35 176,98 UK.£, που καταβλήθηκαν σε μετρητά από την τράπεζα Sogenal (Société générale alsacienne de banque) του Λουξεμβούργου για τα ακόλουθα ποσά: 2 700 000 βελγικά φράγκα (BFR), 30 000 γερμανικά μάρκα (DM) και 100 000 γαλλικά φράγκα (FF). Παράλειψη εγγραφής των πράξεων αυτών στα βιβλία του Κοινοβουλίου κατά το οικονομικό έτος 1981. Εγγραφή με καθυστέρηση έξι μηνών (28 Φεβρουαρίου 1982) στο λογιστικό δελτίο που τηρείται στο ταμείο των βουλευτών συνολικού ποσού 4 136 125 BFR, ενώ η ανάληψη είχε γίνει σε διαφορετικά νομίσματα. Οι πράξεις αυτές συνιστούν παράβαση της υποχρέωσης χρηστής διαχειρίσεως των πιστώσεων πληρωμής, που προβλέπεται στα άρθρα 20, εδάφιο 2, 63, 64, εδάφιο 2, και 70, παράγραφος 1, εδάφιο 3, του δημοσιονομικού κανονισμού (σκέψεις 157 έως 186 της αιτιολογημένης γνώμης και σ. 4 και 5 της αποφάσεως της ΑΔΑ)·

γ) παράβαση της υποχρέωσης του υπολόγου πληρωμής δαπανών μόνον κατόπιν προσκομίσεως δικαιολογητικών εγγράφων και φροντίδας διατηρήσεως των αξιών του Κοινοβουλίου. Η έλλειψη δικαιολογητικών εγγράφων αφορά μια διαφορά μεταξύ των διαθέσιμων στοιχείων ενεργητικού του ταμείου των βουλευτών και της γενικής λογιστικής, της τάξεως των 4 100 000 BFR, που εμφανίστηκε μόνον μετά την εγγραφή των 4 136 125 BFR επ' ευκαιρία της εισπράξεως των δύο επιταγών που εκδόθηκαν επί της Midland Bank. Οι πράξεις αυτές συνιστούν βαριά αμέλεια του υπολόγου, ικανή να στοιχειοθετήσει την ευθύνη του βάσει του άρθρου 70, παράγραφος 1, εδάφιο 2, του δημοσιονομικού κανονισμού (σκέψεις 187 έως 215 της αιτιολογημένης γνώμης και σ. 5 και 6 της αποφάσεως της ΑΔΑ).

38 Η ΑΔΑ, αφού ισχυρίστηκε ότι είχε εξετάσει ενδελεχώς όλα τα έγγραφα του φακέλου, τη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου και την άποψη του προσφεύγοντος, θεώρησε ότι, ακόμη και στην περίπτωση της ευνοϊκότερης ερμηνείας των πραγματικών περιστατικών, ο προσφεύγων είχε διαπράξει σοβαρές παραβάσεις των υποχρεώσεων που βαρύνουν τον υπόλογο του Κοινοβουλίου και, γενικότερα, τους υπαλλήλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Λαμβάνοντας υπόψη τις ελαφρυντικές περιστάσεις που δέχθηκε το πειθαρχικό συμβούλιο — μεταξύ των οποίων την κακή οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Κοινοβουλίου κατά την εποχή των προσαπτομένων πράξεων — η ΑΔΑ κατέληξε στην ποινή του υποβιβασμού.

Το ιστορικό της διαχειρίσεως των τραπεζικών λογαριασμών στη Midland Bank του Λονδίνου

39 Οι καταλογισθείσες εις βάρος του προσφεύγοντος πράξεις αφορούν τη διαχείριση ενός τραπεζικού λογαριασμού που τροφοδοτείται από κεφάλαια προερχόμενα από τις πάγιες προκαταβολές που χρησιμεύουν για την πληρωμή των διαφόρων αποζημιώσεων και για την επιστροφή των εξόδων ταξιδίου των μελών του Κοινοβουλίου. Οι πράξεις που αφορούν τη διαχείριση αυτού του τραπεζικού λογαριασμού, όπως προκύπτουν από τη γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985 και την αιτιολογημένη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου (σημεία 127 έως 155), εκτίθενται κατωτέρω. Η τέλεση αυτών των πράξεων δεν αμφισβητήθηκε από τον προσφεύγοντα.

40 Στις 16 Μαΐου 1980, η Midland Bank έγραψε στο Κοινοβούλιο για να του επισημάνει ότι σημαντικά ποσά που διατηρούνταν στον τρεχούμενο λογαριασμό αριθ. 618094 θα μπορούσαν κάλλιστα να μεταφερθούν σε τοκοφόρο κατάθεση.

- 41 Με έγγραφο της 21ης Ιουλίου 1980 που υπογράφηκε από τον Offermann, διαχειριστή παγίων προκαταβολών, υπάλληλο της υπηρεσίας « ταμείο και λογιστήριο », και τη δεσποινίδα Cesaratto, υπάλληλο της ίδιας υπηρεσίας, ανοίχθηκε τοκοφόρος λογαριασμός όψεως (αριθ. 1777912) στην εν λόγω τράπεζα και ένα ποσό 400 000 UK£ μεταφέρθηκε σ' αυτό τον λογαριασμό με ετήσιο επιτόκιο 16 %.
- 42 Σύμφωνα με τις καταθέσεις του προσφεύγοντος ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, αυτός είχε πληροφορηθεί εξ αρχής αυτή την ανταλλαγή εγγράφων και την απόφαση να ανοιχθεί τοκοφόρος λογαριασμός. Το ποσό των 400 000 UK£ παρέμεινε αμετάβλητο επί δεκατρείς μήνες και δεν έγινε καμία εγγραφή αντίστοιχη αυτών των πράξεων στα βιβλία του Κοινοβουλίου.
- 43 Τον Αύγουστο του 1981, το εν λόγω κεφάλαιο μεταφέρθηκε εκ νέου με αίτηση του υπολόγου, του de Compte, και του διαχειριστή παγίων προκαταβολών, του Offermann, στον τρεχούμενο λογαριασμό αριθ. 618094. Αντίθετα, οι τόκοι που ανέρχονταν την εποχή εκείνη σε 50 347,59 UK£ παρέμειναν στον τοκοφόρο λογαριασμό όψεως αριθ. 1777912. Ούτε οι εν λόγω τόκοι εγγράφηκαν στα βιβλία του Κοινοβουλίου ούτε το 1980 ούτε το 1981.
- 44 Ο λογαριασμός αριθ. 1777912 πιστώθηκε με νέο ποσό 9 152,85 UK£ υπό μορφή τόκων για το δεύτερο εξάμηνο του 1981, πράγμα το οποίο ανέβασε το σύνολο των τόκων και, ως εκ τούτου, το υπόλοιπο του λογαριασμού σε 59 500,44 UK£. Καμία σχετική μνεία δεν έγινε την εποχή εκείνη στα βιβλία του Κοινοβουλίου.
- 45 Στις 4 Σεπτεμβρίου και στις 11 Νοεμβρίου 1981, η τράπεζα Sogenal του Λουξεμβούργου κατέβαλε στον de Compte, κατόπιν εντολής του, σε μετρητά, τα ακόλουθα ποσά: 2 700 000 BFR, 30 000 DM και 100 000 FF. Έναντι αυτών των ποσών, ο de Compte έδωσε δύο επιταγές που εκδόθηκαν επί της Midland Bank του Λονδίνου και ανέρχονται αντιστοίχως σε 17 185,15 και 35 176,98 UK£.
- 46 Η Midland Bank αρνήθηκε την είσπραξη αυτών των επιταγών επί του τοκοφόρου λογαριασμού (αριθ. 1777912), δεδομένου ότι από τον λογαριασμό αυτό δεν επιτρέπεται η έκδοση επιταγών και κατά συνέπεια η ευθεία απόσυρση. Η Midland Bank

επανέγραψε τον αριθμό του αρχικού τρεχούμενου λογαριασμού (618094) και οι δύο επιταγές χρεώθηκαν σ' αυτόν τον λογαριασμό. Ωστόσο, καμιά από τις δύο επιταγές δεν καταχωρίστηκε στην αντίστοιχη λογιστική των βιβλίων του Κοινοβουλίου κατά τη διάρκεια της χρήσεως του 1981.

- 47 Την Κυριακή 28 Φεβρουαρίου 1982, οι δύο επιταγές καταχωρίστηκαν στο λογιστικό δελτίο του ταμείου των βουλευτών, βάσει του λογαριασμού στη Midland Bank, για συνολικό ποσό 4 136 125 BFR.
- 48 Προφανώς την ίδια ημερομηνία της 28ης Ιανουαρίου 1982, τέσσερα έντυπα « ταμειακές πράξεις » συμπληρώθηκαν για τις δύο αυτές επιταγές, αλλά προχρονολογήθηκαν με ημερομηνίες 16 Σεπτεμβρίου 1981 και 26 Νοεμβρίου 1981.
- 49 Εν τω μεταξύ, στις 24 Φεβρουαρίου 1982, κατόπιν τηλεφωνήματος στη Midland Bank στο Λονδίνο, ποσό 19 000 UK£ είχε μεταφερθεί από τον τοκοφόρο στον τρεχούμενο λογαριασμό, μειώνοντας έτσι το υπόλοιπο του τοκοφόρου λογαριασμού σε 40 500,44 UK£.
- 50 Στις 18 Μαρτίου 1982, το Ελεγκτικό Συνέδριο πραγματοποίησε έλεγχο, κατά τη διάρκεια του οποίου η εγγραφή που αφορά τα 4 136 125 BFR δεν εμφανίστηκε, πράγμα που επέτρεψε στον εκπρόσωπό του να βεβαιώσει, κατά την ακρόασή του ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου στις 23 Οκτωβρίου 1987, ότι η εγγραφή της 28ης Φεβρουαρίου 1982 είχε στην πραγματικότητα γίνει μετά τον εν λόγω έλεγχο.
- 51 Στις 30 Μαρτίου 1982, ο de Compte αναγνώρισε με έγγραφο που απηύθυνε στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου τη μη λογιστική καταχώριση, στις δαπάνες, του ποσού των 4 121 573 BFR.
- 52 Τον Απρίλιο του 1982, σε απάντηση αιτήματος που απηύθυνε στη Midland Bank εν όψει επαληθεύσεως των υπολοίπων που παρακρατούσε στο όνομα του Κοινοβουλίου, η τράπεζα πληροφόρησε το Ελεγκτικό Συνέδριο για την ύπαρξη του λογαριασμού αριθ. 1777912.

- 53 Μετά τη μετάθεση του προσφεύγοντος, στις 30 Απριλίου 1982, και με οδηγία του νέου υπολόγου, έκλεισε ο τοκοφόρος λογαριασμός και το υπόλοιπο μεταφέρθηκε, στις 20 Μαΐου 1982, στον τρεχούμενο λογαριασμό.
- 54 Κατόπιν εσωτερικών ελέγχων τους οποίους διενήργησαν οι οικονομικές υπηρεσίες του Κοινοβουλίου, έγινε αναλογική εγγραφή στις 31 Αυγούστου 1982 στη γενική λογιστική του Κοινοβουλίου για ποσό 4 136 125 BFR.

Επί της ουσίας

- 55 Προς στήριξη της προσφυγής ακυρώσεως, ο προσφεύγων επικαλέστηκε, πρώτον, οκτώ λόγους τυπικής νομιμότητας, σχετικούς με το νομότυπο της πειθαρχικής διαδικασίας, οι οποίοι μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:
- η προσβληθείσα απόφαση ελήφθη εκτός της προθεσμίας που προβλέπεται από το άρθρο 7, εδάφιο 3, του παραρτήματος·
  - η πειθαρχική διαδικασία κινήθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 72 του δημοσιονομικού κανονισμού·
  - η πειθαρχική διαδικασία ήταν απαράδεκτη λόγω της απαλλαγής που του χορηγήθηκε για το οικονομικό έτος 1981·
  - η εκ νέου κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας έγινε κατά παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας·
  - η πειθαρχική διαδικασία που κινήθηκε εναντίον του ήταν απαράδεκτη λόγω παραβιάσεως της αρχής « non bis in idem », η οποία περιέχεται στο άρθρο 86 του ΚΥΚ·
  - η πειθαρχική διαδικασία πάσχει από τυπικές πλημμέλειες που αφορούν την εισαγωγική έκθεση και τα πρακτικά της 26ης Νοεμβρίου 1987·

- παραβιάστηκαν πολλές φορές τα δικαιώματα άμυνας λόγω κυρίως μη κοινοποίησης ορισμένων εγγράφων·
- η ανεξαρτησία του πειθαρχικού συμβουλίου και η ελευθερία άμυνας εθίγησαν από ορισμένες δηλώσεις ενός αντιπροέδρου του Κοινοβουλίου που ήταν τότε εν ενεργεία.

56 Δεύτερον, ο προσφεύγων επικαλείται, για να υποστηρίξει τα αιτήματά του, τρεις λόγους ουσιαστικής νομιμότητας σχετικούς με το βάσιμο της προσβληθείσας απόφασης, οι οποίοι μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- παράβαση του άρθρου 86 του ΚΥΚ και των άρθρων 70 και 72 του δημοσιονομικού κανονισμού και παραβίαση της αρχής του δικαίου κατά την οποία κάθε διοικητική πράξη πρέπει να συνοδεύεται από νομικά παραδεκτές αιτιολογίες, μη αντι-ατικές και μη ενέχουσες σφάλματα ως προς τα νομικά ή/και πραγματικά περιστατικά·
- επικουρικά, παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και των άρθρων 70, παράγραφος 1, και 71 του δημοσιονομικού κανονισμού και παραβίαση των αρχών της ισότητας, της επείκειας και της διανεμητικής δικαιοσύνης καθώς και κατάχρηση εξουσίας·
- παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά τη σοβαρότητα των καταλογισθεισών πράξεων σε σχέση με το μέγεθος της επιβληθείσας ποινής.

A — Δόγοι ακυρώσεως σχετικοί με την τυπική νομιμότητα

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στη μη τήρηση της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 7, εδάφιο 3, του παραρτήματος

57 Ο προσφεύγων παραιτήθηκε με το υπόμνημα απαντήσεως από τον λόγο αυτό.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής

- 58 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η πειθαρχική διαδικασία που κατέληξε στην προσβαλλομένη απόφαση κινήθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 72 του δημοσιονομικού κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο « κάθε όργανο διαθέτει προθεσμία δύο ετών από την ημερομηνία υποβολής του λογαριασμού διαχείρισεως για να αποφανθεί περί της απαλλαγής των υπολόγων για τις σχετικές πράξεις ».
- 59 Κατά τον προσφεύγοντα, κατά την εκπνοή της εν λόγω προθεσμίας και ελλείψει προηγουμένης χορηγηθείσας απαλλαγής ή ρητής αρνήσεως χορηγήσεως, θεωρείται ότι δόθηκε σιωπηρή απαλλαγή, διότι ο υπόλογος δεν μπορεί να είναι θύμα της απραξίας της διοικητικής αρχής. Το άρθρο 37, παράγραφος 2, του δημοσιονομικού κανονισμού, που προβλέπει τη διατήρηση των δικαιολογητικών εγγράφων των σχετικών με τη λογιστική καταχώριση για περίοδο πέντε ετών από την ημερομηνία της αποφάσεως περί απαλλαγής για την εκτέλεση του προϋπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 85, δεν είναι ασυμβίβαστο με την άποψη αυτή λόγω του ότι το άρθρο αυτό καθιερώνει μόνο μεταγενέστερη της εν λόγω αποφάσεως περί απαλλαγής υποχρέωση.
- 60 Η σιωπηρή απαλλαγή από τη διαχειριστική ευθύνη δεν μπορεί να έχει άλλο νόημα από την αναγνώριση της νομιμότητας και της ακρίβειας των λογαριασμών, πράγμα το οποίο σημαίνει την οριστική απαλλαγή από ορισμένη ευθύνη του υπολόγου, ήτοι τη σχετική με την τυπική νομιμότητα των λογαριασμών. Από το ελάχιστο αυτό περιεχόμενο της απαλλακτικής αποφάσεως προκύπτει ότι ενδεχομένη πειθαρχική διαδικασία, ενέχουσα μόνο τυπικές πλημμέλειες, πρέπει να κινηθεί επίσης, με κίνδυνο παραγραφής, εντός προθεσμίας δύο ετών. Η εν λόγω προθεσμία αρχίζει να τρέχει, δυνάμει των άρθρων 73 και 77 του δημοσιονομικού κανονισμού, το αργότερο από τις 31 Μαΐου του επομένου έτους της επίμαχης οικονομικής χρήσεως.
- 61 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι στην υπό κρίση περίπτωση η πειθαρχική διαδικασία κινήθηκε στις 24 Ιουνίου 1987, ήτοι μετά την εκπνοή της προαναφερθείσας προθεσμίας των δύο ετών, όσον αφορά τόσο τη σχετική με το οικονομικό έτος 1981 διαχείριση — προθεσμία που εξέπνευσε το αργότερο στις 31 Μαΐου 1984 — όσο και, επικουρικώς, τη διαχείριση του οικονομικού έτους 1982 — προθεσμία που εξέπνευσε το αργότερο στις 31 Μαΐου 1985 — λόγω του ότι από τις 30 Απριλίου 1982 δεν άσκησε πλέον τα καθήκοντα του υπολόγου. Ο προσφεύγων παρατηρεί άλλωστε ότι η διαδικασία που κινήθηκε στις 24 Ιουνίου 1987 δεν μπορεί με κανένα τρόπο να θεωρηθεί ότι συνιστά την εκ νέου κίνηση προγενέστερης πειθαρχικής διαδικασίας, δεδομένου ότι στην πρώτη διαδικασία, που άρχισε στις 30 Σεπτεμβρίου 1982, δεν δόθηκε συνέχεια και ότι

η δεύτερη διαδικασία, που άρχισε στις 13 Απριλίου 1983, κατέληξε στην απόφαση της 24ης Μαΐου 1984 που, με τη σειρά της, ακυρώθηκε από την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Ιουνίου 1985.

- 62 Εξετάζοντας, άλλωστε, τον πιθανό σύνδεσμο μεταξύ του άρθρου 72 και του άρθρου 85 του δημοσιονομικού κανονισμού, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι ο νομοθέτης δεν προέβλεψε τη δυνατότητα παρατάσεως της προθεσμίας που έχει οριστεί για την απόφαση περί απαλλαγής του υπολόγου όπως έκανε για την απόφαση απαλλαγής για την εκτέλεση του προϋπολογισμού που προβλέπει το άρθρο 85. Κατά συνέπεια, η προθεσμία του άρθρου 72, σχετική με την απαλλαγή του υπολόγου, πρέπει να θεωρηθεί ως προθεσμία απώλειας του δικαιώματος. Κατά την άποψή του, δεν μπορεί επίσης να παραβλεφθεί ότι η προθεσμία του άρθρου 85 εκπνέει σε χρόνο πλέον του έτους πριν από την προθεσμία του άρθρου 72.
- 63 Το καθού απαντά ότι οι διατάξεις του ΚΥΚ δεν επιτρέπουν σε καμία περίπτωση να καθιερωθεί σύνδεσμος μεταξύ της χορηγήσεως της απαλλαγής του υπολόγου και της πειθαρχικής διαδικασίας, πράγμα που προκύπτει σαφώς από την προαναφερθείσα διάταξη της 3ης Ιουλίου 1984, που εκδόθηκε στην ίδια υπόθεση. Η υποτιθέμενη παραγραφή θα έπρεπε να προβλέπεται ρητώς από τον νομοθέτη (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Rec. 1970, σ. 661, σκέψεις 18 έως 20), πράγμα που δεν συντρέχει ως προς το άρθρο 72 του δημοσιονομικού κανονισμού.
- 64 Επιπλέον, ο δημοσιονομικός κανονισμός, προβλέποντας στο άρθρο του 37, παράγραφος 2, τη διατήρηση των δικαιολογητικών εγγράφων επί πέντε έτη, αναγνωρίζει εμμέσως τη δυνατότητα κινήσεως πειθαρχικής διαδικασίας για μακρά περίοδο, υπερβαίνουσα τα δύο έτη που προβλέπονται για την απαλλαγή. Το νομικό αποτέλεσμα της απαλλαγής έγκειται στο ότι η επιφορτισμένη με τον έλεγχο του προϋπολογισμού αρχή δηλώνει, με τη χορήγηση της απαλλαγής, ότι δεν έχει καμία αντίρρηση όσον αφορά την απόδοση λογαριασμών. Εντούτοις, η απαλλαγή δεν εμποδίζει την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας, εάν οι σχετικές με πειθαρχική διαδικασία έρευνες φέρνουν στο φως νέα στοιχεία ιδίως δε απάτες.
- 65 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει επίσης ότι μόνο ρητή μπορεί να είναι η απόφαση περί απαλλαγής. Η προθεσμία δύο ετών που προβλέπεται συναφώς στο άρθρο 72 του δημοσιονομικού κανονισμού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως προθεσμία εκπτώσεως από το δικαίωμα, κατά την εκπνοή της οποίας ο υπόλογος τυγχάνει σιωπηρής απαλλαγής. Η περί απαλλαγής απόφαση μπορεί να ληφθεί μόνο μετά την απόφαση περί απαλλαγής για την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Δεδομένου ότι η προθεσμία ψηφίσεως της απαλλαγής για την εκτέλεση του προϋπολογισμού, την οποία προβλέπει το άρθρο 85

του δημοσιονομικού κανονισμού, δεν είναι προθεσμία εκπτώσεως από το δικαίωμα, το ίδιο πρέπει να συμβαίνει με την προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 72 του εν λόγω κανονισμού.

- 66 Συναφώς, το καθού παρατηρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, οι πειθαρχικές διαδικασίες της 30ής Σεπτεμβρίου 1982 και της 13ης Απριλίου 1983 κινήθηκαν πριν από τις 31 Μαΐου 1984 και ότι, κατά συνέπεια, οι προθεσμίες τηρήθηκαν. Βεβαίως, κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 20ής Ιουνίου 1985, που ακύρωσε την απόφαση της ΑΔΑ της 24ης Μαΐου 1984, η πειθαρχική διαδικασία κινήθηκε εκ νέου. Εν τούτοις, κατά την άποψη του οργάνου, η κίνηση των προγενεστέρων πειθαρχικών διαδικασιών είχε ως συνέπεια να διακόψει την ενδεχόμενη παραγραφή (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1967 5/66, 7/66, 13/66 έως 24/66, Kampffmeyer κατά Επιτροπής, Rec. 1967, σ. 317· της 5ης Απριλίου 1973, 11/72 Giordano κατά Επιτροπής, Rec. 1973, σ. 417). Άλλωστε, η ΑΔΑ εδικαιούτο να λάβει εκ νέου απόφαση όμοια με εκείνη που είχε ακυρωθεί για τυπική πλημμέλεια, τηρώντας τη φορά αυτή τους ουσιώδεις τύπους που παραβιάστηκαν (απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, 108/81, Amylum κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1982, σ. 3107).
- 67 Επιπλέον, κατά την άποψη του Κοινοβουλίου, ο προσφεύγων, αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζεται, δεν έλαβε ποτέ σιωπηρή απαλλαγή. Συναφώς, το καθού προβαίνει στις ακόλουθες διευκρινίσεις. Η απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 1983, με την οποία το Κοινοβούλιο χορήγησε την απαλλαγή στον προσφεύγοντα, αφορούσε τη χρήση 1980, και δεν έλαβε υπόψη τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εις βάρος του. Καίτοι το Κοινοβούλιο, με απόφαση της 10ης Απριλίου 1984, χορήγησε την απαλλαγή στον προσφεύγοντα για τη χρήση 1981, επιφυλάχθηκε εν τούτοις να εξετάσει αργότερα, ως προς την ουσία, τα προβλήματα τα σχετικά με τις πειθαρχικές διαδικασίες που κινήθηκαν κατά του προσφεύγοντος στο πλαίσιο της απαλλαγής για το 1982. Όσον αφορά την απαλλαγή αυτή, το Κοινοβούλιο, με την απόφασή του της 11ης Ιουλίου 1986, ανέθεσε στον Πρόεδρό του να δώσει απαλλαγή στους υπευθύνους για τη χρήση 1982 υπολόγους του, εξαιρέσει της διαφοράς μεταξύ του ταμείου και της γενικής λογιστικής που ανερχόταν σε 4 136 125 BFR.
- 68 Όσον αφορά τον λόγο αυτό, το Πρωτοδικείο υπογραμμίζει, πρώτον, ότι ο ΚΥΚ, ρυθμίζοντας το εφαρμοστέο στους κοινοτικούς υπαλλήλους πειθαρχικό καθεστώς στα άρθρα 86 έως 89 και στο παράρτημα ΙΧ, δεν προβλέπει καμία προθεσμία παραγραφής ως προς την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας κατά υπαλλήλου ο οποίος κατηγορείται για παράβαση υποχρέωσης που προβλέπει ο ΚΥΚ. Η προθεσμία παραγραφής, σκοπός της οποίας είναι η τήρηση της αρχής της ασφαλείας δικαίου, πρέπει να έχει

οριστεί εκ των προτέρων από τον κοινοτικό νομοθέτη (βλ. προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής). Όμως, ελλείψει ρητής προθεσμίας παραγραφής στο σχετικό με το πειθαρχικό καθεστώς των υπαλλήλων κεφάλαιο του ΚΥΚ, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η εκπνοή της προθεσμίας του άρθρου 72 του δημοσιονομικού κανονισμού, για τη χορήγηση της απαλλαγής των υπολόγων, μπορεί να επιφέρει την παραγραφή κάθε πειθαρχικής δώξεως εις βάρος των τελευταίων.

- 69 Συναφώς, είναι ανάγκη, δεύτερον, να γίνει μνεία της αρχής της ανεξαρτησίας της πειθαρχικής δώξεως σε σχέση με τις άλλες διοικητικές διαδικασίες. Πράγματι, η πειθαρχική δώξη αποσκοπεί στην προστασία της εσωτερικής ευταξίας της δημοσιούπαλλης. Αντιθέτως, η χορήγηση της απαλλαγής, που προβλέπει το άρθρο 72 του δημοσιονομικού κανονισμού, αποσκοπεί στην καθιέρωση ελέγχου της ακριβείας και της κανονικότητας των λογαριασμών και, γενικότερα, στην απόδοση λογαριασμών και στην επαλήθευση, για να μην υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την ευθύνη του ενδιαφερομένου υπολόγου για δεδομένη χρήση. Υπ' αυτό ακριβώς το πρίσμα, ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Δικαστηρίου, με τη Διάταξη περί ασφαλιστικών μέτρων της 3ης Ιουλίου 1984, που εκδόθηκε στην ίδια υπόθεση, προέβη στη διάκριση μεταξύ των δύο διαδικασιών. Κατά συνέπεια, η υποτιθέμενη χορήγηση σιωπηρής απαλλαγής κατά την εκπνοή προθεσμίας των δύο ετών δεν μπορεί να εμποδίσει την άσκηση πειθαρχικής δώξεως κατά του προσφεύγοντος.

- 70 Επιπλέον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι γίνεται δεκτή η θέση του προσφεύγοντος ως προς αυτό το σημείο, ο παρών λόγος θα έπρεπε εν τούτοις να απορριφθεί ως αβάσιμος. Πράγματι, το Κοινοβούλιο δικαίως υποστηρίζει ότι η επίμαχη πειθαρχική διαδικασία κινήθηκε πριν από τις 31 Μαΐου 1984, ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων προσδιορίζει τη χορήγηση της σιωπηρής απαλλαγής για το οικονομικό έτος 1981. Η πειθαρχική διαδικασία κατά του προσφεύγοντος πρέπει να θεωρηθεί ότι κινήθηκε το αργότερο στις 13 Απριλίου 1983, ημερομηνία κατά την οποία ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απευθύνθηκε στο πειθαρχικό συμβούλιο με έκθεση η οποία περιείχε τις προσαπτόμενες στον προσφεύγοντα πράξεις. Η πειθαρχική αυτή διαδικασία κατέληξε στην απόφαση της ΑΔΑ της 24ης Μαΐου 1984, με την οποία επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα η ποινή του υποβιβασμού. Μετά την, για δικαστική πλημμέλεια, ακύρωση της εν λόγω πειθαρχικής αποφάσεως με την απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Ιουνίου 1985, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απευθύνθηκε εκ νέου στο πειθαρχικό συμβούλιο, στις 24 Ιουνίου 1987, βάσει της ίδιας εκθέσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εκ νέου κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νέα προσφυγή στις αρμόδιες αρχές, αλλά ως επανανάληψη της διαδικασίας από το σημείο που συντελέστηκε η τυπική πλημμέλεια που διαπίστωσε το Δικαστήριο. Προς τούτο, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διοίκηση μπορεί, κατ' αρχήν, να εκδώσει εκ νέου

διοικητική πράξη η οποία είχε ακυρωθεί προηγουμένως λόγω τυπικής πλημμέλειας, τηρώντας, αυτή τη φορά, τους τύπους τους οποίους παρέβη.

- 71 Από το σύνολο των σκέψεων αυτών προκύπτει ότι ο λόγος που στηρίζεται στην εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής που δόθηκε προβλέπει το άρθρο 72 του δημοσιονομικού κανονισμού πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στη χορήγηση απαλλαγής για το οικονομικό έτος 1981

- 72 Ο προσφεύγων υπενθυμίζει ότι το Κοινοβούλιο του χορήγησε, με απόφαση της 10ης Απριλίου 1984, την απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1981, βάσει της εκθέσεως της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού της 21ης Μαρτίου 1984. Ισχυρίζεται ότι η εν λόγω απόφαση καθιστά, αφεαυτής, απαράδεκτη και ως εκ τούτου άκυρη την παρούσα πειθαρχική διαδικασία, δεδομένου ότι οι μόνες πράξεις που του καταλογίστηκαν αφορούν αποκλειστικά την τυπική κανονικότητα των λογαριασμών.

- 73 Στο εισαγωγικό δικόγραφο ο προσφεύγων ισχυρίζεται, επιπλέον, ότι το γεγονός ότι η απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1982 του χορηγήθηκε με επιφύλαξη σχετική με ό,τι συνιστά την ουσία αυτής της υποθέσεως, δηλαδή το ζήτημα των 4 εκατομμυρίων BFR, δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον. Υπό το πρίσμα αυτό, υποστηρίζει, κατά κύριο λόγο, ότι το τελευταίο αυτό ζήτημα επιλύθηκε με την απαλλαγή· επικουρικώς, ότι έλαβε την απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1982 και, ακόμη επικουρικότερα, ότι μετά τη μετάθεσή του, στις 30 Απριλίου 1982 και την αντικατάστασή του από νέο υπόλογο, δεν έγινε απόδοση των λογαριασμών διαχειρίσεως, με αποτέλεσμα η ΑΔΑ να αδυνατεί να προσδιορίσει, για τη διαχειριστική χρήση 1982, τις πράξεις για τις οποίες φέρει ο ίδιος την ευθύνη και τις πράξεις για τις οποίες την ευθύνη φέρει ο υπόλογος που τον διαδέχθηκε.

- 74 Στο υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων επικαλείται δύο στοιχεία που χαρακτηρίζει ουσιώδη, ήτοι αφενός την απόφαση της 18ης Μαΐου 1983, με την οποία το Κοινοβούλιο απάλλαξε τον Πρόεδρό του για τη διαχειριστική χρήση 1981 και αφετέρου την προαναφερθείσα απόφαση του Κοινοβουλίου της 10ης Απριλίου 1984. Επί της βάσεως αυτής, υποστηρίζει, πρώτον, ότι η απαλλαγή που χορήγησε στις 18 Μαΐου 1983 το Κοινοβούλιο στον Πρόεδρό του περιελάμβανε, σιωπηρώς, χορήγηση απαλλαγής στον υπόλογο· δεύτερον, ότι η απαλλαγή δεν μπορεί να είναι μερική και,

τρίτον, ότι το περιεχόμενο μιας αποφάσεως που χορηγεί την απαλλαγή δεν μπορεί να περιορίζεται από μια σκέψη αυτής της αποφάσεως. Επικουρικώς, ο προσφεύγων προσθέτει, για την περίπτωση που το ζήτημα της απαλλαγής για το 1982 θα παρουσίαζε ενδιαφέρον, ότι πρέπει να θεωρηθεί ότι την έλαβε. Συναφώς, επαναλαμβάνει την επιχειρηματολογία του κατά την οποία η απαλλαγή που χορήγησε το Κοινοβούλιο στον Πρόεδρό του — εν προκειμένω η απόφαση του Κοινοβουλίου της 11ης Ιουλίου 1986 για το οικονομικό έτος 1982 — περιλαμβάνει τη χορήγηση απαλλαγής στον υπόλογο.

- 75 Το καθού αντικρούει την επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος επαναλαμβάνοντας τις παρατηρήσεις που διατύπωσε προηγουμένως ενόψει του λόγου που στηρίζεται στην εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής, δηλαδή ότι δεν χορηγήθηκε απαλλαγή στον προσφεύγοντα για τις πράξεις που αποτελούν αντικείμενο πειθαρχικών διώξεων. Παρατηρεί επιπλέον ότι, ακόμη κι αν είχε χορηγηθεί απαλλαγή, το γεγονός αυτό ουδόλως θα εμπόδιζε την κίνηση πειθαρχικών διώξεων.
- 76 Στο υπόμνημα ανταπαντήσεως διατύπωσε, επιπλέον, επιφυλάξεις ως προς το παραδεκτό των λόγων που επικαλείται ο προσφεύγων στο υπόμνημα απαντήσεώς του, ήτοι τον συσχετισμό μεταξύ της απαλλαγής που χορήγησε το Κοινοβούλιο στον Πρόεδρό του και της απαλλαγής του υπολόγου του οργάνου, το αδιαίρετο της τελευταίας και την επιρροή μιας αιτιολογικής σκέψεως επί του περιεχομένου της αποφάσεως που χορηγεί την απαλλαγή. Το όργανο θεωρεί ότι πρόκειται για τρεις νέους λόγους.
- 77 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει, εξάλλου, ότι οι λόγοι αυτοί είναι αβάσιμοι. Υπογραμμίζει ότι υπάρχουν δύο χωριστές διαδικασίες για την απαλλαγή του οργάνου και την απαλλαγή του υπολόγου του και το γεγονός αυτό, κατά την άποψή του, δεικνύει αφ'εαυτού ότι η μία απαλλαγή δεν θεωρείται ότι καλύπτει την άλλη. Η απαλλαγή του οργάνου είναι « αναγκαία » αλλά « δεν αρκεί » για τη χορήγηση της απαλλαγής του υπολόγου και η πρακτική των οργάνων έχει αυτήν ακριβώς την έννοια. Για τους ίδιους αυτούς λόγους, το άρθρο 13 των εσωτερικών κανόνων περί εκτελέσεως του προϋπολογισμού του Κοινοβουλίου αναφέρει απλώς ότι η απαλλαγή του οργάνου συνεπάγεται την « άδεια » να χορηγηθεί απαλλαγή στον υπόλογο και όχι ότι συνεπάγεται αυτομάτως απαλλαγή του υπολόγου. Κατά συνέπεια, το Κοινοβούλιο που χορήγησε απαλλαγή στον Πρόεδρό του, αρνούμενο εν τούτοις να χορηγήσει απαλλαγή στον προσφεύγοντα, αναμφιβόλως δεν εννοούσε να καλύψει την ευθύνη του τελευταίου. Συναφώς, το Κοινοβούλιο, απαντώντας στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, διευκρίνισε την εσωτερική του ρύθμιση και τη διοικητική πρακτική του όσον αφορά την απαλλαγή για την εκτέλεση του προϋπολογισμού (άρθρο 85 του δημοσιονομικού κανονισμού) και την απαλλαγή των υπολόγων (άρθρο 72 του ίδιου κανονισμού).

- 78 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, με τον τρίτο αυτό λόγο, ο προσφεύγων υποστηρίζει, στην ουσία, ότι έλαβε ρητή απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1981 και, επικουρικός, για τη χρήση 1982, πράγμα που καθιστά την πειθαρχική διαδικασία που κινήθηκε εναντίον του απαράδεκτη.
- 79 Όπως αποδείχθηκε ήδη, σε απάντηση του προηγουμένου λόγου, η πειθαρχική διαδικασία που προβλέπει ο ΚΥΚ είναι ανεξάρτητη από τη διαδικασία της απαλλαγής που προβλέπει ο δημοσιονομικός κανονισμός. Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι ο προσφεύγων είχε λάβει την απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1981, το γεγονός αυτό δεν μπορούσε να εμποδίσει την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας εις βάρος του, ακόμη δε περισσότερο που η έναρξή της, στις 13 Απριλίου 1983, προηγείται εν πάση περιπτώσει χρονικώς των αποφάσεων του Κοινοβουλίου της 18ης Μαΐου 1983 και της 10ης Απριλίου 1984, οι οποίες, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, πρέπει να θεωρηθούν ότι του χορήγησαν, σιωπηρώς ή ρητώς, την απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1981.
- 80 Πρέπει να παρατηρηθεί άλλωστε ότι, κι αν ακόμη υποτεθεί ότι γίνεται δεκτή η θέση του προσφεύγοντος κατά την οποία η χορήγηση της απαλλαγής εμποδίζει την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας, ο λόγος αυτός δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Πράγματι, στο μέτρο που ο προσφεύγων επικαλείται, για πρώτη φορά στο υπόμνημα απαντήσεως, την απόφαση της 18ης Μαΐου 1983, με την οποία το Κοινοβούλιο απάλλαξε τον Πρόεδρό του, για να υποστηρίξει ότι αυτή η απαλλαγή συνεπάγεται αυτόματα τη χορήγηση της απαλλαγής του υπολόγου του οργάνου, πρέπει να επισημανθεί — ανεξάρτητα από τις αμφιβολίες που εγείρει το παραδεκτό του — ότι αυτό το σκέλος του λόγου ακυρώσεως δεν είναι βάσιμο. Στην εν λόγω απόφαση της 18ης Μαΐου 1983, το Κοινοβούλιο ανέβαλε ρητώς « την απαλλαγή του υπολόγου (...) για να επιτρέψει στην Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού να πραγματοποιήσει ορισμένες εργασίες ». Στο μέτρο που ο προσφεύγων επικαλείται, στο πλαίσιο του ίδιου λόγου, την απόφαση του Κοινοβουλίου της 10ης Απριλίου 1984, ούτε αυτό το σκέλος του λόγου είναι βάσιμο. Πράγματι, για να εκτιμηθεί το περιεχόμενο αυτής της αποφάσεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αιτιολογικές σκέψεις της: ειδικότερα, από τις αιτιολογικές σκέψεις Ζ και Θ της εν λόγω αποφάσεως προκύπτει ότι το Κοινοβούλιο επιφυλάχθηκε να αποφασίσει, στο πλαίσιο της απαλλαγής για το 1982, για τα σχετικά με την ευθύνη του προσφεύγοντος στοιχεία, εν όψει της οποίας ευθύνης ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου είχε ζητήσει, με έγγραφο της 6ης Ιουνίου 1983, την αναβολή της αποφάσεως περί απαλλαγής για τη διαχειριστική χρήση 1981.
- 81 Επιπλέον πρέπει να παρατηρηθεί ότι η διαχειριστική χρήση 1981 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως η κρίσιμη χρήση για την εξέταση των επιδίκων ζητημάτων. Πράγματι, όπως

προκύπτει από τα έγγραφα της δικογραφίας, το γεγονός ότι δεν έγινε καμιά λογιστική καταχώριση είτε καταβολής είτε εισπράξεως κατά τη διαχειριστική χρήση 1981 ως προς το ποσό των 4 136 125 BFR δεν κατέστησε δυνατή, κατά τον έλεγχο διαχειρίσεως που πραγματοποιήθηκε στο τέλος αυτής της χρήσεως, τη διαπίστωση πλεονάσματος ή ελλείμματος. Κατά συνέπεια, η διαχειριστική χρήση 1982 πρέπει να θεωρηθεί κρίσιμη για την εξέταση της ευθύνης του προσφεύγοντος ως υπολόγου του Κοινοβουλίου. Γι' αυτή τη χρήση, το Κοινοβούλιο, με την απόφασή του της 11ης Ιουλίου 1986, εξουσιοδότησε βεβαίως τον Πρόεδρό του να απαλλάξει τους υπολόγους του, αλλά περιέλαβε στην εν λόγω εξουσιοδότηση ρητή επιφύλαξη « όσον αφορά το ποσόν των 91 263 ECU και τα σχετικά ζητήματα », λόγω ακριβώς της διαφοράς που διαπιστώθηκε εν τω μεταξύ μεταξύ των διαθέσιμων στοιχείων ενεργητικού στο ταμείο των βουλευτών και της γενικής λογιστικής.

- 82 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, εν πάση περιπτώσει, ο λόγος αυτός πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας

- 83 Ο προσφεύγων, ο οποίος επικαλείται τον λόγο αυτό επικουρικός σε σχέση κυρίως με εκείνον της εκπνοής της προθεσμίας παραγραφής, υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με μια γενικώς αναγνωρισμένη αρχή, θα μπορούσε δικαιολογημένα να θεωρήσει ότι η πειθαρχική διαδικασία πρέπει να κινηθεί εντός εύλογης προθεσμίας, μετά τη γνώση των επικαλούμενων περιστατικών, και να διεξαχθεί εντός εξίσου εύλογης προθεσμίας, τόσο για λόγους ασφαλείας δικαίου όσο και χρηστής διοικήσεως.
- 84 Στο πλαίσιο αυτό, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι για την πειθαρχική διαδικασία, όπως ρυθμίζεται από τον ΚΥΚ, ισχύουν κατά κανόνα σχετικά σύντομες προθεσμίες. Στην προκειμένη περίπτωση, κινήθηκε και/ή προχώρησε με παράλογη καθυστέρηση. Για να στηρίξει τον ισχυρισμό αυτό υπενθυμίζει ότι η πειθαρχική διαδικασία κινήθηκε ή, έστω, κινήθηκε εκ νέου στις 24 Ιουνίου 1987, ενώ η *dies a quo* τοποθετείται στις 31 Δεκεμβρίου 1981 (κλείσιμο της διαχειριστικής χρήσεως 1981) ή, επικουρικός, στις 30 Απριλίου 1982 (ημερομηνία της μεταθέσεως του προσφεύγοντος) ή, ακόμη επικουρικότερα, στις 20 Ιουνίου 1985 (ημερομηνία της αποφάσεως του Δικαστηρίου που ακύρωσε την πειθαρχική ποινή της 24ης Μαΐου 1984).

85

Στο υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά που μεσολάβησαν από την απαγγελία της κατηγορίας το 1982, για να αποδείξει ότι τα πέντε χρόνια που παρήλθαν μεταξύ των προσαπτομένων πράξεων και της ενάρξεως της τελευταίας πειθαρχικής διαδικασίας ξεπερνούν τα όρια εύλογης προθεσμίας. Στο πλαίσιο αυτό, επικαλείται, πρώτον, την παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί Προασπίσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την οποία θεωρεί εφαρμοστέα κατ' αναλογία στην προκειμένη περίπτωση. Εξετάζει, δεύτερον, τα επιχειρήματα που προβάλλει το καθού, για να συναγάγει ότι αυτό δεν αμφισβητεί την αρχή κατά την οποία η πειθαρχική διαδικασία πρέπει να κινηθεί και να διεξαχθεί εντός εύλογης προθεσμίας. Συναφώς, επισημαίνει ότι το όργανο αμφισβητεί μόνο την ύπαρξη προθεσμίας παραγραφής για την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας και όχι την ύπαρξη εύλογης προθεσμίας, η οποία είναι διαφορετικής φύσεως. Προσθέτει ότι η γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου αναφέρει ελαφρυντικές περιστάσεις, οι οποίες συνίστανται στο υπερβολικά μεγάλο διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της διατυπώσεως των κατηγοριών από την ΑΔΑ και της περατώσεως των πειθαρχικών διαδικασιών. Η ΑΔΑ, ευθυγραμμιζόμενη με αυτή τη γνώμη, αναγνώρισε έτσι την ύπαρξη υπερβολικής καθυστερήσεως που δεν ήταν καταλογιστέα στον προσφεύγοντα. Όσον αφορά, τρίτον, την επιχειρηματολογία του καθού οργάνου ως προς τα πραγματικά περιστατικά, ο προσφεύγων θεωρεί ότι η μόνη κρίσιμη ζήτηση αφορά την περίοδο του ενάμισι έτους που μεσολάβησε μεταξύ της 20ής Ιουνίου 1985, ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου, και της 9ης Δεκεμβρίου 1986, ημερομηνίας του εγγράφου με το οποίο η ΑΔΑ του γνωστοποίησε ότι σκόπευε να κινήσει εκ νέου την πειθαρχική διαδικασία και τον κάλεσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις του επί της εκθέσεως που περιείχε τις εις βάρος του κατηγορίες, η οποία είχε αρχικώς διαβιβασθεί στο πειθαρχικό συμβούλιο στις 13 Απριλίου 1983.

86

Το καθού επαναλαμβάνει ότι ο ΚΥΚ δεν προβλέπει καμιά προθεσμία παραγραφής για την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας. Εν πάση περιπτώσει, φρονεί ότι δεν μπορεί να του προσαφθεί ότι δεν έδειξε επαρκή επιμέλεια κατά τη διεξαγωγή της πειθαρχικής διαδικασίας κατά του προσφεύγοντος, ειδικώς αν ληφθεί υπόψη ο εξαιρετικά πολύπλοκος χαρακτήρας των περιστατικών που έπρεπε να αποδειχθούν και η σοβαρότητα των κατηγοριών που διατυπώθηκαν κατά του προσφεύγοντος. Το μακρύ χρονικό των περιστατικών που εκθέτει λεπτομερώς το όργανο αποδεικνύει ότι αληθές αυτού του επιχειρήματος. Ισχυρίζεται επίσης ότι η διάρκεια της ανακρίσεως εξηγείται από τα πολυάριθμα περιστατικά που ανέφεραν ο προσφεύγων και οι δικηγόροι του καθ' όλη τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας, καθώς και από τον αριθμό των δικών τις οποίες προκάλεσε αυτή η υπόθεση, ήτοι πέντε διατάξεις ασφαλιστικών μέτρων και μία δικαστική απόφαση. Τελικώς, το καθού παρατηρεί ότι ο προσφεύγων περιορίζει σημαντικά την αιτιάσή του, εφόσον δηλώνει ότι το μόνο σχετικό με την υπόθεση ζήτημα αφορά την περίοδο των δύο ετών που ακολούθησε την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, στις 20 Ιουνίου 1985, και εφόσον παραδέχεται ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου η καθυστέρηση έξι μηνών οφείλεται προσωπικώς σ' αυτόν. Το ερώτημα είναι λοιπόν αν η προθεσμία του ενάμισι έτους που υπολείπεται είναι ή όχι δικαιολογημένη.

87 Όσον αφορά ειδικώς αυτό το διάστημα του ενάμισι έτους, το καθού υποστηρίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων του Προέδρου του τρίτου τμήματος στη διάταξη περί ασφαλιστικών μέτρων της 3ης Ιουλίου 1984, η ΑΔΑ δεν θεώρησε σκόπιμο να κινήσει αμέσως εκ νέου την πειθαρχική διαδικασία και προτίμησε να περιμένει την έκδοση της αποφάσεως του Κοινοβουλίου περί απαλλαγής για τη διαχειριστική χρήση 1982. Συναφώς, το καθού υπενθυμίζει ότι κατά την ημερομηνία της εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου, στις 20 Ιουνίου 1985, η Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού είχε ήδη κινήσει, στις 18 Ιουνίου 1985, τη διαδικασία ενόψει αυτής της απαλλαγής. Ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, κατόπιν σχετικού αιτήματος της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού, ζήτησε επίσης, με έγγραφο της 24ης Ιουλίου 1985, νέα γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τον καταλληλότερο τρόπο εκκαθαρίσεως του ελλείμματος που διαπιστώθηκε στο ταμείο των βουλευτών για τη χρήση 1982. Η ΑΔΑ περίμενε τη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που εκδόθηκε στις 7 Νοεμβρίου 1985, και, στη συνέχεια, την απόφαση του Κοινοβουλίου, της 11ης Ιουλίου 1986, περί απαλλαγής για τη χρήση 1982, προτού κινήσει εκ νέου την πειθαρχική διαδικασία. Παρόλο που το καθού αρνείται ότι ενδεχόμενη απαλλαγή μπορεί να εμποδίσει την άσκηση πειθαρχικής δίωξης, φρονεί ότι η λεπτομερειακή εξέταση από την Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού του Κοινοβουλίου της διαχειρίσεως των λογαριασμών του προσφεύγοντος μπορούσε να δώσει νέο φως στην υπόθεση. Το καθού συνάγει ότι ο ισχυρισμός αυτός, που εξυπηρετεί μόνο το συμφέρον του προσφεύγοντος, συνιστά σοβαρή δικαιολόγηση του διαστήματος του ενάμισι έτους που μεσολάβησε μεταξύ της ακυρωτικής αποφάσεως και της εκ νέου κινήσεως της πειθαρχικής διαδικασίας.

88 Ως προς τον ισχυρισμό αυτό, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, καίτοι ο ΚΥΚ δεν προβλέπει προθεσμία παραγραφής για την κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας, τάσσει ωστόσο στο παράρτημα ΙΧ, ακριβέστερα στο άρθρο 7, προθεσμία ενός μήνα στο πειθαρχικό συμβούλιο, η οποία παρατείνεται σε τρεις μήνες σε περίπτωση κατ' αντιμωλία ανακρίσεως, για να εκδώσει την αιτιολογημένη γνώμη του και την ίδια προθεσμία ενός μήνα στην ΑΔΑ για να λάβει την απόφασή της. Καίτοι αληθεύει ότι οι προθεσμίες αυτές δεν είναι αποκλειστικές, εκφράζουν ωστόσο κανόνα χρηστής διοικήσεως σκοπός του οποίου είναι να αποφεύγεται, προς το συμφέρον τόσο της διοικήσεως όσο και των υπαλλήλων, αδικαιολόγητη καθυστέρηση στη λήψη της αποφάσεως που τερματίζει την πειθαρχική διαδικασία (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 1985, 228/83 F. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 275· της 19ης Απριλίου 1988, 209/86, M. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 1891). Από το ενδιαφέρον του κοινοτικού νομοθέτη για χρηστή διοίκηση συνάγεται ότι οι πειθαρχικές αρχές υποχρεούνται να διεξάγουν με επιμέλεια την πειθαρχική διαδικασία και να ενεργούν κατά τρόπο ώστε κάθε δικωτική πράξη να συντελείται εντός εύλογης προθεσμίας σε σχέση με την προηγούμενη πράξη. Η μη τήρηση της εν λόγω προθεσμίας — που μπορεί να εκτιμηθεί μόνο σε σχέση με τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως — μπορεί όχι μόνο να συνεπάγεται την ευθύνη του οργάνου, αλλά και να επισύρει εξίσου την ακυρότητα της πράξεως που εκδόθηκε εκπροθέσμως.

- 89 Στην προκειμένη περίπτωση, από την εξέταση των διαδοχικών δικωκτικών πράξεων που εκδόθηκαν εις βάρος του προσφεύγοντος από τις 13 Απριλίου 1983, πράξεων των οποίων η ημερομηνία αναφέρθηκε ανωτέρω στο τμήμα « Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία », προκύπτει ότι η πειθαρχική διαδικασία ακολούθησε, καταρχήν, κανονικό ρυθμό. Εντούτοις, μετά την αφαίρεση του χρόνου που χρειάστηκε ο προσφεύγων για να ετοιμάσει την άμυνά του ενώπιον του Δικαστηρίου, διαπιστώνεται ότι το ζήτημα της τηρήσεως εύλογης προθεσμίας μπορεί να τεθεί δύο φορές. Η πρώτη αφορά την περίοδο των οκτώ μηνών κατά τη διάρκεια της οποίας επελήφθη το πρώτο πειθαρχικό συμβούλιο (από τις 2 Ιουνίου 1983 μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 1984)· η δεύτερη αφορά την προθεσμία των 18 μηνών που μεσολάβησε μεταξύ της εκδόσεως της ακυρωτικής αποφάσεως του Δικαστηρίου και της αποστολής του εγγράφου του Προέδρου του Κοινοβουλίου, που κάλεσε τον προσφεύγοντα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του ΚΥΚ (από τις 20 Ιουνίου 1985 μέχρι τις 9 Δεκεμβρίου 1986).
- 90 Όπως υποστήριξε το Κοινοβούλιο στο υπόμνημα αντικρούσεως (σελίδες 26 έως 30) και όπως προκύπτει επίσης από την αιτιολογημένη γνώμη του πρώτου πειθαρχικού συμβουλίου, της 10ης Φεβρουαρίου 1984 (σημεία 6 έως 20), η διάρκεια των εργασιών του τελευταίου οφειλόταν, αφενός, στις σωρευμένες απουσίες τεσσάρων μηνών του προσφεύγοντος για λόγους υγείας και, αφετέρου, στο γεγονός ότι διατάχθηκε κατ' αντιμωλία ανάκριση. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το διάστημα των οκτώ μηνών, που χρειάστηκε το πρώτο πειθαρχικό συμβούλιο για να εκδώσει την αιτιολογημένη γνώμη του, δεν υπερβαίνει τα όρια της εύλογης προθεσμίας.
- 91 Όσον αφορά την περίοδο των 18 μηνών που μεσολάβησε μεταξύ της ακυρωτικής αποφάσεως του Δικαστηρίου και της εκ νέου κινήσεως της πειθαρχικής διαδικασίας, το καθού ισχυρίστηκε ότι η ΑΔΑ χρειάστηκε να περιμένει το πέρας της κοινοβουλευτικής διαδικασίας, που είχε ήδη αρχίσει, επί της απαλλαγής για τη διαχειριστική χρήση 1982. Προτού κριθεί ο επικαλούμενος λόγος, πρέπει να γίνει μνεία ορισμένων από τις ειδικές περιστάσεις που περιέβαλαν τη γένεση της παρούσας διαφοράς.
- 92 Όπως ήδη επισημάνθηκε, το Ελεγκτικό Συνέδριο συνέταξε, τον Ιούλιο του 1982, ειδική έκθεση για τη λειτουργία του ταμείου των βουλευτών και διαπίστωσε σοβαρές παραβάσεις του δημοσιονομικού κανονισμού. Οι ανωμαλίες αυτές επιβεβαιώθηκαν με έκθεση που συνέταξε ανεξάρτητο γραφείο πραγματογνωμόνων λογιστών, η οποία ανέφερε « τρύπα » περίπου 4 εκατομμυρίων ΒFR, « σκαμμένη » κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Πρέπει να προστεθεί ότι η κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας εις βάρος του προσφεύγοντος προκάλεσε στο Κοινοβούλιο σημαντικές αντιδράσεις και έντονες συζητήσεις, οι οποίες μεταφέρθηκαν στον διεθνή τύπο, αφήνοντας να νοηθεί ότι απο-

καλύφθηκε σκάνδαλο μεγάλης εκτάσεως. Ο προσφεύγων, από την πλευρά του, υποστήριξε ότι υπήρξε θύμα του διοικητικού, υλικού και ανθρωπίνου περιβάλλοντος στο οποίο εργαζόταν και κατηγορήσε τους ιεραρχικά προϊσταμένους του ότι ήταν οι μόνοι υπεύθυνοι των αποκαλυφθεισών ανωμαλιών. Στο πλαίσιο αυτό, οι αρμόδιες αρχές του Κοινοβουλίου εκφράστηκαν στην αρχή με κάποια αμφιβολία ως προς την ευθύνη του προσφεύγοντος. Βάσει εκθέσεως της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού, η συνέλευση επιφυλάχθηκε, με την απόφαση που χορήγησε την απαλλαγή του υπολόγου του οργάνου για τη διαχειριστική χρήση 1981, να εξετάσει το ζήτημα του ελλείμματος στο πλαίσιο της απαλλαγής για το 1982. Το πειθαρχικό συμβούλιο, από την πλευρά του, θεώρησε ότι δικαίως η ΑΔΑ προσήψε στον προσφεύγοντα σειρά βαριών αμελειών κατά την άσκηση των καθηκόντων του, αλλά ότι ελαφρυντικές περιστάσεις που αφορούν κυρίως την κακή οργάνωση του συνόλου της διευθύνσεως στην οποία υπαγόταν δεν επέτρεπαν να του καταλογιστεί αποκλειστική ευθύνη. Η πλειοψηφία του πειθαρχικού συμβουλίου πρότεινε να του επιβληθεί η ποινή της επιπλήξεως, ενώ η μειοψηφία ήταν υπέρ της απαλλαγής. Η ΑΔΑ αποφάσισε τελικώς να του επιβάλει την ποινή της παύσεως. Στη διάταξη περί ασφαλιστικών μέτρων της 3ης Ιουλίου 1984, που διέτασσε την αναστολή εκτελέσεως της πρώτης πειθαρχικής ποινής, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Δικαστηρίου, καίτοι αναγνώρισε ότι η διαδικασία της απαλλαγής διαφέρει από την πειθαρχική, υπογράμμισε ότι οι κρίσεις που εξέφερε η Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού για την ευθύνη του προσφεύγοντος απείχαν πολύ από τις κρίσεις της ΑΔΑ. Στην προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε παράλληλα κατά της εν λόγω πειθαρχικής αποφάσεως, ο προσφεύγων επικαλέστηκε, επιπλέον, ως λόγο, το γεγονός ότι το πειθαρχικό συμβούλιο είχε αρνηθεί να αναστείλει τις εργασίες του εν αναμονή των πορισμάτων της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού. Ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, υπό την ιδιότητα της ΑΔΑ, βρέθηκε έτσι όχι μόνο ενώπιον φακέλου εξαιρετικής τεχνικής πολυπλοκότητας, αλλά και ενώπιον υποθέσεως εντόνως αμφισβητούμενης και ευαίσθητης, επί της οποίας η Συνέλευση δεν είχε αποφανθεί ακόμη στο πλαίσιο της διαδικασίας απαλλαγής. Επιπλέον πρέπει να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη θέση της ΑΔΑ στην υπόθεση αυτή — της οποίας παράλληλη δεν απαντάται στα άλλα όργανα της Κοινότητας — δηλαδή το γεγονός ότι ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, εκτελώντας ταυτοχρόνως τα καθήκοντα της ΑΔΑ και της προεδρίας της Συνελεύσεως, έπρεπε να αποφανθεί επί ζητήματος του οποίου η ουσία, καίτοι σε διαφορετικό πλαίσιο, έπρεπε επίσης να εξεταστεί από τη Συνέλευση.

93 Ενόψει των πραγματικών και νομικών περιστατικών που εκτέθηκαν, πρέπει να αναγνωριστεί ότι το περίπλοκο της υποθέσεως, ο ευαίσθητος χαρακτήρας της που αφορούσε το κύρος του Κοινοβουλίου, η ιδιαίτερη θέση της ΑΔΑ στο πλαίσιο αυτού του οργάνου, οι εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στη Διάταξη του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 1984 ως προς τα πορίσματα στα οποία κατέληξε η κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού, καθώς και η αμφιβολία όσον αφορά την έκταση και

την κατανομή των ευθυνών των κατηγορουμένων μονίμων και μη μονίμων υπαλλήλων, συνιστούν ειδικές περιστάσεις που δικαιολογούν, στην υπό κρίση περίπτωση, την απόφαση της ΑΔΑ να αναμείνει το πέρας της κοινοβουλευτικής διαδικασίας απαλλαγής για τη διαχειριστική χρήση 1982 προτού κινήσει εκ νέου την πειθαρχική διαδικασία κατά του προσφεύγοντος. Αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται ο προσφεύγων, η εκτίμηση αυτή δεν είναι ασυμβίβαστη με την αρχή της ανεξαρτησίας της πειθαρχικής διαδικασίας σε σχέση με τη διαδικασία απαλλαγής. Πράγματι, καίτοι, λόγω της αρχής της ανεξαρτησίας των δύο αυτών διαδικασιών, η χορήγηση απαλλαγής δεν εμποδίζει, στο επαγγελματικό πεδίο, την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας κατά του οικείου υπαλλήλου, η ίδια αυτή αρχή δεν σημαίνει ωστόσο, επί της ουσίας, ότι δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη, στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας, οι διαπιστώσεις που έγιναν και οι κρίσεις που διατυπώθηκαν στην απόφαση απαλλαγής. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η περίοδος των 18 μηνών που παρήλθε πριν την εκ νέου κίνηση της πειθαρχικής διώξεως δεν υπερβαίνει τα όρια της εύλογης προθεσμίας.

- 94 'Όσον αφορά την αναλογική εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί Προασπίσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την οποία επικαλέστηκε ο προσφεύγων στο υπόμνημα απαντήσεως, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, στο μέτρο που γίνεται επίκληση αυτής της διατάξεως ως νέου επιχειρήματος προς στήριξη του παρόντος λόγου περί παραβίασεως της αρχής της εύλογης προθεσμίας, δεν χρειάζεται, ενόψει των σκέψεων που προηγήθηκαν, να δοθεί ιδιαίτερη απάντηση. Αντιθέτως, στην περίπτωση που ο προσφεύγων επιχειρούσε να στηρίξει στην παράβαση της εν λόγω διατάξεως λόγω ανεξάρτητο αυτού που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας, ο λόγος αυτός θα ήταν πολλαπλώς απορριπτέος. Πρώτον, θα ήταν απαράδεκτος εκ του γεγονότος ότι υποβλήθηκε κατά την εκκρεμοδικία, ακριβέστερα, για πρώτη φορά στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως. Δεύτερον, δεν θα ήταν βάσιμος. Αρκεί να παρατηρηθεί συναφώς ότι το άρθρο 6 της Συμβάσεως δεν εφαρμόζεται στον καθαρώς πειθαρχικό τομέα της δημοσιούπαλληλίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή που προβλέπεται στη Σύμβαση απέρριψε ως απαράδεκτες πολλές αιτήσεις που ζητούσαν εφαρμογή του άρθρου 6 σε υποθέσεις πειθαρχικής διαδικασίας, για τον λόγο ότι μια τέτοια διαδικασία δεν υπάγεται στον « ποινικό τομέα » τον οποίο αφορά το εν λόγω άρθρο (αποφάσεις της 8ης Μαρτίου 1976, αίτηση αριθ. 7374/76, X/Danemark, D. R. 5, σ. 157· της 8ης Οκτωβρίου 1980, αίτηση αριθ. 8496/79, X/Royaume Uni, D. R. 21, σ. 168).

- 95 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο λόγος που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του κανόνα « non bis in idem »

- 96 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η απόφαση μεταθέσεως εξ επαγγέλματος, της οποίας αποτέλεσε το αντικείμενο στις 30 Απριλίου 1982, λαμβάνει τον χαρακτήρα πειθαρχικής ποινής και ότι η προσβαλλομένη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 3, του ΚΥΚ, που προβλέπει την εφαρμογή στον πειθαρχικό τομέα του κανόνα non bis in idem. Το άρθρο αυτό είχε επιπλέον αποτελέσει αντικείμενο άλλης παραβάσεως που έγκειται στο ότι η διοίκηση είχε προηγουμένως αρνηθεί να τον προαγάγει ad personam στον βαθμό Α 2.
- 97 Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, το γεγονός ότι η μετάθεση δεν περιλαμβάνεται στον πίνακα των πειθαρχικών ποινών και ότι δεν είναι, καταρχήν, πειθαρχική ποινή δεν είναι αποφασιστικής σημασίας, δεδομένου ότι μπορεί να υποκρύπτει ποινή όταν ενέχει πειθαρχικό χαρακτήρα. Άλλωστε, η ΑΔΑ είχε αναγνωρίσει αυτόν τον χαρακτήρα σε εγκύκλιο, που διανεμήθηκε στα μέλη της Συνελεύσεως κατά τη σύνοδο της ολομελείας του Κοινοβουλίου τον Ιούλιο του 1982. Επίσης, η συναίνεση που έδωσε ο προσφεύγων για τη μετάθεσή του είναι χωρίς σημασία, εφόσον η συναίνεση σε πειθαρχική ποινή δεν μπορεί να μεταβάλει τη φύση αυτής της πράξεως.
- 98 Εξ άλλου, όσον αφορά την ad personam προαγωγή στον βαθμό Α 2 που δεν του δόθηκε, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η σχετική απόφαση δεν εξητάτο από την εξουσία εκτιμήσεως της ΑΔΑ, αλλά υπαγόταν περισσότερο σε δέσμια αρμοδιότητα, λαμβανομένων υπόψη των γενικών κανόνων τους οποίους οφείλει να τηρεί η ΑΔΑ, δηλαδή τις αντικειμενικές προϋποθέσεις τις σχετικές με την ηλικία και την αρχαιότητα στον βαθμό και στην υπηρεσία, τις οποίες πληρούσε ο προσφεύγων από το 1986. Επιπλέον, η ad personam προαγωγή δεν απαιτούσε την ύπαρξη διαθέσιμης θέσεως.
- 99 Το καθού αντικρούει την επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος, υποστηρίζοντας ότι η μετάθεση υπαλλήλου προς το συμφέρον της υπηρεσίας δεν προκαλεί βλάβη και υπάγεται, εν πάση περιπτώσει, στη διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως. Επιπλέον, η επίμαχη απόφαση ανταποκρινόταν σε αίτηση του προσφεύγοντος και συνιστούσε συντηρητικό μέτρο το οποίο δεν έθεσε τότε υπό αμφισβήτηση. Το Κοινοβούλιο παρατηρεί επίσης ότι η μετάθεση δεν περιλαμβάνεται στον εξαντλητικό πίνακα των πειθαρχικών ποινών του άρθρου 86 του ΚΥΚ. Εν πάση περιπτώσει, το όργανο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1969, 14/68, Walt Wilhelm (Rec. 1969, σ. 1), η αρχή non bis in idem δεν αποκλείει το παραδεκτό δύο παραλλήλων διαδικασιών επιβολής κυρώσεων, που αποβλέπουν σε διαφορετικούς σκοπούς.

- 100 Όσον αφορά τη μη ad personam προαγωγή του προσφεύγοντος, το όργανο ισχυρίζεται ότι, κατά μείζονα λόγο το δικαίωμα αυτό υπάγεται αποκλειστικά στη διακριτική ευχέρεια της ΑΔΑ και προϋποθέτει ότι κάποια θέση είναι διαθέσιμη. Εκτός από το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν είχε υποβάλει καμία επίσημη αίτηση προαγωγής, το καθού, επικαλούμενο την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 1964, 27/63, Ραροπί κατά Επιτροπής, (Rec. 1964, σ. 247), υπογραμμίζει τη μεγάλη ελευθερία εκτιμήσεως που διαθέτει η ΑΔΑ στον τομέα αυτό.
- 101 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι μεταξύ των πειθαρχικών ποινών που απαριθμεί το άρθρο 86, παράγραφος 2, του ΚΥΚ δεν περιλαμβάνεται ούτε η μετάθεση ούτε η στέρηση προαγωγής, ενώ η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου θεσπίζει τον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο « για το αυτό παράπτωμα δύναται να επιβληθεί μόνο μία πειθαρχική κύρωση ».
- 102 Από το άρθρο 7 του ΚΥΚ προκύπτει άλλωστε ότι η μετάθεση συνιστά συνήθη αλλαγή θέσεως στη σταδιοδρομία υπαλλήλου, η οποία μπορεί να λάβει χώρα είτε αυτεπαγγέλτως προς το συμφέρον και μόνο της υπηρεσίας είτε κατόπιν αιτήσεως του οικείου υπαλλήλου. Κατά πάγια νομολογία, η μετάθεση προς το συμφέρον της υπηρεσίας εμπίπτει καταρχήν στη διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως να διευθετεί τις υπηρεσίες της (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1966, 18 και 35/65, Gutman κατά Επιτροπής CEEA, Rec. 1966, σ. 149).
- 103 Στην υπό κρίση περίπτωση, η μετάθεση του προσφεύγοντος στις 30 Απριλίου 1982 από την υπηρεσία « Ταμείο και λογιστήριο » επικεφαλής της οποίας βρισκόταν σε άλλη υπηρεσία αποφασίστηκε για να διευκολύνει τη διεξαγωγή των ανακρίσεων που αποσκοπούσαν στην εξέταση των ανωμαλιών που διαπιστώθηκαν από το Ελεγκτικό Συνέδριο στη λογιστική του ταμείου των βουλευτών. Το μέτρο συνεπώς αυτό ελήφθη για λόγους που αφορούν το συμφέρον της υπηρεσίας και δεν έχει, αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζεται ο προσφεύγων, τον χαρακτήρα συγκαλυμμένης πειθαρχικής ποινής. Πρέπει να προστεθεί ότι η εξέταση της εγκυκλίου που απηύθυνε ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου στα μέλη της Συνελεύσεως τον Ιούλιο του 1982 δεν αποκαλύπτει κανένα στοιχείο ικανό να μεταβάλει την κρίση που εκφράστηκε ως προς τη φύση αυτού του μέτρου, για το οποίο επιπλέον ο προσφεύγων είχε δώσει τη συναίνεσή του.
- 104 Όσον αφορά την ad personam προαγωγή την οποία ο προσφεύγων θεωρεί ότι στερήθηκε αδίκως, αρκεί να παρατηρηθεί ότι αυτός ουδέποτε διευκρίνισε εάν είχε προ-

σφύγει στην ΑΔΑ με αίτηση που την καλούσε να λάβει σχετική απόφαση, ούτε εάν του αντιτάχθηκε ρητή ή σιωπηρή απορριπτική απόφαση. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι η εν λόγω αιτίαση ουδόλως στηρίζεται σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

- 105 Κατά συνέπεια, ο λόγος που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής non bis in idem πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται σε τυπικές πλημμέλειες της πειθαρχικής διαδικασίας

— Ως προς την έλλειψη υπογραφής και ημερομηνίας της εκθέσεως που απηύθυνε η ΑΔΑ στο πειθαρχικό συμβούλιο

- 106 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι η εισαγωγική έκθεση της πειθαρχικής διαδικασίας ούτε χρονολογήθηκε ούτε υπογράφηκε συνιστά τυπική πλημμέλεια εν όψει του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, του παραρτήματος και ότι η εν λόγω έκθεση πρέπει, κατά συνέπεια, να θεωρηθεί άκυρη, πράγμα το οποίο επιφέρει ακυρότητα όλης της διαδικασίας και της αποφάσεως που ελήφθη κατά το πέρας της. Επιπλέον, η πλημμέλεια που υφίσταται δεν μπορεί να καλυφθεί από το γεγονός ότι το έγγραφο διαβίβασεως της εν λόγω εκθέσεως χρονολογήθηκε και υπογράφηκε από την ΑΔΑ.

- 107 Το καθού απαντά ότι η υπογραφή του διαβιβαστικού εγγράφου δηλώνει σαφώς ότι η ΑΔΑ οικειοποιήθηκε το περιεχόμενο της εκθέσεως, κάτω από το οποίο υπήρχαν άλλωστε η ημερομηνία της 12ης Απριλίου 1983 και το όνομα του Προέδρου.

- 108 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 του παραρτήματος, « γίνεται προφυγή στο πειθαρχικό συμβούλιο, με αναφορά της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, όπου πρέπει να σημειώνονται με σαφήνεια τα προσαπτόμενα και, εφόσον συντρέχει λόγος, οι συνθήκες υπό τις οποίες έχουν συντελεστεί. Η αναφορά αυτή διαβιβάζεται στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου, ο οποίος τη γνωστοποιεί στα μέλη του συμβουλίου αυτού και στον διωκόμενο υπάλληλο ».

- 109 Από την εξέταση των εγγράφων της δικογραφίας προκύπτει ότι ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, ως ΑΔΑ, απευθύνθηκε στο πειθαρχικό συμβούλιο με έγγραφο της 13ης

Απριλίου 1983, στο οποίο είχε επισυναφθεί η έκθεση με τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εις βάρος του προσφεύγοντος, με ημερομηνία 12 Απριλίου 1983. Μετά την ακύρωση από το Δικαστήριο της πειθαρχικής ποινής της 16ης Μαρτίου 1984, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απευθύνθηκε εκ νέου στο πειθαρχικό συμβούλιο με έγγραφο της 24ης Ιουνίου 1987, δεόντως υπογεγραμμένο. Στο έγγραφο αυτό, που απευθυνόταν στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου, η ΑΔΑ πρόεβη σε σύντομο ιστορικό της υποθέσεως και ανέφερε ότι είχε καλέσει τον προσφεύγοντα, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, να υποβάλει τις παρατηρήσεις του επί « της εκθέσεως την οποία ο Πρόεδρος Dankert είχε, στις 13 Απριλίου 1983, απευθύνει στο πειθαρχικό συμβούλιο », επί της γνωμοδοτήσεως του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985 και επί της αποφάσεως του Κοινοβουλίου περί απαλλαγής για τη διαχειριστική χρήση 1982, έγγραφα που συνιστούσαν τον πειθαρχικό φάκελο. Στο ίδιο έγγραφο, η ΑΔΑ δήλωσε επιπλέον ότι, μετά από ακρόαση του προσφεύγοντος, αποφάσισε να κινήσει εκ νέου εις βάρος του την πειθαρχική διαδικασία και « να διαβιβάσει εκ νέου, στο πειθαρχικό συμβούλιο, την έκθεση που συνέταξε στις 12 Απριλίου 1983 για τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εις βάρος του de Compte ». Τέλος, η ΑΔΑ ζήτησε από τον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου να συγκαλέσει το συμβούλιο και να διαβιβάσει στα μέλη του και στον διωκόμενο υπάλληλο τον πειθαρχικό φάκελο που είχε επισυναφθεί στο εν λόγω έγγραφο. Στο σημείο Α του πίνακα των παραρτημάτων υπάρχει η μνεία « έκθεση της 12ης Απριλίου 1983 ως προς τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εις βάρος του de Compte ».

110 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι το έγγραφο της 24ης Ιουνίου 1987, υπογεγραμμένο από την ΑΔΑ, αποτελεί μαζί με τη συνημμένη έκθεση ενιαίο έγγραφο που δεν αφήνει καμιά αμφιβολία ως προς το περιεχόμενό του, την ημερομηνία του και την αρχή η οποία το εξέδωσε. Με το έγγραφο αυτό η υπόθεση παραπέμφθηκε νομοτύπως στο πειθαρχικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 1 του παραρτήματος. Κατά συνέπεια, η περί του αντιθέτου επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

— Ως προς την έγκριση των πρακτικών της συνεδριάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1987, μετά την έκδοση της αιτιολογημένης γνώμης

111 Ο προσφεύγων υποστηρίζει, επιπλέον, ότι η αιτιολογημένη γνώμη που εξέδωσε το πειθαρχικό συμβούλιο στις 27 Νοεμβρίου 1987 πάσχει τυπικό ελάττωμα στο μέτρο που τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1987 φέρουν ημερομηνία 30 Νοεμβρίου 1987 και κατά συνέπεια συντάχθηκαν μετά την έκδοση της αιτιολογημένης γνώμης, δηλαδή σε ημερομηνία που η υπόθεση είχε εκφύγει των χειρών του. Το ελάττωμα αυτό επιφέρει ακυρότητα ολόκληρης της πειθαρχικής διαδικασίας καθώς και της αποφάσεως που εξέδωσε η ΑΔΑ ενόψει αυτής της γνώμης.

- 112 Το καθού παρατηρεί ότι κανένας κανόνας δεν επιβάλλει στο πειθαρχικό συμβούλιο να εκδίδει τις αιτιολογημένες γνώμες του βάσει των πρακτικών των συνεδριάσεων, αλλά βάσει των εγγράφων που προσκομίστηκαν ενώπιόν του, λαμβάνοντας υπόψη τις καταθέσεις του ενδιαφερομένου και των μαρτύρων, καθώς και τα αποτελέσματα της ανακρίσεως. Όσον αφορά τα επίμαχα πρακτικά, είναι καθαρά εσωτερικής φύσεως και ως εκ τούτου δεν έπρεπε να κοινοποιηθούν στον προσφεύγοντα για υπογραφή. Το όργανο επικαλείται συναφώς τη σαφώς καθιερωμένη από τη νομολογία διάκριση μεταξύ αφενός τέτοιων πρακτικών και αφετέρου των εκθέσεων εξετάσεως των μαρτύρων, τις οποίες οι τελευταίοι πρέπει να βεβαιώσουν με την υπογραφή τους και οι οποίες επομένως παρουσιάζουν κάποιο ενδιαφέρον για τους διαδίκους (προπαρατεθείσα απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, 228/83, F. κατά Επιτροπής).
- 113 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι από την εξέταση των εγγράφων του φακέλου προκύπτει ότι το πειθαρχικό συμβούλιο συνεδρίασε παρουσία του προσφεύγοντος και του παραστάτη του το πρωί της 26ης Νοεμβρίου. Κατά τη συνεδρίαση αυτή, το συμβούλιο ενέκρινε τα πρακτικά της προηγούμενης συνεδριάσεως, έλαβε υπόψη δήλωση του προέδρου του που αφορούσε την προσκόμιση ορισμένων εγγράφων από την ΑΔΑ και πληροφορήθηκε ότι ο προσφεύγων εξέτασε το πρωτότυπο ενός εγγράφου. Στη συνέχεια, τα μέλη του συμβουλίου προέβησαν σε ανταλλαγή απόψεων με τον παραστάτη του προσφεύγοντος επί του υπομνήματος αντικρούσεως και αποφασίστηκε ότι το συμβούλιο θα συνεδρίαζε κεκλεισμένων των θυρών εντός του απογεύματος της ίδιας ημέρας καθώς και την Παρασκευή 27 Νοεμβρίου 1987, όλη την ημέρα. Τα πρακτικά της συνεδριάσεως αυτής εγκρίθηκαν τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου και, την ίδια ημέρα, κοινοποιήθηκαν στον προσφεύγοντα.
- 114 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι η αιτίαση ότι η αιτιολογημένη γνώμη πάσχει τυπικό ελάττωμα για τον λόγο ότι τα πρακτικά εγκρίθηκαν μετά το πέρας της διαδικασίας ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου δεν είναι βάσιμη. Πράγματι, το νομότυπο της αιτιολογημένης γνώμης δεν μπορεί να αμφισβητηθεί μόνο από το γεγονός ότι τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1987 εγκρίθηκαν σε μεταγενέστερη ημερομηνία. Καίτοι το άρθρο 9, εδάφιο 1, του παραρτήματος ορίζει ότι « ο γραμματέας συντάσσει τα πρακτικά των συνεδριάσεων του πειθαρχικού συμβουλίου », ουδόλως απαιτεί να υπογράφονται τα πρακτικά επί ποινή ακυρότητας αμέσως μετά τη συνεδρίαση αυτού του συλλογικού οργάνου.
- 115 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι ο παρών λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

— Ως προς τη μη κοινοποίηση ορισμένων εγγράφων

- 116 Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, η διοίκηση δεν ήταν σε θέση να του χορηγήσει, σε εύθετο χρόνο, ολόκληρη σειρά εγγράφων τα οποία είχε ζητήσει και θεωρούσε αναγκαία για την άμυνά του, πράγμα για το οποίο είχε ήδη διαμαρτυρηθεί ο παραστάτης του με την επιστολή που απηύθυνε στις 20 Νοεμβρίου 1987, στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου.
- 117 Ο προσφεύγων διευκρινίζει ωστόσο, στο υπόμνημα απαντήσεως, ότι εδώ πρόκειται για αιτίαση ειδική και επικουρική σε σχέση με τις σοβαρές προσβολές των δικαιωμάτων άμυνας που προκάλεσαν, γενικώς, περιστατικά όπως η μετάθεσή του στις 30 Απριλίου 1982 και η άρνηση να του επιτραπεί ελεύθερη πρόσβαση στη λογιστική. Υπό τις συνθήκες αυτές, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, εναπόκειται στο όργανο να αποδείξει τις προσαπτόμενες παραβάσεις, δεδομένου ότι ο ίδιος βρίσκει σε φυσική αδυναμία να εντοπίσει τα αναγκαία για την άμυνά του έγγραφα. Προσθέτει ότι το πρόβλημα δεν θα ετίθετο εάν είχε ελεύθερη πρόσβαση στη λογιστική για να εξασφαλίσει την άμυνά του.
- 118 Το καθού αντιτάσσει ότι το πειθαρχικό συμβούλιο απάντησε ευνοϊκά, κατά τρόπο συστηματικό, σε όλες τις αιτήσεις εγγράφων που υπέβαλε ο προσφεύγων και αναφέρει σχετικώς ένα έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Κοινοβουλίου, της 17ης Αυγούστου 1987, με το οποίο ο τελευταίος έδωσε καταρχήν τη συναίνεσή του ώστε ο προσφεύγων να έχει πρόσβαση σε όλα τα έγγραφα του φακέλου, καθώς και ένα έγγραφο της 10ης Σεπτεμβρίου 1987, με το οποίο ο πρόεδρος του πειθαρχικού συμβουλίου πρότεινε στον παραστάτη του προσφεύγοντος όπως τα διάφορα έγγραφα, η μελέτη των οποίων θα μπορούσε να είναι χρήσιμη, προσκομίζονται κατόπιν αιτήσεως της υπερασπίσεως ανάλογα με την πρόοδο της εξετάσεως του φακέλου από το πειθαρχικό συμβούλιο. Ο παραστάτης του προσφεύγοντος δεν αμφισβήτησε το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου όταν το διάβασε κατά τη συνεδρίαση της 9ης Οκτωβρίου 1987, στη συνέχεια δε, αναφέρονταν κάθε φορά οι αιτήσεις που υποβάλλονταν και οι απαντήσεις που δίνονταν με την πλήρη συναίνεση της υπερασπίσεως. Κατ' αυτό τον τρόπο είχε ζητηθεί από τον παραστάτη του προσφεύγοντος να διευκρινίσει ορισμένες αιτήσεις εγγράφων για τον προσδιορισμό των οποίων συναντούσε δυσχέρειες η ΑΔΑ. Ο παραστάτης επιφυλάχθηκε τότε ως προς τη δυνατότητα να διατηρήσει ή όχι τις αιτήσεις για τα έγγραφα που δεν του είχαν ακόμη κοινοποιηθεί. Ωστόσο ούτε με το έγγραφο του παραστάτη του προσφεύγοντος, της 20ής Νοεμβρίου 1987, δόθηκαν συμπληρωματικές διευκρινίσεις. Συναφώς του είχε απευθυνθεί όχληση. Αυτή η άποψη δεν αμφισβητήθηκε από την υπεράσπιση που είχε άλλωστε βεβαιώσει, κατά τη συνεδρίαση της 26ης Νοεμβρίου 1987, ότι δεν ενδιαφερόταν να έχει στη διάθεσή της άλλα έγγραφα.

- 119 Το καθού προβάλλει, επιπλέον, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, ένσταση απαραδέκτου βάσει του άρθρου 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ισχυριζόμενο ότι οι « γενικές αιτιάσεις » που διατύπωσε ο προσφεύγων στο υπόμνημα απαντήσεώς του, οι οποίες αφορούν αντιστοίχως τη μετάθεσή του στις 30 Απριλίου 1982 και την υποτιθέμενη άρνηση να του επιτραπεί ελεύθερη πρόσβαση στη λογιστική, συνιστούν δύο νέους λόγους. Εν πάση περιπτώσει, το Κοινοβούλιο θεωρεί τους λόγους αυτούς αβάσιμους. Όσον αφορά τη μετάθεση του προσφεύγοντος, υπενθυμίζει ότι την είχε ζητήσει ο ίδιος. Ως προς τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι του είχε απαγορευθεί η ελεύθερη πρόσβαση στη λογιστική, το Κοινοβούλιο επισημαίνει ότι με το έγγραφο στο οποίο αναφέρθηκε σχετικώς ο προσφεύγων, ήτοι έγγραφο της ΑΔΑ της 7ης Δεκεμβρίου 1984, ζητήθηκε από τον προσφεύγοντα να δικαιολογήσει τους λόγους για τους οποίους επιθυμούσε να λάβει συγκεκριμένα έγγραφα που αφορούσαν περίοδο κατά την οποία δεν ασκούσε τα καθήκοντά του. Κατά τα λοιπά, κατά το Κοινοβούλιο, ο προσφεύγων ουδέποτε υπέβαλε τόσο γενικό αίτημα. Ο παραστάτης του προσφεύγοντος περιορίστηκε, με επιστολή της 16ης Ιουλίου 1987, να ζητήσει να του κοινοποιούνται όλα τα χρήσιμα για την άμυνα έγγραφα, κατόπιν σχετικής αιτήσεως. Το Κοινοβούλιο προσθέτει ότι αν, ελλείψει σχετικής αιτήσεως, η ΑΔΑ δεν είναι υποχρεωμένη να κοινοποιήσει στον ενδιαφερόμενο το σύνολο του πειθαρχικού φακέλου που τον αφορά (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1985, 255/83 και 256/83, R. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2473, σκέψη 18), δεν έχει κατά μείζονα λόγο καμιά υποχρέωση να κοινοποιήσει έγγραφα που δεν αποτελούν τμήμα του φακέλου. Τέλος, όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1968, 35/67, van Eick, η αίτηση κοινοποιήσεως εγγράφων πρέπει να προσδιορίζει με ακρίβεια τα αναγκαία έγγραφα και να δικαιολογεί γιατί είναι σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς.
- 120 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 2 του παραρτήματος, « από της κοινοποίησεως της αναφοράς αυτής, ο διωκόμενος υπάλληλος δικαιούται να λάβει πλήρη γνώση του ατομικού του φακέλου, καθώς και να λάβει αντίγραφα όλων των εγγράφων της διαδικασίας ».
- 121 Άλλωστε, το άρθρο 7, εδάφιο 1, του παραρτήματος ορίζει ότι, « βάσει των προσκομισθέντων στον εισηγητή στοιχείων και λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις γραπτές ή προφορικές δηλώσεις του ενδιαφερομένου και των μαρτύρων, καθώς και τα αποτελέσματα της εξετάσεως, στην οποία έχει προβεί, το πειθαρχικό συμβούλιο εκδίδει με πλειοψηφία αιτιολογημένη γνώμη (...) ».

- 122 Ενόψει των διατάξεων αυτών, ο διωκόμενος υπάλληλος και οι παραστάτες του μπορούν να λαμβάνουν γνώση όλων των πραγματικών περιστατικών, στα οποία στηρίχτηκε η πειθαρχική απόφαση και αυτό εγκαίρως ώστε να μπορούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιανουαρίου 1985, F. κατά Επιτροπής, σκέψη 23). Ωστόσο, ελλείψει αιτήσεως του ενδιαφερομένου, δεν προκύπτει από τον ΚΥΚ καμιά υποχρέωση της ΑΔΑ να κοινοποιήσει ολόκληρο τον φάκελο του υπαλλήλου κατά του οποίου έχει κινηθεί πειθαρχική διαδικασία (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1985, R. κατά Επιτροπής, σκέψεις 17 και 18).
- 123 Στην προκειμένη περίπτωση, το καθού ισχυρίζεται, το βάσιμο δε του ισχυρισμού του επιβεβαιώνεται από τα έγγραφα του φακέλου, ότι τόσο η ΑΔΑ όσο και ο πρόεδρος του πειθαρχικού συμβουλίου επέτρεψαν στον προσφεύγοντα και στον παραστάτη να έχουν πρόσβαση στο σύνολο του φακέλου και να ζητούν την επίδειξη των εγγράφων ανάλογα με την πρόοδο της εξετάσεως του φακέλου από το πειθαρχικό συμβούλιο (βλ. αιτιολογημένη γνώμη, σκέψεις 16 και 17, έγγραφο του Προέδρου του Κοινοβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1987, που απευθυνόταν στον προσφεύγοντα, και έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Κοινοβουλίου, της 17ης Αυγούστου 1987, που απευθυνόταν στον παραστάτη του προσφεύγοντος).
- 124 Ο προσφεύγων δεν φαίνεται να αμφισβητεί την εφαρμογή αυτής της αρχής. Εντούτοις, θεωρεί ότι η ΑΔΑ δεν ήταν σε θέση να του κοινοποιήσει ορισμένα δικαιολογητικά έγγραφα, τα οποία δεν προσδιορίζει ούτε με την προσφυγή του ούτε με το υπόμνημα απαντήσεως και τα οποία αφορούν, προφανώς, τη λογιστική διαχείριση. Στο σημείο αυτό, τα πρακτικά της συνεδριάσεως του πειθαρχικού συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1987, αναφέρουν ότι η ΑΔΑ δεν μπόρεσε να προσδιορίσει ορισμένα έγγραφα και ότι ο παραστάτης του προσφεύγοντος επιφυλάχθηκε να επανεξετάσει ως τις 23 Νοεμβρίου 1987 τη σκοπιμότητα της αιτήσεως κοινοποιήσεως των μη προσδιορισθέντων εγγράφων. Στα ίδια πρακτικά βεβαιώνεται επίσης ότι ο παραστάτης του προσφεύγοντος δήλωσε ρητώς ότι «δεν επιθυμούσε να έχει στη διάθεσή του άλλα έγγραφα», έστω κι αν, ταυτοχρόνως, πρόσθεσε ότι απέκρουε την επιχειρηματολογία της ΑΔΑ, κατά την οποία ήταν αδύνατον να προσδιοριστούν αυτά τα έγγραφα. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε το βάσιμο του ισχυρισμού του ότι η διοίκηση αρνήθηκε, χωρίς καμιά δικαιολογία, να του κοινοποιήσει ορισμένα έγγραφα.
- 125 Ο προσφεύγων, με το υπόμνημα απαντήσεως, προσέθεσε ότι το πρόβλημα του προσδιορισμού των ζητούμενων εγγράφων δεν θα ετίθετο εάν δεν του είχε απαγορευθεί η ελεύθερη πρόσβαση στη λογιστική από την ημερομηνία της μεταθέσεώς του, στις 30

Απριλίου 1982. Στο μέτρο που το επιχείρημα αυτό πρέπει να ερμηνευθεί ως νέος λόγος, πρέπει να κριθεί απαράδεκτο, όπως ορθώς ισχυρίστηκε το καθού, βάσει του άρθρου 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού της Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Στο μέτρο που θα πρέπει να θεωρηθεί ως διεύρυνση προηγουμένως προβληθέντος λόγου, άμεσα ή έμμεσα, της προσφυγής, αρκεί, χωρίς να είναι ανάγκη να εξετασθεί το ζήτημα αν η διοίκηση υποχρεούται να επιτρέψει στους υπαλλήλους κατά των οποίων κινήθηκε πειθαρχική διαδικασία την ελεύθερη πρόσβαση στα αρχεία της, η διαπίστωση ότι από τα έγγραφα του φακέλου προκύπτει ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η διοίκηση αρχικώς επέτρεψε στον προσφεύγοντα την πρόσβαση στα αρχεία της (βλ. σκέψη 66 της πρώτης αιτιολογημένης γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου της 10ης Φεβρουαρίου 1984).

- 126 Επομένως, η πρώτη αιτίαση που επικαλείται ο προσφεύγων προς στήριξη του παρόντος λόγου πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

— Ως προς τη μη εμπρόθεσμη κοινοποίηση των πρακτικών της 26ης Νοεμβρίου 1987

- 127 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι τα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασεως του πειθαρχικού συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 1987 του διαβιβάστηκαν μόλις στις 30 Νοεμβρίου 1987, τα παρέλαβε δε στις 2 Δεκεμβρίου 1987 μαζί με την από 27 Νοεμβρίου 1987 αιτιολογημένη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου. Επομένως, η υπεράσπιση δεν είχε την ευκαιρία να υποβάλει ενδεχόμενες παρατηρήσεις επί των πρακτικών αυτών, παρόλο που το εν λόγω κείμενο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως καθαρώς εσωτερικό έγγραφο, καθόσον περιελάμβανε ουσιώδη στοιχεία για αυτήν. Άλλωστε, μόνη η μνεία στα εν λόγω πρακτικά ότι ο παραστάτης του προσφεύγοντος δεν επιθυμούσε να έχει στη διάθεσή του άλλα έγγραφα ήταν, από την ίδια τη φύση της, επιδεκτική παρατηρήσεων και διορθώσεων.

- 128 Το καθού δέχεται μεν ότι έγινε πράγματι συνεδρίαση στις 26 Νοεμβρίου 1987, πλην όμως διευκρινίζει ότι την εν λόγω συνεδρίαση ακολούθησαν δύο άλλες, κεκλεισμένων των θυρών, από τις οποίες η δεύτερη διήρκεσε ολόκληρη την ημέρα της Παρασκευής 27 Νοεμβρίου 1987. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα πρακτικά δεν μπόρεσαν να σταλούν πριν από τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 1987 και ο προσφεύγων δεν διατύπωσε καμιά παρατήρηση σχετικώς όταν τα έλαβε. Εν πάση περιπτώσει, τα τελευταία έχουν καθαρώς τυπικό χαρακτήρα και δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον για την τελική απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου και επομένως η καθυστερημένη κοινοποίηση, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν μπόρεσε να επηρεάσει τον κατ' αντιμωλία χαρακτήρα της διαδικασίας (προαναφερθείσα απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, 228/83, F. κατά Επιτροπής). Επιπλέον, το όργανο επισημαίνει ότι, καίτοι ο προ-

σφεύγων αντλεί εντεύθεν επιχείρημα από υποτιθέμενη καθυστερημένη διαβίβαση των πρακτικών, δεν αρνείται ωστόσο ότι ο παραστάτης του παραδέχτηκε πράγματι ρητώς, κατά την εν λόγω συνεδρίαση, ότι δεν επιθυμούσε να του κοινοποιηθούν άλλα έγγραφα.

129 Όπως έκρινε το Δικαστήριο (προαναφερθείσα απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, F. κατά Επιτροπής, σκέψεις 25 έως 28), τα κατά κυριολεξία πρακτικά των συνεδριάσεων, τα οποία δίνουν συνοπτική μόνο εικόνα των διασκέψεων του πειθαρχικού συμβουλίου, είναι καθαρώς εσωτερικής φύσεως και, κατά συνέπεια, η καθυστερημένη κοινοποίησή τους δεν επηρεάζει ούτε τον κατ' αντιμωλία χαρακτήρα της διαδικασίας ενώπιον του εν λόγω συμβουλίου ούτε τα δικαιώματα άμυνας του διωκόμενου υπαλλήλου.

130 Προκειμένου, στην υπό κρίση περίπτωση, περί κατά κυριολεξία πρακτικών συνεδριάσεως, χωρίς εκθέσεις εξετάσεως μαρτύρων, πρέπει να θεωρηθεί ότι η καθυστερημένη κοινοποίησή τους στον προσφεύγοντα δεν επηρέασε τα δικαιώματα άμυνας.

131 Επομένως, η αιτίαση που στηρίζεται στην καθυστέρηση αυτής της κοινοποίησης πρέπει να απορριφθεί.

— Ως προς τη μη έγκριση από τον προσφεύγοντα του τεχνικού ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε στην υπηρεσία « Ταμείο και Λογιστήριο » του Κοινοβουλίου

132 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ο γραμματέας του πειθαρχικού συμβουλίου παρέλειψε να υποβάλει στον παραστάτη του, για έγκριση πριν την αποστολή, το τελικό κείμενο των ερωτήσεων που έπρεπε να υποβληθούν στη διοίκηση, όπως είχε συμφωνηθεί κατά τη συνεδρίαση της 10ης Νοεμβρίου 1987.

133 Το καθού απαντά ότι το τελικό κείμενο των ερωτήσεων υποβλήθηκε στον παραστάτη του προσφεύγοντος το απόγευμα της 10ης Νοεμβρίου 1987, όπως πιστοποιεί το έγγραφο που του έστειλε ο πρόεδρος του πειθαρχικού συμβουλίου στις 11 Νοεμβρίου 1987. Οι ερωτήσεις αυτές απευθύνθηκαν άλλωστε στη διοίκηση, κατ' αίτηση της υπερασπίσεως, κατά τη συνεδρίαση της 10ης Νοεμβρίου 1987. Ο τίτλος των διαφόρων ερωτήσεων προκύπτει, σχεδόν κατά λέξη, από τις διάφορες ερωτήσεις που περιείχε το

προσωρινό υπόμνημα υπερασπίσεως της 29ης Οκτωβρίου 1987. Επιπλέον, το παρόν επιχείρημα ουδέποτε προβλήθηκε κατά τη μετέπειτα διεξαγωγή των εργασιών του πειθαρχικού συμβουλίου.

- 134 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η παρούσα αιτίαση στηρίζεται σε αναληθή ισχυρισμό του προσφεύγοντος. Πράγματι, από την εξέταση των εγγράφων του φακέλου, ειδικότερα από το έγγραφο του προέδρου του πειθαρχικού συμβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 1987, το οποίο προσκόμισε το καθού και του οποίου το περιεχόμενο δεν αμφισβήτησε ο προσφεύγων, καθώς και από τη σκέψη 11 της αιτιολογημένης γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 1987, το περιεχόμενο της οποίας επίσης δεν αμφισβήτησε ο προσφεύγων, προκύπτει σαφώς ότι ο παραστάτης του έδωσε, πριν από τη διαβίβασή τους, την έγκρισή του ως προς τη διατύπωση των τεχνικών ερωτημάτων που το πειθαρχικό συμβούλιο, με πρόταση της υπερασπίσεως, είχε αποφασίσει να υποβάλει στην υπηρεσία « Ταμείο και Λογιστήριο ».
- 135 Επομένως, η παρούσα αιτίαση πρέπει επίσης να απορριφθεί.

— Ως προς το έγγραφο που απηύθυνε ο προσφεύγων, στις 5 Ιουνίου 1981, στον διευθυντή οικονομικών και πληροφορικής

- 136 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι το πειθαρχικό συμβούλιο, με την αιτιολογημένη γνώμη του, θεώρησε ως ουσιώδες έγγραφο για « να εντοπίσει τις ευθύνες » όσον αφορά την κατηγορία για « άνοιγμα λογαριασμού στη Midland Bank, στις 21 Ιουλίου 1980 », έγγραφο που είχε απευθύνει στις 5 Ιουνίου 1981 στον διευθυντή οικονομικών και πληροφορικής. Όμως το έγγραφο αυτό δεν είχε επισυναφθεί στο « κατηγορητήριο », δεν είχε αναφερθεί κατά τις συζητήσεις ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου ούτε είχε κοινοποιηθεί στον προσφεύγοντα.
- 137 Το καθού δέχεται μεν ότι το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 1981 δεν είχε επισυναφθεί στο « κατηγορητήριο », υποστηρίζει όμως ότι η παράλειψη αυτή οφειλόταν στον αναγκαστικά συνοπτικό χαρακτήρα αυτού του εγγράφου. Τουναντίον, κατά το όργανο, έγινε επανειλημμένως μνεία του εγγράφου κατά τη διάρκεια των εργασιών του πειθαρχικού συμβουλίου, παρουσία του προσφεύγοντος, ο οποίος δεν αμφισβήτησε ότι ήταν ο συντάκτης. Το εν λόγω έγγραφο αποτέλεσε επιπλέον τμήμα των επισυναφθέντων στη

γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου παραρτημάτων, η οποία γνώμη εκδόθηκε στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας κατά του Offermann και είχε, κατόπιν ρητής αιτήσεως του προσφεύγοντος, συμπεριληφθεί στον φάκελο. Κατά συνέπεια, ο προσφεύγων μπορούσε ανά πάσα στιγμή να έχει πρόσβαση σ' αυτήν.

- 138 Χωρίς να είναι ανάγκη να εξεταστεί εάν και σε ποιο βαθμό το εν λόγω έγγραφο κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα, ο παρών λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Πράγματι, ο προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας επειδή έγγραφο, του οποίου αναγνωρίζει ότι είναι ο συντάκτης και του οποίου δεν αμφισβητεί ούτε το περιεχόμενο ούτε την ερμηνεία, δεν είχε περιληφθεί στον πειθαρχικό φάκελο.

— Ως προς την αναλογική εγγραφή της 25ης Αυγούστου 1982 ποσού 4 136 125 BFR

- 139 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι μέχρι την παραμονή του πέρατος της τελευταίας πειθαρχικής διαδικασίας, το μόνο έγγραφο που του είχε κοινοποιηθεί όσον αφορά την αναλογική εγγραφή του ποσού των 4 136 125 BFR, που πραγματοποιήθηκε στις 25 Αυγούστου 1982, ήταν ένα έγγραφο μη υπογεγραμμένο από τον υπόλογο. Μόλις λίγες ημέρες μετά το πέρας της εν λόγω πειθαρχικής διαδικασίας εμφανίστηκε, ως παράρτημα στις απαντήσεις των ερωτημάτων που υπέβαλε το πειθαρχικό συμβούλιο στους Young και De Poortere, έγγραφο υπογεγραμμένο αυτή τη φορά από τον διάδοχο του de Compte, τον Brown. Ο προσφεύγων παρατηρεί συναφώς ότι υπάρχουν μεταξύ των δύο εγγράφων πολυάριθμες διαφορές, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το πρώτο δεν ήταν υπογεγραμμένο από τον υπόλογο ενώ το δεύτερο ήταν. Διαπιστώνονται έτσι, αφενός μεν, διάφορα λάθη καθώς και ασυμβίβαστα μεταξύ των δύο εγγράφων, αφετέρου δε, διαφορά μεταξύ των δύο εντύπων ως προς τους τυπογραφικούς χαρακτήρες, πράγμα το οποίο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα έγγραφα αυτά, καίτοι φέρουν την ίδια ημερομηνία (25 Αυγούστου 1982), δεν είναι σύγχρονα.

- 140 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται επίσης ότι η καθυστέρηση της κοινοποίησης των πρακτικών της συνεδρίασεως του πειθαρχικού συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1987, τον εμπόδισε να υποβάλει παρατηρήσεις σχετικά με τη μνεία που περιέχεται στα εν λόγω πρακτικά ότι στις 19 Νοεμβρίου 1987 εξετάστηκε το πρωτότυπο έγγραφο της αναλογικής εγγραφής της 25ης Αυγούστου 1982. Εξετάζοντας, τέλος, την υπόθεση που προβάλλει το όργανο, κατά την οποία το αντίγραφο που βρίσκεται στην κατοχή του προσφεύγοντος ήταν ένα ανυπόγραφο σχέδιο λογιστικού εγγράφου, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, καίτοι μια τέτοια υπόθεση μπορεί πράγματι να δικαιολογήσει ορισμένες από τις διαπιστωθείσες διαφορές, δεν ισχύει το ίδιο ως προς τη διαφορά των

τυπογραφικών χαρακτήρων που παρουσιάζουν τα δύο έγγραφα τα οποία φέρουν την ίδια ημερομηνία. Δικαιολογεί το ενδιαφέρον το οποίο αποδίδει σ' αυτό το ζήτημα ισχυριζόμενος ότι η αναλογική εγγραφή συνιστά « ουσιαδές έγγραφο » στο μέτρο που, αφ' ης στιγμής έγινε μια τέτοια εγγραφή, « είναι προδικασμένο ότι υπάρχει απώλεια ».

- 141 Το καθού θεωρεί ότι η κοινοποίηση του λογιστικού εγγράφου μερικές ημέρες μετά το πέρας της πειθαρχικής διαδικασίας δεν μπορεί να επιφέρει ακυρότητα της διαδικασίας, ακόμη κι αν η υποτιθέμενη καθυστέρηση προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας. Κατά το καθού, ο προσφεύγων ανέφερε, ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, την ύπαρξη άλλου εγγράφου του αυτού περιεχομένου και το συμβούλιο έπρεπε, στο σημείο αυτό, να παρουσιάσει το πρωτότυπο έγγραφο. Το αντίγραφο που κατείχε ο προσφεύγων ήταν πιθανώς του ανυπογράφου σχεδίου, το οποίο είχε λάβει τότε κατά ανεπίσημο τρόπο. Το σημείο αυτό εξετάστηκε λεπτομερώς κατά την κατάθεση των Young και de Poortere.
- 142 Άλλωστε, εξέταση των πρωτοτύπων των επιμάχων εγγράφων έγινε παρουσία του προσφεύγοντος την Πέμπτη 19 Νοεμβρίου 1987 και μνημονεύθηκε κατά τη συνεδρίαση του πειθαρχικού συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 1987. Επιπλέον, το όργανο διερωτάται γιατί ο προσφεύγων προσδίδει τόση σημασία στην αναλογική εγγραφή της 25ης Αυγούστου 1982, στο μέτρο που είχε ο ίδιος ζητήσει στις 30 Μαρτίου 1982 να γίνει τακτοποίηση για την απώλεια ουσιαδώς αντιστοίχου ποσού. Ένα τέτοιο έγγραφο, που απλώς βεβαιώνει και καταγράφει στη λογιστική την ύπαρξη απώλειας, είναι άλλωστε άνευ σημασίας όταν πρόκειται να δικαιολογηθεί αυτή η απώλεια. Κατά την άποψη του οργάνου, δεν γίνεται εξίσου αντιληπτό γιατί η διαφορά μεταξύ των τυπογραφικών στοιχείων αυτού του εγγράφου και εκείνων του εγγράφου που βρίσκεται στην κατοχή του προσφεύγοντος αποδεικνύει ότι το τελευταίο δεν είναι απλό σχέδιο ή προκύπτει η επιρροή που θα μπορούσε να ασκήσει το τελευταίο αυτό ζήτημα στην επίλυση της παρούσας διαφοράς.
- 143 Ενόψει των διευκρινίσεων των διαδίκων, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε ως προς τι η κοινοποίηση του πρωτοτύπου εγγράφου με το οποίο βεβαιώνεται η αναλογική εγγραφή της, λίγο πριν από το πέρας της πειθαρχικής διαδικασίας, 25ης Αυγούστου 1982 προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας κατά τρόπο αρκούντως χαρακτηριστικό ώστε να επηρεάσει το νομότυπο της εν λόγω διαδικασίας. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι το εν λόγω έγγραφο τέθηκε στη διάθεση του προσφεύγοντος στις 19 Νοεμβρίου 1987 και ότι αυτός είχε, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα να υποβάλει τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις του με το τελικό υπόμνημα υπερασπίσεως που απηύθυνε στο πειθαρχικό συμβούλιο στις 24 Νοεμβρίου 1987. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο δεν είναι σε θέση να εντοπίσει οποιαδήποτε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

του προσφεύγοντος, οφειλομένη σε καθυστερημένη κοινοποίηση του πρωτοτύπου του επιμάχου εγγράφου.

- 144 Επομένως, η σχετική με την καθυστερημένη κοινοποίηση του εγγράφου με το οποίο βεβαιώνεται η αναλογική εγγραφή της 25ης Αυγούστου 1982 αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.
- 145 Από το σύνολο των σκέψεων που προηγήθηκαν προκύπτει ότι ο λόγος που στηρίζεται στις υποτιθέμενες προσβολές των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην προσβολή της ανεξαρτησίας του πειθαρχικού συμβουλίου και της ελευθερίας της άμυνας

- 146 Ο προσφεύγων, ο οποίος επαφίεται στην κρίση του Πρωτοδικείου ως προς τον λόγο αυτό, ισχυρίζεται ότι στη σκέψη 3 των πρακτικών της συνεδριάσεως του πειθαρχικού συμβουλίου της 22ας και 23ης Οκτωβρίου 1987 έγινε μνεία δηλώσεως του Dankert, τότε αντιπροέδρου του Κοινοβουλίου, ο οποίος, στο πλαίσιο μιας συνεδριάσεως του Προεδρείου στο Στρασβούργο, έθεσε σοβαρά υπό αμφισβήτηση όχι μόνο την ανεξαρτησία του πειθαρχικού συμβουλίου και ειδικότερα αυτή ενός των μελών του, αλλά και την ελευθερία της άμυνας στην προκειμένη περίπτωση, ήτοι την ελευθερία του προσφεύγοντος να διαλέξει ως παραστάτη τον Feidt, γενικό διευθυντή διοικήσεως. Ο προσφεύγων φρονεί ότι από τον συσχετισμό των εισηγήσεων των δύο πειθαρχικών συμβουλίων τα οποία επελήφθησαν των ιδίων κατηγοριών, σε διάστημα μερικών ετών, αποδεικνύεται εμμέσως ότι η δήλωση του Dankert άσκησε πράγματι επιρροή στα μέλη του τελευταίου πειθαρχικού συμβουλίου. Καταλήγει έτσι να εκφράσει αμφιβολίες ως προς την ελευθερία εκφράσεως τέτοιων απόψεων εκ μέρους κοινοβουλευτικού ευθέως εμπλακέντος στην υπόθεση υπό την ιδιότητά του ως Προέδρου του Κοινοβουλίου την εποχή των επιδίκων περιστατικών.
- 147 Το καθού φρονεί ότι δεν μπορεί να προσαφθεί σε βουλευτή ότι εκφράστηκε ελεύθερα κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ακόμη κι αν, όπως στην υπό κρίση περίπτωση, έθεσε υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία ενός των μελών του πειθαρχικού συμβουλίου και προσήψε στον προσφεύγοντα ότι είχε επιλέξει ως παραστάτη τον γενικό διευθυντή διοικήσεως του Κοινοβουλίου. Το όργανο επικαλείται συναφώς τα άρθρα 9 και 10 του

Πρωτοκόλλου περί προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 8ης Απριλίου 1965 (JO L 152, σ. 13) και παραπέμπει επίσης στην απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 149/85, Wybot (Συλλογή 1986, σ. 2391).

- 148 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά της 22ας Οκτωβρίου 1987 περιέχουν μνεία ότι ο πρόεδρος του πειθαρχικού συμβουλίου ανέφερε δήλωση που έκανε ο Dankert στις 13 Οκτωβρίου 1987 στο Στρασβούργο σχετικά με την πειθαρχική διαδικασία που κινήθηκε κατά του προσφεύγοντος, καθώς και με τις απαντήσεις που του δόθηκαν συναφώς από τον Γενικό Γραμματέα και τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου. Όπως αναφέρεται στα ίδια πρακτικά, το μέλος του πειθαρχικού συμβουλίου του οποίου η ανεξαρτησία τέθηκε εμμέσως υπό αμφισβήτηση με τη δήλωση αυτή, ονόματι Prete, επιβεβαίωσε την πλήρη ανεξαρτησία του. Ύστερα από ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών του πειθαρχικού συμβουλίου, αποφασίστηκε να μη ληφθεί υπόψη η δήλωση αυτή στο πλαίσιο των εργασιών του πειθαρχικού συμβουλίου.
- 149 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα περιστατικά που επικαλείται ο προσφεύγων δεν είναι αρκούντως πειστικά για να του επιτρέψουν να διαπιστώσει οποιαδήποτε προσβολή της ανεξαρτησίας του πειθαρχικού συμβουλίου ή των δικαιωμάτων άμυνας. Επομένως, το νομότυπο της πειθαρχικής διαδικασίας δεν επηρεάστηκε από τη δήλωση που έκανε συναφώς κάποιος ευρωβουλευτής κατά την άσκηση των καθηκόντων του.
- 150 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι και ο παρών λόγος πρέπει επίσης να απορριφθεί.

B — Δόγμoι σχετικοί με την ουσιαστική νομιμότητα

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86 του ΚΥΚ και των άρθρων 70 και 72 του δημοσιονομικού κανονισμού καθώς και στην παραβίαση της αρχής του δικαίου κατά την οποία κάθε διοικητική πράξη πρέπει να στηρίζεται σε αιτιολογίες νομικώς παραδεκτές, μη αντιφατικές και μη πεπλανημένες νομικώς και/ή ουσιαστικώς

- 151 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η πειθαρχική απόφαση περιέχει αντιφάσεις και σφάλματα ως προς τα νομικά και τα πραγματικά περιστατικά όσον αφορά τις παραβάσεις που του προσάπτονται, συγκεκριμένα το άνοιγμα τοκοφόρου λογαριασμού στη Mid-

land Bank, την παράβαση της υποχρέωσης χρηστής διαχείρισεως των πιστώσεων πληρωμής και την παράβαση της υποχρέωσης πραγματοποιήσεως δαπανών μόνο βάσει κανονικών δικαιολογητικών εγγράφων και της μέριμνας για τη διατήρησή τους.

— Ως προς το άνοιγμα τοκοφόρου λογαριασμού στη Midland Bank

- 152 Ο προσφεύγων διευκρινίζει προκαταρκτικώς ότι η αιτίαση αυτή αφορά τη σκέψη της αποφάσεως κατά την οποία « η απόφαση που έλαβε ο de Compte να τροποποιήσει τους τραπεζικούς όρους που καθορίστηκαν με κοινή συμφωνία μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Midland Bank, ενώ δεν είχε κληθεί να το πράξει και καθ' υπέρβαση της αρμοδιότητάς του, συνιστά (...) παράβαση των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει ο υπόλογος (...) ».
- 153 Συναφώς, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η ΑΔΑ έκανε σύγκυση μεταξύ των καθηκόντων του διαχειριστή παγίων προκαταβολών (στην προκειμένη περίπτωση του Offermann) και αυτών του υπολόγου (στην προκειμένη περίπτωση του προσφεύγοντος), εφόσον επρόκειτο περί λογαριασμού παγίων προκαταβολών, για τον οποίο ο υπόλογος δεν ήταν υπεύθυνος υπό την ιδιότητά του αυτή. Στην εν λόγω υπόθεση, την ευθύνη φέρει πρωτίστως ο Offermann. Ο προσφεύγων, καίτοι δέχεται την ύπαρξη του ειδικού καθεστώτος του υπολόγου, επισημαίνει ότι αυτό ισχύει επίσης για τον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, όπως προκύπτει από το άρθρο 70 του δημοσιονομικού κανονισμού. Φρονεί επίσης ότι η ευθύνη του υπολόγου ως προς τις πάγιες προκαταβολές δεν μπορεί να απορροφήσει εκείνη που προσιδιάζει στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, δεδομένου ότι στον τελευταίο είχε ανατεθεί η διαχείριση του ταμείου των βουλευτών. Προσθέτει ότι η υποχρέωση που είχε, ως υπόλογος, να δώσει οδηγίες στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών για την τήρηση της λογιστικής, απέκλειε αυτή καθαυτή τη διαχείριση του ταμείου των βουλευτών από τον ίδιο και, ως εκ τούτου, την ευθύνη του.
- 154 Ο προσφεύγων υποστηρίζει, επιπλέον, ότι η επελθούσα μεταβολή των τραπεζικών όρων μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Midland Bank, κατόπιν του ανοίγματος του επιμάχου τοκοφόρου λογαριασμού, οφειλόταν σε απόφαση όχι του προσφεύγοντος αλλά του διαχειριστή παγίων προκαταβολών και της συνεργάτιδάς του Cesaratto. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, αναφέρεται στις αιτιολογημένες γνώμες που εξέδωσε το πειθαρχικό συμβούλιο στις πειθαρχικές διαδικασίες που κινήθηκαν εναντίον του και εναντίον του Offermann αντιστοίχως.

155 Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι η επιδικη τροποποίηση των τραπεζικών όρων δεν καταλογίστηκε στον Offermann κατά την πειθαρχική διαδικασία που κινήθηκε εναντίον του. Όσον αφορά τους λόγους που οδήγησαν στην αθώωση του τελευταίου, παραθέτει την αιτιολογημένη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου στην οποία αναφέρεται ότι ο Offermann θεώρησε ότι είχε την πλήρη συγκατάθεση του ιεραρχικά προϊσταμένου του· ότι η συναλλαγή ουδέποτε απεκρύβη· ότι η αμφιβολία πρέπει να αποβεί υπέρ του Offermann λαμβανομένων υπόψη των τραπεζικών πρακτικών· ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν υπήρξε πταίσμα εκ προθέσεως ούτε βαριά αμέλεια. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο προσφεύγων διερωτάται πώς οι λόγοι αυτοί μπορούν να ισχύουν για τον συντάκτη της βαλλομένης πράξεως και όχι για εκείνον που τη διεκπεραίωσε. Κατά συνέπεια, συνάγει ότι κακώς η ΑΔΑ επικαλείται εις βάρος του την παράβαση των νομοθετικών διατάξεων που αναφέρονται στην προσβαλλομένη απόφαση.

156 Με το υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων αντικρούει τον ισχυρισμό του Κοινοβουλίου ότι είχε αποκρύψει την ύπαρξη του επιδικού λογαριασμού από τους προϊσταμένους του. Υποστηρίζει ότι ο εν λόγω ισχυρισμός έρχεται σε αντίφαση με τις διαπιστώσεις που περιέχονται στην αιτιολογημένη γνώμη που εξέδωσε το πειθαρχικό συμβούλιο στην υπόθεση Offermann, ήτοι ότι ο τραπεζικός φάκελος ήταν στη διάθεση όλων των ιεραρχικά προϊσταμένων. Ομοίως υπάρχει αντίφαση μεταξύ των διαπιστώσεων της αιτιολογημένης γνώμης που εκδόθηκε στην περίπτωση του από το δεύτερο πειθαρχικό συμβούλιο και αυτών που περιέχονται στη γνώμη που εξέδωσε το πειθαρχικό συμβούλιο στην περίπτωση του Offermann, όσον αφορά μια διαταγή που είχε δοθεί τον Φεβρουάριο του 1982 από τον Paludan-Müller, τότε διευθυντή οικονομικών και διατάκτη εσόδων, ως προς την είσπραξη των τόκων του επιδικού λογαριασμού. Υποστηρίζει ότι ο Paludan-Müller γνώριζε την ύπαρξη του εν λόγω λογαριασμού ύστερα από συνομιλία που είχε μαζί του λίγο μετά την ανάληψη των καθηκόντων του τον Δεκέμβριο του 1980. Τέλος, το άρθρο 17 των λεπτομερειών εκτελέσεως ορισμένων διατάξεων του δημοσιονομικού κανονισμού δεν επιβάλλει να κοινοποιείται στις αρχές του Κοινοβουλίου η ύπαρξη τοκοφόρου λογαριασμού όψεως, δεδομένου ότι μια τέτοια υποχρέωση αφορά μόνο τις εισπράξεις.

157 Όσον αφορά το επιχείρημα του Κοινοβουλίου κατά το οποίο ο προσφεύγων ήταν ο ανώτερος ιεραρχικά υπάλληλος μεταξύ των προσώπων που γνώριζαν το άνοιγμα του λογαριασμού, ο προσφεύγων εξετάζει τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ « υπολόγου — διατάκτη — δημοσιονομικού ελεγκτή » και επικαλείται ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 1982 από τον τότε Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά το οποίο ο κοινοτικός υπόλογος δεν απολαύει στην πραγματικότητα ουσιαστικής ανεξαρτησίας. Η αμφιβολία που υπάρχει ως προς αυτό το ζήτημα επιβεβαιώνεται με την πρόταση αποφάσεως που υπέβαλε ο εισηγητής Saby στην Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού, στο πλαίσιο της διαδικασίας απαλλαγής για τη διαχειριστική χρήση

1981 (στο εξής: έκθεση Saby), στο μέτρο που με την εν λόγω πρόταση διαπιστώθηκε « η συλλογική και αδιαίρετη ευθύνη του διατάκτη και του υπολόγου » και εξήχθη το συμπέρασμα ότι « η ευθύνη του υπολόγου μπορεί να στοιχειοθετηθεί μόνο μετά την ευθύνη του διατάκτη και του δημοσιονομικού ελεγκτή ». Στην ίδια αλληλουχία, ο προσφεύγων υπενθυμίζει ότι, με την απόφαση της 10ης Απριλίου 1984 που χορήγησε την απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1981, το Κοινοβούλιο ρητώς υπογράμμισε ότι ήταν « αναγκαίο να διευκρινιστεί στον δημοσιονομικό κανονισμό και τους εσωτερικούς κανόνες η ανεξαρτησία του διατάκτη, του δημοσιονομικού ελεγκτή και του υπολόγου αντιστοίχως ».

158 Ο προσφεύγων παρατηρεί άλλωστε ότι το καθού δεν έθιξε τις ουσιώδεις διατάξεις — συγκεκριμένα τα άρθρα 53 και 54 — των λεπτομερειών εκτελέσεως του δημοσιονομικού κανονισμού που θεσπίζουν τις υποχρεώσεις του δημοσιονομικού ελεγκτή και επομένως τις ευθύνες του, παράλληλα με εκείνες των υπολόγων έναντι των διαχειριστών παγίων προκαταβολών. Η ίδια σιωπή καλύπτει και την παρατήρηση που περιείχε η ειδική έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 6ης Ιουλίου 1982, κατά την οποία « ο δημοσιονομικός ελεγκτής θα έπρεπε να είχε αντιταχθεί σ' αυτή τη διαδικασία (αυτή που ακολουθήθηκε από το ταμείο των βουλευτών) », καθώς και την απάντηση του Κοινοβουλίου στην εν λόγω παρατήρηση στην οποία αναφερόταν ότι « η αρμόδια αρχή λυπάται διότι ο δημοσιονομικός ελεγκτής δεν επέστησε την προσοχή της στην εν λόγω υπόθεση ». Τέλος, ο προσφεύγων διερωτάται γιατί οι προσαπτόμενες πράξεις μπόρεσαν να διακόψουν τις σχέσεις « διατάκτη — δημοσιονομικού ελεγκτή — υπολόγου » και όχι τις σχέσεις « υπολόγου — διαχειριστή παγίων προκαταβολών ».

159 Το καθού αναγνωρίζει προθύμως ότι ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών φέρει την αρχική ευθύνη των συναλλαγών, αλλά υπογραμμίζει ότι ο προσφεύγων πρέπει να θεωρηθεί ο πρώτος υπεύθυνος για την εντολή που δόθηκε στη Midland Bank να τοποθετήσει σε « λογαριασμό ύψους » 400 000 UK.£ με επιτόκιο 16 %. Κατά την άποψη του Κοινοβουλίου, ακόμη κι αν οι σχετικές διατάξεις θεσπίστηκαν εν μέρει από τους συνεργάτες του προσφεύγοντος, αυτός ήταν πλήρως ενημερωμένος για τις ενέργειες που ελάμβαναν χώρα και τούτο εξ αρχής, πράγμα που αρκεί για να στοιχειοθετήσει την ευθύνη του. Άλλωστε, ο προσφεύγων που ήταν ο ιεραρχικώς ανώτερος υπάλληλος μεταξύ των προσώπων που γνώριζαν το άνοιγμα του λογαριασμού δεν μπόρεσε ποτέ να εξηγήσει γιατί ανοίχθηκε αυτός ο λογαριασμός ούτε γιατί το εν λόγω ποσό παρέμεινε ακίνητο για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ομοίως δεν εξήγησε γιατί ο λογαριασμός αυτός δεν περιελήφθη ποτέ στη λογιστική του Κοινοβουλίου ούτε γιατί οι τόκοι του δεν εμφανίστηκαν ποτέ στη λογιστική. Επιπλέον, η ύπαρξη του λογαριασμού αυτού αποκαλύφθηκε τυχαίως από τις αρχές του Κοινοβουλίου, ενώ είχε αποκρυβεί τουλάχιστον δύο φορές.

- 160 Το καθού θεωρεί ότι ο προσφεύγων ήταν υπεύθυνος για τις συναλλαγές που αφορούν τους λογαριασμούς των παγίων προκαταβολών στο μέτρο που, υπό την ιδιότητα του προϊσταμένου της υπηρεσίας « ταμείο και λογιστήριο », είχε την εξουσία υπογραφής των εν λόγω λογαριασμών και στο μέτρο που βαρυνόταν με τον έλεγχο της δραστηριότητας του διαχειριστή παγίων προκαταβολών, του Offermann, ο οποίος κατείχε θέση υφισταμένου υπολόγου.
- 161 Το Κοινοβούλιο φρονεί, επιπλέον, ότι η ευθύνη του προσφεύγοντος είναι αποδεδειγμένη τόσο από απόψεως πραγματικών περιστατικών, όσο και κατά νόμο, και επικαλείται συναφώς διάφορα άρθρα του δημοσιονομικού κανονισμού. Συγκεκριμένα, ισχυρίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 63, η λογιστική έπρεπε να αναγράφει « το σύνολο των εσόδων και εξόδων του οικονομικού έτους ». Ο προσφεύγων ήταν λοιπόν υποχρεωμένος να συμπεριλάβει τον νέο λογαριασμό και τους τόκους στη γενική λογιστική ανεξαρτήτως της λογιστικής των παγίων προκαταβολών. Ο υπόλογος είχε, επιπλέον, ιδιαίτερη νομική ευθύνη όσον αφορά τους λογαριασμούς των παγίων προκαταβολών στο μέτρο που, δυνάμει των λεπτομερειών εκτελέσεως του δημοσιονομικού κανονισμού, πρέπει να κάνει υποδείξεις στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών για την ορθή τήρηση των λογαριασμών (άρθρο 51) και να επαληθεύει την τήρηση των λογαριασμών του διαχειριστή παγίων προκαταβολών (άρθρο 53) και στο μέτρο που ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών είναι υπεύθυνος έναντι του υπολόγου για την εκτέλεση όλων των πληρωμών (άρθρο 50). Η επέμβαση του υπολόγου απαιτείται επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 49, στοιχείο στ, τη στιγμή κατά την οποία λαμβάνεται η απόφαση για τη σύσταση πάγιας προκαταβολής, για να καθορίσει την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να γίνει ο διακανονισμός των πράξεων που αφορούν τις πάγιες προκαταβολές. Το καθού συνάγει ότι ορθώς η προσβαλλομένη απόφαση δέχθηκε, ενόψει του άρθρου 70, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού, την ευθύνη του προσφεύγοντος.
- 162 Όσον αφορά το γεγονός ότι καμιά πειθαρχική ποινή δεν επιβλήθηκε στον Offermann, το Κοινοβούλιο υπογραμμίζει, συναφώς, τη θέση του ως υφισταμένου. Υπενθυμίζει εν προκειμένω ότι δεν αποδόθηκε ευθύνη στον Offermann στην παρούσα περίπτωση διότι, όπως διαπίστωσε το πειθαρχικό συμβούλιο που ασχολήθηκε με τον φάκελό του, αυτός νόμιζε ότι είχε την πλήρη συγκατάθεση του προϊσταμένου του « του προσφεύγοντος ».
- 163 Όσον αφορά την ευθύνη του διατάκτη και του δημοσιονομικού ελεγκτή, το καθού απαντά ότι η σχετική επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος φαίνεται στερούμενη λυσιστέλειας, εφόσον δεν ισχυρίζεται ότι αυτοί είχαν σε κάποια στιγμή εμπλακεί στο άνοιγμα του λογαριασμού στη Midland Bank. Για να προσδιοριστεί ο αντίστοιχος τομέας των επιμάχων ευθυνών το καθού υπενθυμίζει, καταρχάς, το νομικό καθεστώς

του υπολόγου όπως προκύπτει από το άρθρο 209 της Συνθήκης ΕΟΚ, που μνημονεύει ρητώς αυτή τη θέση, από τα άρθρα 17, 49 και 70 του δημοσιονομικού κανονισμού καθώς και από τον τίτλο ΙΧ των λεπτομερειών εκτέλεσως. Από το νομικό αυτό πλαίσιο συνάγεται, αφενός, ότι το καθεστώς του υπολόγου αποτελεί το αντικείμενο ειδικής ρυθμίσεως και, αφετέρου, ότι η κατάσταση και η ευθύνη του είναι αυτόνομες και ανεξάρτητες από κάθε ιεραρχική διάρθρωση. Στη συνέχεια, το Κοινοβούλιο αναφέρεται, για να οριοθετήσει τις αντίστοιχες ευθύνες του διατάκτη και του δημοσιονομικού ελεγκτή, στο άρθρο 209 της Συνθήκης ΕΟΚ και στα άρθρα 17, 19, 20, 68, 69 και 70, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού. Το όργανο φρονεί, ενόψει αυτών των κανόνων, ότι δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί κατά νόμο ευθύνη των εν λόγω υπαλλήλων στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι τα πταίσματα που προσάπτονται στον προσφεύγοντα αφορούν μεταφορές κεφαλαίων, δηλαδή λογιστικές εγγραφές που δεν απαιτούν προηγούμενη έγκριση διατάκτη ή δημοσιονομικού ελεγκτή.

164 Ως προς τις απόψεις του πρώην Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου περί της « υποβαθμίσεως του υπολόγου » στην καθημερινή πρακτική, όπως εκφράσθηκαν στο άρθρο του Νοεμβρίου 1982, το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι δεν μεταβάλλουν σε τίποτα τη νομική κατάσταση. Άλλωστε, προσθέτει ότι οι παράγραφοι της προτάσεως αποφάσεως που υπέβαλε ο εισηγητής Saby, τις οποίες μνημόνευσε ο προσφεύγων, απορρίφθηκαν από την Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού με συντριπτική πλειοψηφία.

165 Τέλος, το καθού όργανο επεξηγεί τις υποχρεώσεις του δημοσιονομικού ελεγκτή και ειδικότερα το γεγονός ότι κατά το άρθρο 53 των λεπτομερειών εκτέλεσης ο υπόλογος πρέπει να προβεί στην επαλήθευση της υπάρξεως των κεφαλαίων που οι αρχές έχουν εμπιστευθεί στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, « υπό την επιφύλαξη του ελέγχου που ασκείται από τον δημοσιονομικό ελεγκτή ». Κατά την άποψη του οργάνου, το άρθρο αυτό αφορά μόνο τη γενική εξουσία ελέγχου του δημοσιονομικού ελεγκτή, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 των λεπτομερειών εκτέλεσης, και δεν μπορεί να συναχθεί εκ τούτου ότι μπορεί βάσει αυτού του άρθρου να θεωρηθεί υπεύθυνος για όλες τις κατηγορίες που έγιναν στο όργανο.

166 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων δεν αμφισβητεί τα περιστατικά τα σχετικά με το άνοιγμα του τοκοφόρου λογαριασμού όψεως αριθ. 1777912 στη Midland Bank όπως εκτέθηκαν στο τμήμα « το ιστορικό της διαχειρίσεως των τραπεζικών λογαριασμών στη Midland Bank του Λονδίνου » της παρούσας αποφάσεως. Όπως διευκρινίστηκε εκεί, ο επίμαχος τραπεζικός λογαριασμός ανοίχθηκε με έγγραφο υπογεγραμμένο από τον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, τον Offermann, και μια

υπάλληλο της υπηρεσίας « Ταμείο και Λογιστήριο », την Cesaratto. Τουναντίον, ο προσφεύγων αμφισβητεί την ορθότητα της νομικής εκτιμήσεως των περιστατικών αυτών από την ΑΔΑ, ισχυριζόμενος ότι, κατά τις εφαρμοστέες διατάξεις του δημοσιονομικού κανονισμού και των λεπτομερειών εκτελέσεως, την ευθύνη διαχειρίσεως των λογαριασμών των παγίων προκαταβολών έφερε ο Offermann. Έτσι, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, η πειθαρχική απόφαση πάσχει νομικώς στο μέτρο που παραγνωρίζει ότι ο Offermann, ως διαχειριστής παγίων προκαταβολών, ήταν αποκλειστικά υπεύθυνος για το άνοιγμα και τη διαχείριση του επιδικού λογαριασμού.

- 167 Πρέπει να επισημανθεί ότι οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες του υπολόγου και του διαχειριστή παγίων προκαταβολών αντιστοιχώς, όσον αφορά τη διαχείριση παγίων προκαταβολών, προσδιορίζονται κυρίως από τα άρθρα 17, εδάφιο 3, 20, 49, 63 και 70 του δημοσιονομικού κανονισμού καθώς και από τα άρθρα 46 έως 54 των λεπτομερειών εκτελέσεως που ίσχυαν κατά την εποχή των επιδικών περιστατικών. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η σύσταση και, κατά συνέπεια, η μεταβολή παγίων προκαταβολών αποτελεί αντικείμενο αποφάσεως των αρμοδίων για τον προϋπολογισμό αρχών. Ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών τηρεί τη λογιστική των κεφαλαίων της παγίας προκαταβολής και των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τις υποδείξεις του υπολόγου έναντι του οποίου είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση των πληρωμών. Ο ρόλος του υπολόγου, που έγκειται στο να εξασφαλίζει τις εισπράξεις και τις πληρωμές του οργάνου, δεν περιορίζεται, όσον αφορά τη διαχείριση της πάγιας προκαταβολής, στο να δίνει οδηγίες. Ο υπόλογος πρέπει να προβαίνει, κατά γενικό κανόνα επί τόπου και αιφνιδίως, στην επαλήθευση της υπάρξεως των κεφαλαίων που οι αρχές έχουν εμπιστευθεί στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών και στην επαλήθευση της τηρήσεως της λογιστικής.
- 168 Από την κατανομή αυτή των ευθυνών μεταξύ του υπολόγου και του διαχειριστή παγίων προκαταβολών προκύπτει ότι ο τελευταίος φέρει πρωτίστως την ευθύνη της διαχειρίσεως της παγίας προκαταβολής και ότι μπορεί να απαλλαγεί από την ευθύνη του μόνο στην περίπτωση που δέχθηκε αντίθετες υποδείξεις του υπολόγου. Αντίθετα, ο υπόλογος είναι συνυπεύθυνος εάν, ενημερωθείς περί ενδεχομένων ανωμαλιών, δεν λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ή εάν δεν προβαίνει σε ελέγχους τόσο τακτικούς όσο και εκτάκτους των λογαριασμών της παγίας προκαταβολής.
- 169 Στην υπό κρίση περίπτωση από τα έγγραφα του φακέλου προκύπτει ότι ο προσφεύγων πληροφορήθηκε εξ αρχής από τον Offermann το άνοιγμα του επιδικού λογαριασμού. Το γεγονός αυτό δεν αμφισβητείται από τον προσφεύγοντα. Κατά συνέπεια, εάν είναι αληθές ότι την ευθύνη αυτής της αποφάσεως φέρει, σε πρώτο στάδιο, ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών, ο προσφεύγων πρέπει να θεωρηθεί συνυπεύθυνος για όλες τις

σχετικές με το άνοιγμα του λογαριασμού ανωμαλίες, ήτοι την έλλειψη εξουσιοδοτήσεως εκ μέρους των αρμοδίων για τον προϋπολογισμό αρχών ενόψει της μεταβολής των τραπεζικών όρων που είχαν συμφωνηθεί μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Midland Bank, την παράλειψη να πληροφορήσει τις αρμόδιες αρχές του Κοινοβουλίου γι' αυτό το άνοιγμα και τη μη εγγραφή των σχετικών ενεργειών και των σχετικών τόκων στα βιβλία του Κοινοβουλίου.

- 170 Το γεγονός ότι στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών δεν επιβλήθηκε καμία ποινή στο τέλος της πειθαρχικής διαδικασίας που κινήθηκε εναντίον του δεν μπορεί να ασκήσει καμιά επιρροή στη νομιμότητα της πειθαρχικής ποινής που επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα, δεδομένου ότι κάθε πειθαρχική διαδικασία είναι αυτόνομη. Από την άποψη αυτή, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι γνώμες που εξέδωσε σε καθεμιά από τις δύο διαδικασίες το πειθαρχικό συμβούλιο συνέπεσαν, όσον αφορά τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών. Η απόκλιση αφορά μόνο την εκτίμηση του εύρους των διαπιστωθέντων περιστατικών. Στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε κατά του Offermann οι πειθαρχικές αρχές έκριναν ότι την ευθύνη της συμπεριφοράς του έφερε ο ιεραρχικώς προϊστάμενός του, ήτοι ο προσφεύγων, ενώ στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε κατά του τελευταίου το πειθαρχικό συμβούλιο αναγνώρισε τόσο την ευθύνη του προσφεύγοντος όσο και του Offermann (σκέψη 222 της αιτιολογημένης γνώμης). Εν πάση περιπτώσει κι αν ακόμη υποθεθεί ότι η απόφαση της ΑΔΑ η σχετική με τον διαχειριστή παγίων προκαταβολών είναι παράνομη, ο προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλεστεί υπέρ αυτού παρανομία που διαπράχθηκε προς όφελος τρίτου (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 1985, υπόθεση 134/84, Williams κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου. Συλλογή 1985, σ. 2229).
- 171 Όσον αφορά το ζήτημα της δήθεν αποκρύψεως εκ μέρους του προσφεύγοντος της υπάρξεως του νέου λογαριασμού από τους ιεραρχικώς προϊσταμένους του καθώς και το ζήτημα της ενδεχόμενης ευθύνης του δημοσιονομικού ελεγκτή, η διάσταση απόψεων των διαδίκων στα υπομνήματα απαντήσεως και ανταπαντήσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί επιρροή. Πράγματι, όποιες απαντήσεις και αν δοθούν στα ζητήματα αυτά, δεν μπορούν εν πάση περιπτώσει να οδηγήσουν στην απαλλαγή του προσφεύγοντος από την ευθύνη του, η οποία έγκειται κατ' ουσίαν στο γεγονός ότι δεν προέβη σε εύθετο χρόνο, ως υπόλογος του οργάνου, στην εγγραφή των επιμάχων πράξεων.
- 172 Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι από τα έγγραφα του φακέλου ουδόλως προκύπτει ότι είτε ο διατάκτης είτε ο δημοσιονομικός ελεγκτής ήταν εν γνώσει του επιδίκου τραπεζικού λογαριασμού. Αντιθέτως, όπως επισήμανε το πειθαρχικό συμβούλιο στην αιτιολογη-

μένη γνώμη του της 27ης Νοεμβρίου 1987 (σκέψεις 146 έως 154), δύο έγγραφα του φακέλου επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι οι δύο αυτοί ιεραρχικώς προϊστάμενοι του προσφεύγοντος αγνοούσαν την ύπαρξη του τοκοφόρου λογαριασμού στη Midland Bank. Πρόκειται για τα σημειώματα της 5ης Ιουνίου 1981, που απηύθυνε ο προσφεύγων στον Paludan-Müller, τότε διευθυντή οικονομικών και διατάκτη εσόδων, και της 22ας Ιανουαρίου 1982, που απηύθυνε ο προσφεύγων στον Etien, τότε δημοσιονομικό ελεγκτή. Με το πρώτο σημείωμα, ο προσφεύγων επιστά την προσοχή του διευθυντή του στο γεγονός ότι το Κοινοβούλιο έχει μόνο τρεχούμενους λογαριασμούς και υποβάλλει ταυτόχρονα σε παράρτημα κατάλογο των τραπεζικών λογαριασμών του Κοινοβουλίου. Όσον αφορά τη Midland Bank, μνημονεύεται ο τρεχούμενος λογαριασμός αριθ. 618094 με μέσο υπόλοιπο 100 000 UK£ και πουθενά δεν αναφέρεται τοκοφόρος λογαριασμός αριθ. 1777912 στον οποίο υπήρχε το ποσό των 400 000 UK£. Με το δεύτερο σημείωμα, ο δημοσιονομικός ελεγκτής εκφράζει την έκπληξή του που ο λογαριασμός της πάγιας προκαταβολής των βουλευτών στη Midland Bank προκαλεί έξοδα χωρίς να αποφέρει τόκους. Στο ίδιο αυτό σημείωμα, ο Paludan-Müller έκανε ιδιόχειρη παρατήρηση με την οποία ζητεί από τον προσφεύγοντα να συζητήσει με τη Midland Bank τη δυνατότητα για το Κοινοβούλιο να αποφύγει την πληρωμή εξόδων και, ενδεχομένως, να λάβει τόκους.

- 173 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι το πρώτο σκέλος του παρόντος λόγου πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

— Ως προς την κατηγορία περί παραβάσεως της υποχρέωσης χρηστής διαχείρισεως των πιστώσεων πληρωμής

- 174 Πριν εκθέσει την επιχειρηματολογία του ως προς την κατηγορία περί εισπράξεως των δύο επιταγών που εκδόθηκαν επί της Midland Bank, ο προσφεύγων παραθέτει το σχετικό απόσπασμα της επίδικης αποφάσεως, κατά το οποίο: « εισπράττοντας αυτές τις δύο επιταγές χωρίς ακριβή και έγκυρη δικαιολογία (...) παραλείποντας την εγγραφή στα “ λογιστικά δελτία-απόσπασμα ταμείου ” της καταβολής που έγινε στο ταμείο του Λουξεμβούργου (...) παραλείποντας την άμεση λογιστική καταχώριση της εισπράξεως αυτών των επιταγών, ο de Compte παρέβη τις υποχρεώσεις του να διαχειρίζεται νομοτύπως τις πιστώσεις πληρωμών (...) ».

- 175 Ο προσφεύγων θεωρεί ότι με την κατηγορία αυτή του προσάπτεται μόνον ότι δεν προέβη αμέσως στις απαιτούμενες εγγραφές που αφορούν την εισπράξη των δύο προαναφερθεισών επιταγών. Με την προσφυγή του, αντικρούει την εν λόγω κατηγορία την

οποία χαρακτηρίζει « μη άμεση λογιστική καταχώριση », επικαλούμενος την προπαρατεθείσα έκθεση Saby, η οποία αναφέρει την ανεπάρκεια σε προσωπικό και υλικά μέσα κατά την περίοδο 1978 έως 1982, την πρόσθετη εργασία που οφειλόταν στην απόρριψη του προϋπολογισμού του 1980 και τις επιβαρυντικές συνέπειες στον φόρτο εργασίας της λογιστικής υπηρεσίας που είχε η εκλογή του Κοινοβουλίου με καθολική ψηφοφορία, τον Ιούνιο του 1979, στο μέτρο που επέφερε διαπλασιασμό του αριθμού των ευρωβουλευτών καθώς και σημαντική αύξηση του αριθμού των υπαλλήλων. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται επίσης ότι το πειθαρχικό συμβούλιο, στην αιτιολογημένη γνώμη του, αναγνώρισε ως ελαφρυντικές περιστάσεις « την κακή γενική οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Κοινοβουλίου την εποχή των πραγματικών περιστατικών και την ανεπάρκεια υλικών μέσων και προσωπικού », για να καταλήξει ότι είναι αντιφατικό να κάνει μια τέτοια διαπίστωση και να του καταλογίσει καθυστέρηση στη λογιστική καταχώριση των δύο επιταγών.

176 Στο υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι κατηγορείται ότι παρέβη την υποχρέωση διαχειρίσεως την εποχή που, προκειμένου περί του ταμείου των βουλευτών, δεν υπείχε τέτοια υποχρέωση όπως προκύπτει από το άρθρο 51 των λεπτομερειών εκτελέσεως. Αντιθέτως, ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών έπρεπε να πραγματοποιήσει την επίμαχη λογιστική καταχώριση, εφόσον επρόκειτο για επιταγές που εκδόθηκαν επί λογαριασμού παγίων προκαταβολών των βουλευτών και των οποίων η χρηματική αξία καταβλήθηκε στο « ταμείο BFR » της παγίας προκαταβολής στο Λουξεμβούργο. Επομένως, υπεύθυνος για την παράβαση αυτή πρέπει να θεωρηθεί ο τελευταίος. Άλλωστε, το γεγονός ότι ο προσφεύγων έδωσε πράγματι οδηγίες για την έκδοση και την είσπραξη των εν λόγω επιταγών είναι άνευ σημασίας.

177 Το καθού ισχυρίζεται ότι η έλλειψη εγγραφών ουδόλως οφειλόταν στην ανεπάρκεια προσωπικού και υλικών μέσων, αλλά σε βαριά παράβαση του προσφεύγοντος. Προς στήριξη του ισχυρισμού του, υπενθυμίζει, καταρχάς, την αδιαμφισβήτητη πορεία των πραγματικών περιστατικών. Στις 4 Σεπτεμβρίου και στις 11 Νοεμβρίου 1981 η τράπεζα Sogenal στο Λουξεμβούργο κατέβαλε σε μετρητά, σε τρία νομίσματα (βελγικά φράγκα, γερμανικά μάρκα, γαλλικά φράγκα), στον προσφεύγοντα, κατόπιν υποδείξεώς του, ποσό 4 136 125 BFR που αντιστοιχεί στις δύο επιταγές που εκδόθηκαν επί της Midland Bank. Ο προσφεύγων προσπάθησε στην αρχή να εκδώσει αυτές τις επιταγές επί του τοκοφόρου λογαριασμού που είχε ανοίξει στη Midland Bank, αλλά η τελευταία αρνήθηκε την είσπραξή τους, δεδομένου ότι ο εν λόγω λογαριασμός δεν καθιστά δυνατή την έκδοση επιταγών. Οι δύο επιταγές χρεώθηκαν επομένως στον αρχικό τρεχούμενο λογαριασμό. Το Κοινοβούλιο αμφισβητεί την ορθότητα του ισχυρισμού του προσφεύγοντος κατά τον οποίο το ποσό που αντιστοιχεί σ' αυτές τις επιταγές τοποθετήθηκε αμέσως στο θησαυροφυλάκιο στο Λουξεμβούργο, την ημέρα της είσπραξής τους. Το Κοινοβούλιο επισημαίνει ότι, εάν είχε συμβεί αυτό, θα έπρεπε να είχε

ζητηθεί απόδειξη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του δημοσιονομικού κανονισμού. Επιπλέον, θα έπρεπε να είχε γίνει αμέσως ορισμένος αριθμός εγγραφών, αλλά καμιά από τις ενέργειες αυτές δεν έγινε.

- 178 Κατά την άποψη του καθού, ο προσφεύγων εισέπραξε προσωπικώς από την τράπεζα Sogenal τις δύο επιταγές και τοποθέτησε προσωπικώς τα χρήματα στο ταμείο, χωρίς να έχουν γίνει οι ανάλογες εγγραφές, ούτε στα αποσπάσματα ταμείου, ούτε στα ταμειακά δελτία ούτε στα τραπεζικά δελτία. Πλέον των έξι μηνών μετά την πρώτη εισπραξη, δηλαδή στις 28 Φεβρουαρίου 1982 (Κυριακή), οι δύο εγγραφές καταχωρήθηκαν λογιστικά, για ποσό σε βελγικά φράγκα το οποίο αντιστοιχούσε και στις δύο επιταγές και χωρίς ποτέ να έχει γίνει εγγραφή αυτών των κεφαλαίων στο βιβλίο του ταμείου που συνοδεύει τα διαθέσιμα στοιχεία ενεργητικού του θησαυροφυλακίου. Κατά την άποψη του καθού, είτε η εγγραφή έγινε στις 28 Φεβρουαρίου 1982 είτε σε ημερομηνία μεταγενέστερη της 18ης Μαρτίου 1982, όπως βεβαιώνει το Ελεγκτικό Συνέδριο, η σημασία της καθυστέρησης παραμένει. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι η καταβολή 4 136 125 BFR σε μετρητά στα ταμεία στο Λουξεμβούργο, χωρίς κανενός είδους λογιστική καταχώριση, θα έπρεπε να έχει προκαλέσει διαφορά κατά την παραβολή του βιβλίου ταμείου και του αποτελέσματος της καταμετρήσεως των διαθέσιμων του ενεργητικού το αργότερο στο τέλος του έτους. Όμως, η διαφορά αυτή εμφανίστηκε μόνο μετά τη λογιστική καταχώριση των δύο επιταγών και ήταν αντίστροφη αυτής που θα διαπιστωνόταν εάν το ποσό που αντιστοιχεί στις δύο επιταγές είχε τοποθετηθεί αμέσως στο ταμείο χωρίς λογιστική καταχώριση. Τέλος, το καθού ισχυρίζεται ότι, δυνάμει των εφαρμοστέων λογιστικών διαδικασιών, η γενική λογιστική έπρεπε να καλύπτει τη λογιστική της πάγιας προκαταβολής. Ομοίως, οι τόκοι που εισπράχθηκαν από τον λογαριασμό της Midland Bank έπρεπε να εγγραφούν στη γενική λογιστική, ακόμη κι αν επρόκειτο για πάγια προκαταβολή· όμως, τούτο δεν έγινε, πράγμα που συνιστά παράβαση του άρθρου 63 του δημοσιονομικού κανονισμού. Ο προσφεύγων διέπραξε έτσι βαρύτατο υπηρεσιακό πταίσμα.

- 179 Όσον αφορά το επιχείρημα που προβάλλει ο προσφεύγων για να απαλλαγεί από την ευθύνη, το οποίο αφορά την κακή γενική οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Κοινοβουλίου και τις σχετικές αναφορές στην έκθεση Saby, το καθού παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι η εν λόγω έκθεση δεν εγκρίθηκε ποτέ από το Κοινοβούλιο. Επιπλέον, φρονεί ότι η κακή γενική οργάνωση των υπηρεσιών συνιστά απλώς ελαφρυντική περίσταση και όχι λόγο απαλλαγής για τον προσφεύγοντα.

- 180 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος επικεντρώνεται σε δύο κύρια σημεία: πρώτον, η καθυστέρηση των έξι μηνών που διαπιστώθηκε στη

λογιστική καταχώριση της εισπράξεως των δύο επιταγών οφειλόταν στην κακή οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Κοινοβουλίου· δεύτερον, την ευθύνη της επίμαχης λογιστικής καταχώρισεως έφερε ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών, λόγω του ότι επρόκειτο για επιταγές που εκδόθηκαν επί του τραπεζικού λογαριασμού παγίας προκαταβολής.

- 181 Όσον αφορά το πρώτο σημείο, πρέπει να παρατηρηθεί προκαταρκτικώς ότι κακώς ο προσφεύγων περιορίζει την εις βάρος του κατηγορία στη « μη άμεση λογιστική καταχώριση » των δύο επιταγών. Πράγματι, η πειθαρχική απόφαση του προσάπτει επίσης ότι εισέπραξε τις δύο αυτές επιταγές, χωρίς ακριβή και έγκυρη δικαιολογία και ότι παρέλειψε να εγγράψει την ανάληψη στα « λογιστικά δελτία — αποσπάσματα ταμείου » του ταμείου του Κοινοβουλίου στο Λουξεμβούργο, στα τρία νομίσματα στα οποία είχε ενεργήσει.
- 182 Ως προς το βάσιμο της επιχειρηματολογίας του προσφεύγοντος, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός ότι η πειθαρχική απόφαση έλαβε υπόψη, ως ελαφρυντικές περιστάσεις, την κακή οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Κοινοβουλίου την εποχή των προσαιπομένων σ' αυτόν πράξεων καθώς και την υφισταμένη τότε ανεπάρκεια των μέσων σε προσωπικό και σε υλικό δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιφατικό προς την αναγνώριση της υποχρέωσης που υπείχε ο προσφεύγων να διαχειρίζεται νομότυπα τις πιστώσεις πληρωμής. Ούτε οι ελαφρυντικές περιστάσεις που επικαλέσθηκε ο προσφεύγων και έλαβαν υπόψη οι πειθαρχικές αρχές μπορούν να συστήσουν λόγο απαλλαγής όσον αφορά την εξεταζόμενη κατηγορία εις βάρος του προσφεύγοντος, στο μέτρο που η καθυστέρηση που διαπιστώθηκε στην εγγραφή των δύο επιμαχών επιταγών ακολούθησε σειρά άλλων παραβάσεων κατά την είσπραξή τους. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η υψηλόβαθμη θέση που κατείχε ο προσφεύγων στις οικονομικές υπηρεσίες δεν του επιτρέπει να επικαλεστεί τις υλικές δυσκολίες που υπήρχαν ορισμένη χρονική περίοδο για να απαλλαγεί από κάθε ευθύνη.
- 183 Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, ήτοι την υποτιθέμενη αποκλειστική ευθύνη του διαχειριστή παγίων προκαταβολών, την οποία επικαλέσθηκε ο προσφεύγων με το υπόμνημα απαντήσεως, αρκεί να γίνει παραπομπή στις σκέψεις που αναπτύχθηκαν ανωτέρω ενόψει της προηγούμενης κατηγορίας. Πρέπει να προστεθεί, επιπλέον, ότι ο προσφεύγων ενεπλάκη πολύ περισσότερο στις παραβάσεις που αφορούν την είσπραξη των δύο επιταγών παρά σ' όσες συνδέονται με το άνοιγμα του λογαριασμού.

184 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι το δεύτερο σκέλος του παρόντος λόγου πρέπει επίσης να απορριφθεί.

— Ως προς την παράβαση της υποχρέωσης πραγματοποίησης των δαπανών μόνο επί επιδείξει κανονικών δικαιολογητικών εγγράφων και της φροντίδας διαφυλάξεώς τους

185 Ο προσφεύγων, αναφερόμενος στην επιχειρηματολογία που προέβαλε κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας, με το ενδιάμεσο υπόμνημά του της 29ης Οκτωβρίου 1987 και το τεχνικό παράρτημα, ισχυρίζεται ότι απέδειξε ότι η εν λόγω κατηγορία οφείλεται σε σύγχυση που έκανε η ΑΔΑ ανάμεσα στο ποσό, σε βελγικά φράγκα, που αντιστοιχεί στις δύο επιταγές, του οποίου τα δικαιολογητικά έγγραφα υπήρχαν πράγματι, και σε διαφορά που διαπιστώθηκε τον Αύγουστο του 1982 μεταξύ του ταμείου παγίων προκαταβολών και της βοηθητικής λογιστικής. Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, η διαφορά αυτή εξηγείται από ολόκληρη σειρά συναφών τεχνικών λόγων, οι οποίοι δεν συνδέονται κατ' ανάγκη με έλλειψη δικαιολογητικών εγγράφων. Επιπλέον, με το εν λόγω ενδιάμεσο υπόμνημα απέδειξε κατά νόμον ότι η υποχρέωση πραγματοποίησης των δαπανών μόνο κατόπιν επιδείξεως κανονικών δικαιολογητικών εγγράφων και διατήρησης των εν λόγω δικαιολογητικών εγγράφων υπάγεται στο πλαίσιο της πάγιας προκαταβολής, στην ευθύνη του διαχειριστή παγίων προκαταβολών και όχι σ' αυτήν του υπολόγου. Προσθέτει συναφώς ότι του προσάπτεται ότι παρέβη ορισμένες υποχρεώσεις για τις οποίες ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών έπρεπε να λογοδοτήσει όχι στον υπόλογο αλλά στον διατάκτη.

186 Επικουρικώς, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η παρούσα υπόθεση στηρίζεται εξ αρχής σε εσφαλμένη βάση και ότι οι σκέψεις που διατυπώθηκαν στη συνέχεια αποσκοπούσαν στο να φέρουν τα γεγονότα σε συμφωνία με τη βάση αυτή. Κατά την άποψή του, η γνωμοδότηση που εξέδωσε το Ελεγκτικό Συνέδριο στις 7 Νοεμβρίου 1985 στην παρούσα υπόθεση δια φωτίζει την έννοια και προσκομίζει την απόδειξη αυτής της βάσεως στο μέτρο που αναφέρει: « Η είσπραξη αυτών των ποσών (των δύο επιταγών) από τον ταμία χωρίς τις αντίστοιχες εγγραφές στα βιβλία θα έπρεπε να οδηγήσει σε πλεόνασμα του ταμείου της αυτής εκτάσεως. Όμως, ο έλεγχος του ταμείου στον οποίο προέβη το Ελεγκτικό Συνέδριο τον Μάρτιο του 1982 δεν έδειξε καμιά σημαντική διαφορά, πράγμα που επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι υπήρχε έλλειμμα 4,1 εκατομμυρίων BFR πριν από την είσπραξη των επιταγών. » Κατά τη άποψη του προσφεύγοντος, η βάση αυτή είναι εσφαλμένη εκ του ότι το συμπέρασμα (υποτιθέμενο έλλειμμα 4 εκατομμυρίων BFR) δεν βρίσκεται στις προτάσεις του συλλογισμού (μη καταχωρηθείσα λογιστικώς είσπραξη των δύο επιταγών για σύνολο 4 εκατομμυρίων BFR και ταμείο που έκλεισε ακριβώς στις 31 Δεκεμβρίου 1981). Η συλλογιστική αυτή προϋποθέτει, κατά την άποψή του, ότι η καθυστέρηση στην καταχώριση των λογιστικών εγγραφών αφορούσε μόνο τη λογιστική καταχώριση των δύο επιμέλων επιταγών. Όμως, ο προσφεύγων δεν βλέπει γιατί, κατ' αρχήν, η καθυστέρηση της λογιστικής καταχώρισεως δεν μπορούσε να είναι ολική. Προσθέτει, όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, ότι, ανεξάρτητα από το γενικό περιεχόμενο, υπήρχε και έπρεπε

αναγκαίως να υπάρχει διαφορά μεταξύ των πληρωμών και της λογιστικής τους καταχωρίσεως. Επομένως, καθυστέρηση στην εγγραφή των δαπανών αρκεί για να ανατρέψει τον συλλογισμό που βρίσκεται στη βάση της παρούσας υποθέσεως. Για να στηρίξει το επιχειρήμα αυτό, ο προσφεύγων επικαλείται έγγραφο της 8ης Οκτωβρίου 1985 του Overstall, τότε δημοσιονομικού ελεγκτή υπαγομένου στον διευθυντή οικονομικών, σύμφωνα με το οποίο η διαφορά μεταξύ διαθέσιμων στοιχείων ενεργητικού του ταμείου της παγίας προκαταβολής των βουλευτών και της βοηθητικής λογιστικής της ίδιας αυτής παγίας προκαταβολής οφειλόταν, μεταξύ άλλων, σε σάρευση εσόδων ή δαπανών, ο διακανονισμός των οποίων έγινε εκ των υστέρων.

187 Ο προσφεύγων φρονεί, άλλωστε, ότι η ΑΔΑ φέρει το βάρος αποδείξεως, σε τεχνικό επίπεδο, της κατηγορίας ότι η απώλεια των δικαιολογητικών εγγράφων πρέπει να προσαφθεί αποκλειστικά σ' αυτόν. Όμως κάτι τέτοιο δεν αποδείχθηκε. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, εάν είχε ελεύθερη πρόσβαση στη λογιστική, θα είχε μπορέσει να αποδείξει ότι, εν πάση περιπτώσει, κατά την ημερομηνία της μεταθέσεώς του, στις 30 Απριλίου 1982, υφίστατο το σύνολο των διαταγών δαπανών, εσόδων και διακανονισμού, αριθμημένων σε συνεχή σειρά. Κατά την άποψή του, η λογιστική διαφορά που του προσάπτεται συνδεόταν ως προς την αιτία και τη φύση της με το λογιστικό σύστημα που ίσχυε την εποχή εκείνη και συνιστούσε μόνιμο και εγγενές στη δομή του συστήματος γεγονός.

188 Εξετάζοντας στη συνέχεια το ερώτημα που αφορά το έγγραφο που απηύθυνε στις 30 Μαρτίου 1982 στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, ο προσφεύγων δέχεται ότι αυτό ανέφερε ποσό 4 121 573 BFR που δεν καταχωρήθηκε λογιστικά σε δαπάνες. Ωστόσο, υπογραμμίζει ότι το ποσό αυτό δεν αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό των δύο επιδίκων επιταγών και ότι η συζήτηση δεν αφορά το ίδιο αντικείμενο. Συναφώς, ο προσφεύγων εξηγεί ότι, όταν το Ελεγκτικό Συνέδριο ανέφερε ταμειακό έλλειμμα 4 εκατομμυρίων BFR, επρόκειτο, σύμφωνα με τη βάση που είχε δεχθεί, για διαφορά που υπήρχε πριν από την είσπραξη των επιταγών μεταξύ των διαθέσιμων στοιχείων ενεργητικού των ταμείων σε βελγικά φράγκα και της βοηθητικής λογιστικής της πάγιας προκαταβολής, ήτοι για διαφορά δομική, εγγενή του συστήματος. Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, η διαφορά που είχε επισημάνει θα έπρεπε να έχει αναλυθεί, πράγμα όμως που ουδέποτε έγινε.

189 Όσον αφορά τον απολογισμό που εμφανίζει συνοπτικώς την κατάσταση των λογαριασμών στις 30 Απριλίου 1982, όπως καταρτίσθηκε από τις διοικητικές υπηρεσίες, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι είναι μονόπλευρος και ότι καταρτίσθηκε εν αγνοία του και μετά τη μετάθεσή του. Δεν μπορεί επομένως να του αντιταχθεί ούτε μπορεί να έχει τη θέση της αναγκαίας αποδόσεως λογαριασμών η οποία έπρεπε να γίνει αυθημερόν με τη μετάθεσή του, δηλαδή στις 30 Απριλίου 1982.

- 190 Επικουρικώς, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι τουλάχιστον υπάρχει αμφιβολία ως προς την εξεταζόμενη κατηγορία και ότι η προσβαλλομένη απόφαση παραβίασε την αρχή *in dubio pro reo*.
- 191 Το καθού αντικρούει, καταρχάς, ως ανακριβές το επιχείρημα του προσφεύγοντος κατά το οποίο η διαφορά των 4,1 εκατομμυρίων BFR διαπιστώθηκε στη λογιστική του πολλούς μήνες μετά τη μετάθεσή του. Για να στηρίξει τη θέση του, το όργανο επικαλείται διαδοχικά το έγγραφο που απηύθυνε ο προσφεύγων στις 30 Μαρτίου 1982 στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, στο οποίο ανέφερε την έλλειψη δικαιολογητικών εγγράφων σχετικών με ποσό περίπου 4,1 εκατομμυρίων BFR· τον απολογισμό που απέδιδε την κατάσταση των λογαριασμών και που καταρτίστηκε από τις διοικητικές υπηρεσίες μετά τη μετάθεση του προσφεύγοντος και κατέστησε δυνατή τη διαπίστωση ελλείμματος που αντιστοιχούσε στη χρηματική αξία των δύο εισπραχθεισών επιταγών· τη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985, που διαπίστωσε ότι έλλειμμα της τάξεως των 4,1 εκατομμυρίων BFR εμφανίστηκε από τον Νοέμβριο του 1981· την απόφαση του Κοινοβουλίου, της 11ης Ιουλίου 1986, η οποία ανέφερε ότι διαφορά που ανερχόταν σε 4 163 125 BFR και που είχε δημιουργηθεί πριν από τις 30 Απριλίου 1982 είχε καταχωρηθεί στα λογιστικά έγγραφα του Κοινοβουλίου.
- 192 Το καθού αντικρούει, στη συνέχεια, ως ανακριβές το επιχείρημα του προσφεύγοντος κατά το οποίο δεν αποδείχθηκε ότι η διαφορά των 4,1 εκατομμυρίων BFR οφείλεται σε απώλεια εγγράφων που του καταλογίζεται. Το όργανο παρατηρεί ότι ο Young, διάδοχος του προσφεύγοντος ως υπόλογος, και ο Poortere, προϊστάμενος της υπηρεσίας των κοινοβουλευτικών αποζημιώσεων, απάντησαν, τόσο εγγράφως όσο και προφορικώς, στα ερωτήματα που έθεσε το πειθαρχικό συμβούλιο ως προς τα προβλήματα που επικαλέστηκε συναφώς ο προσφεύγων και ότι, κάθε φορά που ο τελευταίος έθετε υπό αμφισβήτηση την εξήγηση των αριθμών ή των εγγράφων, η λογιστική υπηρεσία ήταν σε θέση να αποδείξει ότι τα έγγραφα έλειπαν μόνο για το ποσό που αντιστοιχούσε στις δύο επιταγές που εκδόθηκαν επί της Midland Bank. Το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται, επιπλέον, ότι η ακριβής αντιστοιχία μεταξύ του ποσού των επιταγών και του ύψους του ελλείμματος έχει σχετική μόνο σημασία από τη στιγμή που υπάρχει αδιαμφισβήτητο έλλειμμα. Υπενθυμίζει ότι η πράξη που καταλογίστηκε στον προσφεύγοντα είναι, στην ουσία, ότι δεν διατήρησε τα δικαιολογητικά έγγραφα και όχι ότι κάλυψε το έλλειμμα μέσω των δύο επιταγών.
- 193 Όσον αφορά την κατανομή των ευθυνών μεταξύ υπολόγου και διαχειριστή παγίων προκαταβολών ως προς την υποχρέωση διατηρήσεως των δικαιολογητικών εγγράφων, το καθού προσάπτει στον προσφεύγοντα ότι δεν έλαβε υπόψη, στην ανάλυσή του, την ευθύνη του υπολόγου. Παρατηρεί συναφώς ότι ο υπόλογος πρόβη στις πληρωμές, σε

μετρητά, από την τράπεζα Sogenal στο Λουξεμβούργο, στις 4 Σεπτεμβρίου και 11 Νοεμβρίου 1981. Είναι ο λόγος για τον οποίο, κατά την άποψη του οργάνου, το πειθαρχικό συμβούλιο στην υπόθεση Offermann δεν δέχθηκε την ευθύνη του διαχειριστή παγίων προκαταβολών. Το συμβούλιο θεώρησε αποφασιστικής σημασίας το γεγονός ότι ο τελευταίος δεν είχε δει « ποτέ τις επιταγές συμπληρωμένες, δηλαδή με δεύτερη υπογραφή και με το ποσό της αναλήψεως » και ότι « ο de Compte είχε δηλώσει ότι προέβη ο ίδιος στη λογιστική καταχώριση των εν λόγω συναλλαγών και στις καταβολές των κεφαλαίων στα διάφορα ταμεία » (σκέψη 63 της αιτιολογημένης γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου στην υπόθεση Offermann). Κατά την άποψη του καθού, η ευθύνη του προσφεύγοντος στοιχειοθετείται βάσει των άρθρων 17, 20 και 70, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού.

194 Το καθού αναφέρει, επιπλέον, στο υπόμνημα ανταπαντήσεως, ότι ελλείπει κάθε εξηγήσεως εκ μέρους του προσφεύγοντος ως προς το επίμαχο έλλειμμα, εκείνη που φαίνεται πιο εύλογη είναι η ακόλουθη. Υπενθυμίζοντας ότι, κατά τον έλεγχο του ταμείου των βουλευτών τον οποίο πραγματοποίησε το Ελεγκτικό Συνέδριο στις 18 Μαρτίου 1982, ο υπεύθυνος επίτροπος είχε παρατηρήσει πλεόνασμα 14 552 BFR για το οποίο είχε σημειώσει: « διαφορά χρήζουσα εξηγήσεως », παρατηρεί ότι, εάν αφαιρεθεί το εν λόγω ποσό από το ποσό των 4 136 125 BFR, που ενεγράφη επισήμως στο λογιστικό δελτίο που τηρείται για το « ταμείο BFR » στις 28 Φεβρουαρίου 1982, αλλά ενεγράφη στην πραγματικότητα, κατά το Ελεγκτικό Συνέδριο, σε μεταγενέστερη ημερομηνία της 18ης Μαρτίου 1982, υπολείπεται ποσό 4 121 573 BFR που είναι ακριβώς εκείνο του οποίου τη μη λογιστική καταχώριση στις δαπάνες είχε αναγνωρίσει ο προσφεύγων με το έγγραφο της 30ής Μαρτίου 1982.

195 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η επιχειρηματολογία των διαδίκων ως προς την εξεταζόμενη κατηγορία περιλαμβάνει, στην ουσία, δύο ζητήματα, ήτοι, πρώτον, εάν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμο ότι το έλλειμμα της τάξεως των 4,1 εκατομμυρίων BFR, που διαπιστώθηκε στο ταμείο των βουλευτών και για το οποίο λείπουν τα δικαιολογητικά έγγραφα, οφείλεται στην εγγραφή που διαπιστώνει την είσπραξη, για συνολικό ποσό εκφραζόμενο σε BFR, των δύο επιταγών που εκδόθηκαν επί της Midland Bank· δεύτερον, αν την υποχρέωση και συναφώς την ευθύνη στο πλαίσιο μιας πάγιας προκαταβολής πραγματοποιήσεως πληρωμών μόνο επί επιδειξει δικαιολογητικών εγγράφων και διατηρήσεως των εν λόγω εγγράφων φέρει ο διαχειριστής παγίας προκαταβολής ή ο υπόλογος.

196 Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, πρέπει να επισημανθεί ότι η ΑΔΑ αιτιολόγησε το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε στην πειθαρχική απόφαση βασιζόμενη στις ακόλουθες διαπιστώσεις. Το υπόλοιπο του λογαριασμού « ταμείο BFR » στο τέλος της διαχειρι-

στικής χρήσεως 1981 αντιστοιχούσε στο ύψος του υπολοίπου που είχε γραφεί στο δελτίο του λογαριασμού « ταμείο BFR » τη στιγμή του ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαρτίου 1982 από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Τα βιβλία του Κοινοβουλίου δείχνουν ότι έγινε εγγραφή 4 136 125 BFR που αντιπροσωπεύουν το συνολικό ποσό σε βελγικά φράγκα των δύο επιταγών που εκδόθηκαν επί της Midland Bank στις 28 Φεβρουαρίου 1982. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αμφισβητεί ότι αυτή η εγγραφή μπόρεσε να λάβει χώρα στις 28 Φεβρουαρίου 1982, δεδομένου ότι δεν υπήρχε κατά τον έλεγχο του ταμείου των βουλευτών που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 1982. Η εγγραφή αυτή προκάλεσε την εμφάνιση δυσαρμονίας μεταξύ των λογαριασμών « λογιστικά δελτία — Midland Bank » και « ταμείο BFR » αφενός και του βιβλίου ταμείου που συνοδεύει διαθέσιμα στοιχεία ενεργητικού στο θησαυροφυλάκιο αφετέρου. Αυτή η δυσαρμονία συνιστά έλλειμμα ταμείου του ίδιου ύψους, ήτοι 4 136 125 BFR, η ύπαρξη του οποίου επιβεβαιώθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο, από τους εσωτερικούς ελέγχους του Κοινοβουλίου και από την απόφαση του Κοινοβουλίου της 11ης Ιουλίου 1986 που χορήγησε απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1982. Με το έγγραφο που απηύθυνε στις 30 Μαρτίου 1982 στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, ο προσφεύγων αναγνώρισε την έλλειψη λογιστικής καταχωρίσεως στις δαπάνες του ποσού των 4 121 573 BFR. Ο προσφεύγων, ο οποίος, ως υπόλογος, έπρεπε να δικαιολογήσει κάθε συναλλαγή στο ταμείο, δεν παρουσίασε κανένα δικαιολογητικό έγγραφο για την πληρωμή ποσού αντιστοιχούντος στο ταμειακό έλλειμμα ούτε εξήγησε την προέλευση αυτού του ελλείμματος.

- 197 Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το πειθαρχικό συμβούλιο στην αιτιολογημένη γνώμη του, την οποία ακολούθησε η ΑΔΑ, εξέθεσε ότι κατά τις διασκέψεις του βρέθηκε αντιμετώπιζε με δύο αντιφατικές θέσεις. Η πρώτη εξηγούσε τη γένεση της διαφοράς ανάμεσα στο ταμείο και τη γενική λογιστική συνδέοντάς την με την είσπραξη των δύο επιταγών της Midland Bank· η δεύτερη απέρριπτε αυτό τον σύνδεσμο, θεωρώντας ότι το έλλειμμα αντιστοιχούσε στη σώρευση ολόκληρης σειράς λογιστικών λαθών. Το πειθαρχικό συμβούλιο επισημαίνει ότι απηύθυνε έναν κατάλογο ερωτημάτων στον Young, υπόλογο του Κοινοβουλίου, και στον De Roortere, προϊστάμενο της υπηρεσίας των κοινοβουλευτικών αποζημιώσεων, για να διασαφηνίσει τα διάφορα προβλήματα που επικαλέστηκε ο προσφεύγων με το ενδιάμεσο απολογητικό του υπόμνημα, ως προς την αιτία του ελλείμματος. Οι Young και De Roortere απάντησαν εγγράφως στα ερωτήματα αυτά, στη συνέχεια δε κατέθεσαν παρουσία της υπερασπίσεως. Το πειθαρχικό συμβούλιο βεβαιώνει ότι κάθε φορά που ετίθετο υπό αμφισβήτηση η παρουσίαση ή η εξήγηση αριθμών ή εγγράφων, η λογιστική υπηρεσία ήταν σε θέση να αποδείξει ότι « τα έγγραφα έλλειπαν μόνο για το ποσό που αντιστοιχούσε στις δύο επιταγές της Midland Bank ». Το πειθαρχικό συμβούλιο βεβαιώνει επίσης ότι ο προσφεύγων δεν ήταν ποτέ σε θέση να εξηγήσει με πειστικό τρόπο τους λόγους που θα επέτρεπαν να αποδειχθεί ότι το έλλειμμα που διαπιστώθηκε δεν είχε σχέση με τις δύο επιταγές. Το πειθαρχικό συμβούλιο αναγνωρίζει ότι είναι δύσκολο να συναγάγει συμπέρασμα από ενδεχόμενη σύμπτωση μεταξύ της διαπιστωθείσας διαφοράς και του ποσού των δύο επιταγών και παραθέτει, συναφώς, τη βεβαίωση του εκπροσώπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά την ακρόασή του, κατά την οποία ακόμη και ακριβής αντιστοιχία μεταξύ των δύο αυτών αριθμών δεν θα επέτρεπε να συναχθεί με απόλυτη βεβαιότητα

το συμπέρασμα ότι το έλλειμμα προκύπτει από την είσπραξη των δύο επιταγών. Τέλος, το πειθαρχικό συμβούλιο βεβαιώνει ότι έλαβε γνώση των διαπιστώσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, των εσωτερικών ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν εκ των υστέρων και της αποφάσεως του Κοινοβουλίου της 11ης Ιουλίου 1986, που χορήγησε απαλλαγή για τη διαχειριστική χρήση 1982, μνημονεύοντας όμως εξίσου ότι ο υπόλογος του οργάνου δεν είχε μπορέσει να προσκομίσει τα δικαιολογητικά έγγραφα περί διαπιστωθέντος ελλείμματος της τάξεως των 4,1 εκατομμυρίων BFR.

198 Πρέπει ακόμη να υπομνηστεί ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο είχε αρχίσει από τον Ιούλιο του 1981 να εξετάζει το ταμείο των βουλευτών του Κοινοβουλίου. Το αποτέλεσμα αυτής της εξετάσεως αποτέλεσε αντικείμενο υπομνήματος της 29ης Οκτωβρίου 1981 και ειδικής εκθέσεως της 6ης Ιουλίου 1982. Στα συμπεράσματα του υπομνήματος αναφέρεται η υπερβολική αταξία που επικρατούσε στο πλαίσιο της πάγιας προκαταβολής των βουλευτών και η σχεδόν πλήρης έλλειψη ελέγχου εκ μέρους του υπολόγου και του δημοσιονομικού ελεγκτή. Στην ειδική του έκθεση το Ελεγκτικό Συνέδριο είχε την ευκαιρία να μνημονεύσει, μεταξύ άλλων ανωμαλιών που διαπιστώθηκαν στη διαχείριση του ταμείου των βουλευτών, ότι δύο επιταγές 35 176,98 και 17 189,15 UK£ είχαν ανταλλαγεί έναντι χρημάτων, συναλλαγή της οποίας ίχνος δεν βρέθηκε στους λογαριασμούς της πάγιας προκαταβολής.

199 Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να προστεθεί ότι ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, με έγγραφο της 24ης Ιουλίου 1985, ζήτησε από το Ελεγκτικό Συνέδριο, εν ονόματι της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού, να εκδώσει νέα γνωμοδότηση ως προς το έλλειμμα του ταμείου των βουλευτών. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, στη γνωμοδότηση της 7ης Νοεμβρίου 1985, κατέγραψε όλα τα κρίσιμα περιστατικά που είχε διαπιστώσει κατά τον έλεγχο του καθώς και τα συμπεράσματα που θα μπορούσαν να συναχθούν. Τα κύρια σημεία αυτών των συμπερασμάτων είναι τα ακόλουθα. Από τον Νοέμβριο του 1981, τουλάχιστον, υπήρχε έλλειμμα της τάξεως των 4,1 εκατομμυρίων BFR στη λογιστική του ταμείου των βουλευτών, που αντιστοιχούσε στο ποσό των επιταγών που είχαν εκδοθεί σε λίρες Αγγλίας τον Σεπτέμβριο και τον Νοέμβριο του 1981. Αυτό το έλλειμμα δεν εμφανίστηκε αμέσως όταν καταρτίστηκε ο απολογισμός στις 31 Δεκεμβρίου 1981, ούτε όταν το Ελεγκτικό Συνέδριο πρόβη σε έλεγχο στις 18 Μαρτίου 1982, διότι η είσπραξη των δύο επιταγών που εκδόθηκαν επί του λογαριασμού της Midland Bank δεν είχε εγγραφεί στους λογιστικούς καταλόγους του Κοινοβουλίου. Το έλλειμμα κατέστη φανερό μόνο μετά την καταχώριση των σχετικών με τις επίμαχες συναλλαγές εγγραφών. Το Ελεγκτικό Συνέδριο φρονεί ότι ο υπόλογος και ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών έπρεπε να θεωρηθούν υπεύθυνοι για την κατάσταση του ταμείου των βουλευτών, διότι δεν είχαν μεριμνήσει αρκούντως για τη διαφύλαξη των αξιών του Κοινοβουλίου, όπως απαιτεί το άρθρο 20 του δημοσιονομικού κανονισμού, και δεν είχαν τηρήσει ικανοποιητική λογιστική, σύμφωνα με τις διατάξεις των λεπτομερειών εκτελέσεως.

- 200 Το Πρωτοδικείο συνάγει από τα συμπεράσματα που περιέχουν τα ανωτέρω αναλυθέντα έγγραφα του φακέλου ότι η ΑΔΑ, στην προσβαλλομένη απόφαση, δέχθηκε την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ του ελλείμματος των 4,1 εκατομμυρίων BFR στο ταμείο των βουλευτών και της εισπράξεως των δύο επιδίκων επιταγών που εκδόθηκαν επί της Midland Bank, θεωρώντας ότι η εγγραφή που βεβαιώνει αυτή τη συναλλαγή δεν έγινε την Κυριακή στις 28 Φεβρουαρίου 1982, αλλά σε ημερομηνία μεταγενέστερη της 18ης Μαρτίου 1982, ημερομηνία κατά την οποία το Ελεγκτικό Συνέδριο προέβη σε έλεγχο. Η ΑΔΑ θεώρησε αποδεδειγμένο ότι η καθυστερημένη καταχώριση της σχετικής με την είσπραξη των δύο επιταγών εγγραφής προκάλεσε έλλειμμα 4 136 215 BFR, που αντιστοιχεί στο ποσό των δύο επιταγών. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η ερμηνεία που έδωσε η ΑΔΑ στα πραγματικά περιστατικά που της υποβλήθηκαν βρίσκει έρεισμα στις διαδοχικές γνώμες του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του πειθαρχικού συμβουλίου, τα οποία προέβησαν σε εξετάσεις και λεπτομερείς έρευνες για να διασαφηνίσουν τις περιστάσεις που προκάλεσαν το έλλειμμα.
- 201 Υπό αυτές τις συνθήκες και μολοντί λαμβάνεται υπόψη η δήλωση του εκπροσώπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου κατά την οποία ακόμη και ακριβής αντιστοιχία μεταξύ της λογιστικής διαφοράς που διαπιστώθηκε και του ποσού των δύο επιταγών δεν επιτρέπει να συναχθεί με απόλυτη βεβαιότητα το συμπέρασμα ότι το επίμαχο έλλειμμα οφείλεται στην είσπραξη των εν λόγω επιταγών, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προσβαλλομένη απόφαση ορθώς θεώρησε αποδεδειγμένο ότι η έλλειψη δικαιολογητικών εγγράφων συνδέεται, στην παρούσα περίπτωση, με την είσπραξη των δύο επιταγών που εκδόθηκαν επί της Midland Bank. Επομένως, ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι η προσβαλλομένη πράξη πάσχει ελάττωμα στην αιτιολογία ή ενέχει πρόδηλη πλάνη, πραγματική ή νομική, ή εκδόθηκε κατά κατάχρηση εξουσίας, έννοιες που συνιστούν τα όρια του ελέγχου της νομιμότητας μιας διοικητικής πράξεως από τον ακυρωτικό δικαστή.
- 202 Επικουρικώς, πρέπει να υπομνησθεί, όπως αναφέρει η πειθαρχική απόφαση, ότι ο προσφεύγων, με το έγγραφο της 30ής Μαρτίου 1982 που απηύθυνε στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, αναγνώρισε την έλλειψη λογιστικής καταχωρίσεως σε δαπάνες ποσού (4 121 573 BFR) που αντιστοιχούσε περίπου στο ποσό των δύο επιταγών και ζήτησε την τακτοποίηση αυτής της καταστάσεως με την έκδοση διατάξεως περί δαπανών. Ακόμη και αν γινόταν δεκτή η θέση του προσφεύγοντος κατά την οποία το εν λόγω έλλειμμα δεν είχε καμία σχέση με την είσπραξη των δύο επιταγών, το συμπέρασμα που θα μπορούσε να συναχθεί δεν θα ήταν διαφορετικό, δεδομένου ότι αυτός δεν μπόρεσε να προσδιορίσει καθ' όλη τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας τα δικαιολογητικά έγγραφα για το επίμαχο ποσό. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με τον γενικό ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι η αποκαλυφθείσα διαφορά οφειλόταν σε διαρθρωτικό κενό, εγγενές του συστήματος λογιστικής που ίσχυε στο Κοινοβούλιο την εποχή εκείνη.

203 Όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα, συγκεκριμένα εάν την υποχρέωση και επομένως την ευθύνη διαφύλαξης των δικαιολογητικών εγγράφων σχετικά με την είσπραξη των δύο επιταγών βάρυνε, στην παρούσα περίπτωση, τον προσφεύγοντα ή τον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, πρέπει να γίνει αναφορά στα άρθρα 20 και 70, παράγραφοι 1 και 2, του δημοσιονομικού κανονισμού και στα άρθρα 50 έως 53 των λεπτομερειών εκτελέσεως. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι την ευθύνη για την επίδειξη και τη διαφύλαξη των δικαιολογητικών εγγράφων της παγίας προκαταβολής φέρει, πρωτίστως, ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών. Ο υπόλογος, ο οποίος υποχρεούται να ελέγχει τη λογιστική των παγίων προκαταβολών και να κάνει υποδείξεις στον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, καθίσταται συνυπεύθυνος αφής στιγμής παραλείπει να κάνει τις κατάλληλες υποδείξεις για τη διαφύλαξη των δικαιολογητικών εγγράφων.

204 Στην προκειμένη περίπτωση, όπως ήδη επισημάνθηκε, ο προσφεύγων είχε προσωπικώς εμπλακεί κατά την είσπραξη των δύο επιταγών, λόγω του ότι έβαλε ο ίδιος τη δεύτερη υπογραφή και κατέθεσε ο ίδιος, σύμφωνα με τις δικές του δηλώσεις, τα χρήματα που εισπράχθηκαν σε τρία νομίσματα στο θησαυροφυλάκιο του Κοινοβουλίου στο Λουξεμβούργο. Υπό τις συνθήκες αυτές, ορθώς η πειθαρχική απόφαση θεώρησε ότι ο προσφεύγων υπέπεσε σε βαριά αμέλεια με το να μη φροντίσει εύλογα να διαφυλάξει τις αξίες του Κοινοβουλίου.

205 Ενόψει των σκέψεων που προηγήθηκαν, ο παρών λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος.

Επικουρικώς, ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και των άρθρων 70, παράγραφος 1, και 71 του δημοσιονομικού κανονισμού και στην παραβίαση των αρχών της ισότητας, της δικαιοσύνης και της διανεμητικής δικαιοσύνης καθώς και σε κατάχρηση εξουσίας

206 Με τον λόγο αυτό ο προσφεύγων ισχυρίζεται, επικουρικώς, ότι, αφενός, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπήρξε αμέλεια με την έννοια του άρθρου 86, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και κατά μείζονα λόγο βαριά αμέλεια με την έννοια του άρθρου 70, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού και ότι, αφετέρου, είναι το μόνο πρόσωπο σ' αυτή την υπόθεση στο οποίο επιβλήθηκε πειθαρχική ποινή. Πρόκειται περί παραβίασεως των αρχών της ισότητας, της δικαιοσύνης και της διανεμητικής δικαιοσύνης και περί καταχρήσεως εξουσίας.

207 Η άποψη που υποστηρίζει συναφώς ο προσφεύγων είναι ότι, κι αν ακόμη υποθεθεί ότι οι κατηγορίες που του καταλογίστηκαν είναι βάσιμες εν όλω ή εν μέρει, δεν θα μπορούσαν νομίμως να κολασθούν στο πρόσωπό του αφενός στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως η οποία αποκλείει την αμέλεια και κατά μείζονα λόγο τη βαριά αμέλεια και αφετέρου εκ του γεγονότος ότι, μη όντας ο μόνος υπεύθυνος, δεν μπορεί να τιμωρηθεί από τη στιγμή που οι άλλοι πιθανοί υπεύθυνοι δεν τιμωρήθηκαν ή, με εξαίρεση τον Offermann, ούτε καν διώχθηκαν. Για να στηρίξει αυτό το επιχειρήμα επικαλείται τις δηλώσεις που έκαναν αντιστοίχως ο Aigner, πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου του Ανταγωνισμού, και ο Mart, μέλος του Κοινοβουλίου, κατά τις συνεδριάσεις του Κοινοβουλίου της 11ης Ιουλίου 1986 και της 10ης Απριλίου 1984. Κατά τις δηλώσεις αυτές η ιεράρχηση των ευθυνών δεν είχε τηρηθεί και όλες οι αιτιάσεις είχαν επικεντρωθεί σ' ένα μόνο πρόσωπο, ενώ οι συζητήσεις είχαν δείξει ότι απλώς και μόνο το σύστημα ήταν ελαττωματικό. Τέλος, ο προσφεύγων προβάλλει εκ νέου την κακή οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Κοινοβουλίου, το γεγονός ότι η ευθύνη του διαχειριστή παγίων προκαταβολών και του διατάκτη αποκλείουν, κατά την άποψή του, την ευθύνη του υπολόγου, την έλλειψη ευθύνης λόγω της απαλλαγής και την έλλειψη αποδόσεως των λογαριασμών κατά τη μεταβίβαση της εξουσίας.

208 Εξάλλου, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι θεωρείται « αποδιοπομπαίος τράγος » σ' αυτή την υπόθεση, στην οποία υπάρχουν ευθύνες σε διάφορα επίπεδα. Κατά την άποψή του, για να δοθεί τέλος έπρεπε οπωσδήποτε να προσφερθεί ένα « εξίλαστήριο θύμα », κατά του οποίου να διατυπωθούν τυπικές κατηγορίες — πράγμα που καθιστούσε δυνατό να αποφευχθεί μια έρευνα ουσίας η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε δυσάρεστες εκπλήξεις — το οποίο όμως θα ετιμωρείτο σαν να ήταν αυτές οι τυπικές κατηγορίες προσηκόντως αποδεδειγμένες κατηγορίες ουσίας. Ως εκ τούτου, η διοίκηση, συμπεριφερθείσα κατά τον τρόπο αυτό, ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.

209 Το καθού απαντά ότι δεν έχει τίποτα νεότερο να προσθέσει στον λόγο αυτό, δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος είναι όμοια μ' εκείνη που ανέπτυξε για τη στήριξη του προηγουμένου λόγου, ο οποίος αφορά την ουσιαστική νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως και επομένως παραπέμπει στην απάντηση που ήδη έδωσε. Ωστόσο, δεν παραλείπει να απορρίψει κατηγορηματικά τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι υπήρχε στην παρούσα περίπτωση « εμμανής αναζήτηση αποδιοπομπαίου τράγου », ισχυρισμός στον οποίο άλλωστε δεν απαντά για τον λόγο ότι δεν στηρίζεται σε καμιά απόδειξη. Όσον αφορά τις απόψεις που εξέφρασαν οι Aigner και Mart, το καθού απαντά ότι ουδόλως συνιστούν απόδειξη της προβαλλομένης καταχρήσεως εξουσίας. Εν πάση περιπτώσει, κατά την άποψη του Κοινοβουλίου, ακόμη κι αν ο διαχειριστής παγίων προκαταβολών έφερε επίσης ένα μέρος της ευθύνης, αυτό δεν μειώνει σε τίποτα την ευθύνη του προσφεύγοντος.

- 210 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο παρών λόγος διαρθρώνεται σε τρία σκέλη: πρώτον, παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, του ΚΥΚ και των άρθρων 70, παράγραφος 1, και 71 του δημοσιονομικού κανονισμού, λόγω του ότι οι πράξεις που καταλογίστηκαν στον προσφεύγοντα δεν οφείλονται σε βαριά αμέλεια· δεύτερον, παραβίαση των αρχών της ισότητας, της δικαιοσύνης και της διανεμητικής δικαιοσύνης λόγω του ότι ο προσφεύγων είναι ο μόνος εναντίον του οποίου επιβλήθηκαν πειθαρχικές ποινές, εν αντιθέσει προς τον διαχειριστή παγίων προκαταβολών, τον διατάκτη και τον δημοσιονομικό ελεγκτή που δεν τιμωρήθηκαν· τρίτον, κατάχρηση εξουσίας που έγκειται στο ότι ο προσφεύγων είχε τιμωρηθεί για τυπικές κατηγορίες ως εάν επρόκειτο για προσηκόντως αποδεδειγμένες κατηγορίες ουσίας.
- 211 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι πράξεις που προσάπτονται στον προσφεύγοντα οφείλονται σε βαριά αμέλεια, κατά την έννοια του άρθρου 70, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού. Πράγματι, οι σχετικές με το άνοιγμα του επιδίκου λογαριασμού στη Midland Bank του Λονδίνου αναμαλίες, όπως επισημάνθηκαν στη σκέψη 169 της παρούσας αποφάσεως, η παράλειψη λογιστικής καταχώρισεως ή η καθυστερημένη καταχώριση ορισμένων πράξεων συναλλαγών σχετικών με την είσπραξη των δύο επιταγών στις 4 Σεπτεμβρίου και στις 21 Νοεμβρίου 1981 και η παράβαση της υποχρέωσης να ενεργεί δαπάνες μόνο επί επιδείξει κανονικών δικαιολογητικών εγγράφων καθώς και να μεριμνά για τη διαφύλαξή τους, κατηγορίες που αναγνωρίστηκαν βάσιμες από το Πρωτοδικείο, συνιστούν αμέλεια ακόμη βαρύτερη εκ μέρους του προσφεύγοντος καθόσον αυτός κατείχε, υπό την ιδιότητα του υπολόγου, την πιο υψηλή θέση στη διαχείριση της λογιστικής του οργάνου.
- 212 Ως προς το δεύτερο σκέλος, πρέπει, καταρχάς, να γίνει αναφορά στις προηγούμενες σκέψεις (σκέψεις 167 έως 172, 183 και 203 έως 204) της παρούσας αποφάσεως, με τις οποίες το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί της οριοθέτησεως της ευθύνης του προσφεύγοντος σε σχέση με την ευθύνη άλλων υπαλλήλων των οικονομικών υπηρεσιών. Η διαφορά μεταξύ των αποφάσεων που ελήφθησαν κατά το πέρας των πειθαρχικών δώξεων που κινήθηκαν εναντίον του διαχειριστή παγίων προκαταβολών και του υπολόγου δεν μπορεί να ασκήσει καμιά επιρροή στην παρούσα υπόθεση, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της ανεξαρτησίας κάθε πειθαρχικής διαδικασίας με την τήρηση της οποίας πρέπει να συνδυαστούν οι αρχές της ισότητας, της δικαιοσύνης και της διανεμητικής δικαιοσύνης τις οποίες επικαλείται ο προσφεύγων.
- 213 Τέλος, όσον αφορά το τρίτο σκέλος του λόγου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά παγία νομολογία, μια διοικητική απόφαση πάσχει από κατάχρηση εξουσίας όταν, βάσει αντικειμενικών, ουσιωδών και συγκλινουσών ενδείξεων, έχει εκδοθεί προς επίτευξη

σκοπών ξένων προς αυτούς που επικαλείται (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 1990, T-108/89, Scheuer κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-411, και της 23ης Οκτωβρίου 1990, T-46/89, Pitrone κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-577).

- 214 Στην προκειμένη περίπτωση, αρκεί η διαπίστωση ότι ο προσφεύγων δεν προσκόμισε κανένα πρόσφορο αποδεικτικό στοιχείο που να επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η ΑΔΑ, με το να κινήσει πειθαρχική διαδικασία εναντίον του, επιδίωξε σκοπό άλλο από τη διατήρηση της εσωτερικής ευταξίας της ευρωπαϊκής δημοσιουπάλληλης. Το γεγονός ότι η ποινή του υποβιβασμού επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα για τυπικές ανωμαλίες δεν αρκεί για να αποδείξει ότι η διοίκηση τον καταδίωξε, όπως ισχυρίζεται, με μοναδικό σκοπό να βρει στο πρόσωπό του εξιλαστήριο θύμα.
- 215 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι ο παρών λόγος πρέπει να απορριφθεί στα τρία του σκέλη.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

- 216 Ακόμη επικουρικότερα, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι υπάρχει προφανής δυσαναλογία μεταξύ, αφενός, της σοβαρότητας των πράξεων που του καταλογίστηκαν και, αφετέρου, του μεγέθους της ποινής που του επιβλήθηκε.
- 217 Η πρώτη του παρατήρηση αφορά το μέγεθος της ποινής. Εκτιμά, συναφώς ότι η ποινή που του επιβλήθηκε — δηλαδή ο υποβιβασμός — είναι αφεαυτής μια από τις βαρύτερες δυνατές ποινές. Στην παρούσα περίπτωση είναι ακόμη βαρύτερη απ' ό,τι θα ήταν η ποινή της παύσεως με διατήρηση του δικαιώματος συντάξεως αρχαιότητας, λόγω του εύρους της και της ηλικίας του προσφεύγοντος, ο οποίος είχε σχεδόν συμπληρώσει το ανώτατο όριο συνταξιζιμων ετών που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της συντάξεως αρχαιότητας. Υπό τις συνθήκες αυτές, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, οι ελαφρυντικές περιστάσεις που δέχθηκε το πειθαρχικό συμβούλιο έπαιξαν τελικώς επιβαρυντικό ρόλο. Άλλωστε, παρόλο που οι κατηγορίες που του καταλογίστηκαν είναι τυπικές και όχι ουσίας, η επιβληθείσα ποινή είναι αυτή που θα έπρεπε κανονικά να επιβληθεί εάν είχε διωχθεί για ουσιαστική κατηγορία και αν αυτή είχε αποδειχθεί.

- 218 Η δεύτερη παρατήρηση του προσφεύγοντος αφορά τη σύγκριση των αιτιολογημένων γνωμών, που εξέδωσαν αντιστοίχως το πρώτο και το δεύτερο πειθαρχικό συμβούλιο, στις 10 Φεβρουαρίου 1984 και στις 27 Νοεμβρίου 1987. Διαπιστώνει ανακολουθία μεταξύ των δύο γνωμών, που οφείλεται στο γεγονός ότι το πρώτο πειθαρχικό συμβούλιο, που του είχε καταλογίσει όχι μόνο τις πράξεις που του καταλόγισε το δεύτερο συμβούλιο αλλά και άλλες ακόμη, εισηγήθηκε την ποινή της επιπλήξεως, ενώ το δεύτερο συμβούλιο την ποινή του υποβιβασμού. Απ' αυτό συνάγει ότι όλα συνέβησαν ως εάν το τελευταίο πειθαρχικό συμβούλιο είχε θελήσει να προτείνει την ποινή που επιθυμούσε η ΑΔΑ, αλλά, κυρίως, ως εάν οι ελαφρυντικές περιστάσεις που είχαν γίνει δεκτές ήσαν προκατασκευασμένες, χωρίς πραγματική επιρροή επί της πρότασεως ποινής και επί της επιβληθείσας ποινής.
- 219 Το καθού απαντά ότι είναι ανακριβές ότι η ΑΔΑ προσπάθησε να αποφύγει έρευνα « ουσίας » δεχθείσα τελικώς μόνο τυπικές κατηγορίες. Βεβαιώνει ότι, εάν η ΑΔΑ δεν θέλησε να προσάψει ρητώς στον προσφεύγοντα την ύπαρξη απάτης, πράγμα το οποίο θα έπρεπε λογικά να προκαλέσει ποινικές διώξεις, οι τυπικές κατηγορίες που έγιναν δεκτές εις βάρος του είναι εντούτοις αφεαυτές εξαιρετικά πολυάριθμες και βαριές. Το όργανο ισχυρίζεται επίσης ότι ο υποβιβασμός δεν είναι η πιο βαριά ποινή που προβλέπεται από τον ΚΥΚ και ότι θα μπορούσαν να έχουν επιβληθεί στον προσφεύγοντα περισσότερες ποινές πολύ πιο βαριές από αυτήν, τις οποίες θα μπορούσε να έχει επιβάλει η ΑΔΑ εάν είχε δεχτεί ότι τον βάρυναν απάτες. Τέλος, ο υποβιβασμός ισχύσε από την 1η Φεβρουαρίου 1988 και όχι από προγενέστερη ημερομηνία, παρά το γεγονός ότι ο αναδρομικός υποβιβασμός ήταν νομικώς δυνατός, λαμβανομένου υπόψη ότι το Δικαστήριο είχε ακυρώσει την πρώτη πειθαρχική απόφαση για τυπική μόνο πλημμέλεια.
- 220 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει καταρχάς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον η ύπαρξη των πραγματικών περιστατικών που έγιναν δεκτά εις βάρος του υπαλλήλου είναι αποδεδειγμένη, η επιλογή της κατάλληλης ποινής ανήκει στην πειθαρχική αρχή. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την εκτίμησή του σε εκείνη της ΑΔΑ, εκτός από την περίπτωση καταφανούς υπερβάσεως ή καταχρήσεως εξουσίας (αποφάσεις της 30ής Μαΐου 1973, 46/72, De Greef κατά Επιτροπής, Rec. 1973, σ. 543, 556· της 29ης Ιανουαρίου 1985, 228/83, F. κατά Επιτροπής, που προαναφέρθηκε· της 11ης Ιουλίου 1985, 255/83 και 256/83, R. κατά Επιτροπής, που προαναφέρθηκε· της 5ης Φεβρουαρίου 1987, 403/85, F. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 645, 671).

- 221 Όσον αφορά ειδικότερα το ζήτημα εάν η επιβληθείσα κύρωση στην παρούσα περίπτωση είναι δυσανάλογη προς τις πράξεις που καταλογίστηκαν στον προσφεύγοντα, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι διατάξεις του ΚΥΚ περί πειθαρχικών ποινών, συγκεκριμένα τα άρθρα 86 έως 89, δεν προβλέπουν σταθερές σχέσεις μεταξύ των ποινών που διαλαμβάνουν και των διαφόρων ειδών παραβάσεων των υπαλλήλων. Ο προσδιορισμός της επιβλητέας ποινής σε κάθε ατομική περίπτωση πρέπει να στηρίζεται σε μια γενική εκτίμηση όλων των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών και των επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων που προσιδιάζουν στην παρούσα υπόθεση (προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Φεβρουαρίου 1987, 403/85, F. κατά Επιτροπής).
- 222 Συναφώς, διαπιστώνεται, αφενός, ότι οι πράξεις που καταλογίστηκαν με την πειθαρχική απόφαση στον προσφεύγοντα αφορούν σοβαρές παραβάσεις των υποχρεώσεων που υπείχε δυνάμει του δημοσιονομικού κανονισμού και, αφετέρου, ότι ο προσφεύγων υπό την ιδιότητά του ως υπόλογος του οργάνου ήταν, σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω δήμοσιονομικού κανονισμού, ο κύριος υπεύθυνος της χρηστής διαχειρίσεως της λογιστικής υπηρεσίας. Πρέπει να προστεθεί ότι η ΑΔΑ ακολούθησε, όσον αφορά τόσο τη διαπίστωση της υπάρξεως των πραγματικών περιστατικών και τον νομικό χαρακτηρισμό τους όσο και την εκτίμηση των ελαφρυντικών περιστάσεων και την επιλογή της κατάλληλης ποινής, τις εισηγήσεις του πειθαρχικού συμβουλίου. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο δεν θεωρεί ότι είναι σε θέση να χαρακτηρίσει τον υποβιβασμό του προσφεύγοντος στον βαθμό Α 7 ως ποινή καταφανώς δυσανάλογη.
- 223 Προσήκει επομένως να απορριφθεί ο τελευταίος λόγος ακυρώσεως, που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Ως προς τα αιτήματα που έχουν ως αντικείμενο τον διορισμό ομάδας ειδικών

- 224 Ο προσφεύγων, με το υπόμνημα απαντήσεως, ζητεί επικουρικώς από το Πρωτοδικείο να « διορίσει ομάδα τριών ειδικών, που θα έχει ως αποστολή να δώσει αιτιολογημένη γνώμη ως προς τις πράξεις που του καταλογίστηκαν και να απαντήσει σε όλες τις κρίσιμες ερωτήσεις που θα της θέσουν οι διάδικοι ».

- 225 Το καθού, στο υπόμνημα ανταπαντήσεως, παρατηρεί ότι εδώ πρόκειται για νέα αιτήματα. Ισχυρίζεται ότι δυνάμει του άρθρου 38, παράγραφος 1, στοιχείο δ, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, τα αιτήματα του προσφεύγοντος πρέπει να περιέχονται στο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο και υπογραμμίζει ότι το άρθρο 42, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, εάν υποβλήθησαν προτάσεις αποδεικτικών μέσων στην απάντηση, ο προσφεύγων πρέπει να αιτιολογήσει την καθυστέρησή του να τις παρουσιάσει. Το καθού εκτιμά, επιπλέον, ότι ο διορισμός ομάδας ειδικών θα είχε ως μόνο αποτέλεσμα την καθυστέρηση της διαδικασίας και ότι οι πράξεις που καταλογίστηκαν στον προσφεύγοντα αποτέλεσαν, εν προκειμένω, αντικείμενο αρκετά μακράς και ενδελεχούς διερευνήσεως, ώστε να μη χρειάζεται να αποτελέσουν αντικείμενο προσθέτων μέτρων αποδείξεως. Υπενθυμίζει έτσι ότι η υπόθεση αυτή εξετάστηκε επανειλημμένως από το Ελεγκτικό Συνέδριο, από την Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού του Κοινοβουλίου, από ένα ανεξάρτητο γραφείο εμπειρογνομόνων λογιστών και από διάφορα πειθαρχικά συμβούλια. Για τους λόγους αυτούς, το καθού εκτιμά ότι πρέπει να απορριφθούν τα επικουρικά αιτήματα του προσφεύγοντος.
- 226 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με τα επικουρικά αιτήματά του, ο προσφεύγων ζητεί κατ' ουσίαν από το Πρωτοδικείο να διατάξει πραγματογνωμοσύνη με αντικείμενο, όπως διευκρίνισε ο προσφεύγων κατά την προφορική διαδικασία, να δοθεί μια γνώμη ως προς το βάσιμο της τρίτης κατηγορίας, συγκεκριμένα την έλλειψη δικαιολογητικών εγγράφων για ποσόν της τάξεως των 4,1 εκατομμυρίων BFR.
- 227 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι δυνάμει του άρθρου 45, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος κατά την ημερομηνία της προφορικής διαδικασίας ήταν εφαρμοστέος τηρουμένων των αναλογιών στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, το τελευταίο « εκδίδει Διάταξη που καθορίζει τα αποδεικτικά μέσα και τα θέματα αποδείξεως ». Από τη διάταξη αυτή προκύπτει σαφώς ότι στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να εκτιμήσει τη χρησιμότητα ενός τέτοιου μέτρου.
- 228 Στην υπό κρίση υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων της δικογραφίας, όπως αυτά αναλύθηκαν κατά την εξέταση από το Πρωτοδικείο του βασίμου της κατηγορίας περί ελλείψεως προσκομίσεως δικαιολογητικών εγγράφων (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 195 έως 202 της αποφάσεως), από το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν διατύπωσε καμιά παρατήρηση επί του απολογισμού που αποδίδει την κατάσταση των λογαριασμών στις 30 Απριλίου 1982 — που προσκομίστηκε από το Κοινοβούλιο κατόπιν αιτήσεως του Πρωτοδικείου — και από το μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από τα επί-

δικα περιστατικά, προκύπτει ότι το αποδεικτικό μέσο που ζητεί ο προσφεύγων δεν παρουσιάζει καμιά λυσιτέλεια για το Πρωτοδικείο, το οποίο θεωρεί ότι έχει αρκούντως διαφωτιστεί από το σύνολο της διαδικασίας. Κατά συνέπεια, τα επικουρικά αυτά αιτήματα πρέπει επίσης να απορριφθούν.

- 229 Από τις σκέψεις που προηγήθηκαν προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 230 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 70 του ίδιου κανονισμού, προκειμένου περί προσφυγών υπαλλήλων των Κοινοτήτων, τα όργανα φέρουν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.**

Γεραρής

Saggio

Vesterdorf

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Οκτωβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

B. Vesterdorf